7655

శ్రీ

వర్ణమాలిక

గ్రంథకర్త:

శ్రీ. కీ. రామచంద్రన్‌గారు, ఎం. ఏ.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్‌సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

1934

Printed by
V. VENKATESWARA SASTRULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
at the 'VAVILLA' PRESS,
Madras—1934.

తొలి మాట.

ఈపుస్తకములో వర్ణములు ఏటి వ్రాసియున్నవి. నేర్చువారభ్యసించుటకును అనుకరించుటకును ఏయేజాతివర్ణములు కావలెనో అవియేటితీసి వ్రాసియున్నవి.

విద్యార్థులు సులభమగువర్ణముల నారంభించి క్రమక్రమముగ కఠినమగువాని నభ్యసించునట్లు వర్ణములలో క్రమభంగము కొంచెమయినను లేక పొందుపఱచుటసాధ్యము కాదు. అదిగాక, అట్లుచేయుట యనవసరమని యీక్రింది కారణములచేఁ దెలియనగును.

వర్ణములలో చిల్లరతారతమ్యములుండినను, వానియన్నిఁటిలోను జీవలక్షణమొక్కటే. విద్యార్థులగ్రహణశక్తియందు తారతమ్యములున్నవనియును, ఇతరకారణములఁబట్టియు భేదములేర్పడుచున్నవనియును, సంగీతవిద్యాగురువులెఱిఁగినవారై యుండవలెనుగదా, యట్టికారణములఁదెలిసి ఉపాధ్యాయులు సమయానుగుణముగ నిందునుండి వర్ణములనేఱుకొనఁగలరు. ఈవిద్యలో గుణముప్రధానమేగాని, సంఖ్యప్రధానముగాదు. వట్టిసంఖ్యమాత్రము నిరుపకారి, వృథాభారమేగాని మఱేమియులేదు. కీర్తిశేషులయిన పట్నము సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు తమశిష్యులలో నొకనికి 80 వర్ణములు నేర్పిరనియును, అన్ని నేర్చియు నాతనికి స్వరజ్ఞానము కుదిరినదికాదనియును ప్రత్యక్షసాక్ష్యమువలన తెలియుచున్నది. ఇదియు నొకవింతయే.

ఈక్రిందివిషయములు గమనింపవలెను:—వర్ణములలో శృంగారరసమే ప్రధానమనియును, అందుచేత వానిసాహిత్య

మునకు గౌరవముండఁజాలదనియు నభిప్రాయపడువారు, హిందువుల చిత్తవృత్తియు మనోగతులలక్షణమును బాగుగ నెఱిఁగినవారుగారు. శృంగారరసమనఁగా ప్రియులప్రేమ రసము; ఇది భగవంతునియెడ పరిపూర్ణభక్తి కనుగుణమైన రసము. భగవంతునికి సర్వసృష్టియందునుంగల ప్రేమాతిశయ మునకు, నాయకునిప్రేమ యిహలోకమున నొకచిన్నమచ్చు. వాస్తవమగు ప్రేమలక్షణమెట్టిదన, నుత్కృష్టతమమగు నాత్మ న్యాసమును నిర్బంధించిపుచ్చుకొనునట్టిది. జీవాత్మపరమాత్మలేకీ భూతులై యుండుభావమే యిహమున నాయికానాయకులక విచ్ఛిన్నసమ్మేళనరూపమునఁ బ్రతిబింబించుచున్నది.

ఇట్లు వర్ణసాహిత్యమందలి వాస్తవతత్త్వముఁదెలిపి నారము; ఇఁకవర్ణములు యథాశాస్త్రరచితములుగావున, వాని లక్షణగౌరవమును కొంతఁ దెలుపవలసియున్నది. కవితా వాణిని గణితముతోనో వ్యాకరణముతోనో యోజింపఁగల యనన్యసాధారణప్రతిభ హిందువులకుమాత్రమేయున్నది కాఁబోలు. పూర్వము బీజగణితమునే కావ్యముగవ్రాసిరి; ఇటీవల గానలక్షణమునకుఁ గవితారసముఁగల్పించి వర్ణరూప మునఁ బ్రౌఢరచనఁజేసిరి. కర్నాటకగానహృదయమే వర్ణ ములయందున్నది. కావున, నీపుస్తకమున నేఱితీసినవర్ణముల నన్నిఁటినిగాని, వానిలో నధికభాగముఁగాని, సాధనఁజేసి, వానివిభాగముల పరస్పరసంబంధమును బాగుగబోధపఱచు కొనుట యత్యావశ్యకము. గానవిద్యయందు ప్రవీణతకు వర్ణ రచనాశక్తియే ప్రధాననిదర్శనము.

వర్ణరచనయందు పాండిత్యముగల విద్వాంసునికి సాహిత్యరచనయందును ప్రావీణ్యముండవలెనను నిర్బంధము

లేదని చెప్పవలసినదే. సంగీతవిద్వాంసునికీపని యసాధ్యమయిన యెడ సాహిత్యజ్ఞానముగలవాఁడు తోడ్పడుటకుసిద్ధముగనే యున్నాఁడు. సాహిత్యప్రణేత కవి, స్వరరచనచేయునతఁడు గాయకుఁడు. కొన్నిసమయములలో గాయకుఁడే కవియునయి సాహిత్యరచనయుఁజేయగలఁడు; అతనికవితయు శ్లాఘనీయమయియుండును.

సంగీతమునకుండుప్రాణములు మూఁడు, రాగము, భావము, తాళము; ఈమూఁడును వర్ణములలోమిళితమయి యుండురీతి యత్యుత్తమమయినది. వీనిలో లయయుఁ మాధుర్యమును ఏకకాలమునఁజేరియుండును. వర్ణములనఁగా, నాట్యమునకనుగుణములయిన పాటలేగదాయనుకొనరాదు, కర్ణాటక సంగీతపు జీవలక్షణములన్నియుఁజేర్చి సృష్టియయినగాన రూపములు.

పదవర్ణములనియును తానవర్ణములనియును భేదమున్నదివాస్తవమేగాని, తత్త్వతః ఈభేద మంతముఖ్యమయినదిగాదు. పదవర్ణములు సాహిత్యప్రధానములు.

ఈగ్రంథములోని వర్ణములన్నియు వేంకటమాఘిమేళపద్ధతిని, అనఁగా మేళకర్తలవరుసనుబట్టి పొందుపఱచియున్నవి. ఈక్రిందకొన్ని ముఖ్యవిషయములు సూచించియున్నవి:—

1. మొట్టమొదట రాగమునుబాగుగగమనించి, దాని స్వరగతులలక్షణముల బోధపఱచుకొనవలెను.

2. ముఖ్యములయినజాతులనుబట్టి రాగములను గణములుగవిభజించుటకు కావలసిన అంగములను గురుముఖమున గ్రహింపవలెను.

3. ఎక్కడెక్కడ స్వరసాహిత్యముల కుదాత్తముగలుగ వలెనోవాని నెఱుఁగుటకై సాహిత్యముయొక్క అర్థము ననుస రింపవలెను.

4. వర్ణాంగములలో ముఖ్యమగువానిని నిదర్శించునట్టి వర్ణములే యీపుస్తకమునం దేఱితీసియున్నవి. ఈజాతులవర్ణ ములు మఱికొన్ని యుండవచ్చునుగాని, అనేకముల నసంపూర్ణ ముగ నేర్చుటకంటెను కొన్నిఁటిని పరిపూర్ణముగ గ్రహించుట మేలు.

కావున నిందలివర్ణములు రాగజాతుల నిరూపించు నట్టివియేగాని, యీగ్రంథము వర్ణసర్వస్వముగాదు.

వర్ణములు దెలుఁపునట్టి ముఖ్యలక్షణము లేవనఁగా:—

1. రాగభావము పరమోత్కృష్టము.

2. కేవలమొక్కరూపమునే యనుసరించిరచియించిన వర్ణములుగావు.

3. రూపరసనిష్కర్ష చేసి వ్రాసినట్టివి.

4. అనాగతతాళలక్షణముందెలిసి నేర్పుతో ప్రయో గించియున్నది

5. అంగములసంయోగము కృత్రిమముగాదు.

6. సాహిత్యములో అకారములు యథాలక్షణముగఁ బంచిపెట్టియున్నారు.

విద్యార్థి యభ్యసించుచుఁబోవునప్పు డతనికే మఱి కొన్ని గుణములు స్ఫురింపఁగలవు.

వర్ణాంతమున రాగలక్షణము సంక్షేపముగ వివరించి వ్రాసియున్నట్టిది, విద్యార్థులకు దారిచూపుటకొఱకె.

విషయసూచిక.

శ్రీః

తానవర్ణములు

అను నామాంతరముగల

కర్నాటక సంగీత లక్షణము

1. రాగము - తోడి - ఖండజాతి అటతాళము. పల్లవి గోపాలయ్యర్

ప. కనకాంగి నీ చెలిమికోరి, కాచియున్నదిరా.

అ. ధనదుఁడైన శ్రీతుళజేంద్రుని తనయుఁడైన, శరభోజ మహారాజేంద్రా.

చ. మగువ రమ్మనెరా.

ప. , , , , , , , , , , - * గా మా - ధా , , - నీ , ,

, , , , , , , , , , - * క న - కా , , - అం

సా , , సా , , - నినిసనిధ - ధనిధపమగ । మా , - గమధధా - । , - మధనిధా - సా ॥
గి , , . , , - నీ . . . . - . . చె . . . । . , - . . . . లి - । , - . . . . మి - . ॥

నిధప - గారిసరి * ధధపపమ - గపమగా , - రి ।
. . . - కో . . రి * కలి . . . - . . . . . , - . ।

సనిధా, - నిసరి - ధగాగమా - ధధనిని - రి రి । సస - నినిధప పమ । గరిసరి - ధమపగ ॥
. . చి , - . . . . - యు . . . - . . . . - . . । . . - . . . . - . . । . . . ఙ - న . . ది ॥

అ. మా , - పమగరిస*సనిధపమ - గమధధని-మగ ।
రా , - . . . . . . *ధ . న . . - దు. . . . -డయి ।

పమ - ధధమగరిస - మగమసారి - నిస - ధధపమ । సనీని - ధరి సని । ధపధనిసా, - రి ॥
ఇ . - . . . న . . . - శ్రిఇ . . . . - తు. - శ . . . । జెవం - . . ద్రు. । . . . . ని, - . ॥

రిసస - నినిధపమ - *గమపధ - నిసరి - ధనిసరీ ।
. . . - . . . . . . - *త . న . - యు. . - డయి. . ।

రి - ధధగగరిరిగ - మగరిరి-గరిరిస-రిరిసని - గరిసని- ధనిసా | , - నిధపగా, - రి ||
. . - న . . . . - శ . ర.-భూ౦ఒ.-జి . . . . | మ. . . .- హఅ.రా | , - . . . జే, - . ||
సనిధా , - నిసరి* ||
. ంద్రా , - . . . *గా,మప గమధధాధ-గ | ||
మపామగరి - మగరిసా - గరిని - ధా,ని-ధని | సరీ - నిసధ గరి | గమపమగా - నిధ ||
మగరినీసరిగమ - ధగరి - మగనిధా - గమధ |
ధనిధ - ధనినిస - ధరినిరి - సారినిస -: ధనిధ-గ | రిసనిధా - మగగ | రిసనిధా - మగరి ||
సనిధా , - నిసరి (శన) ||
చ. , , , , - , , , , * మామా - గా , రి - రిసా- |
, , , , - , , , , * మ గు - వ , ... - |
మాగామా, , - మమగగ - రిరిగగరిస - గరి | సని - రిసనిధనీ - | ధధరిరిగా .. గమ ||
ర ం . . , , - మ . . . - . . న. . . - . . | . . - రా. . . . - | . . . . ||
ధధమ - గరిసరిగ *
. . . - - - - - - * (మగు)

1. రీసా - నీ , , - , , , , - రీసా - సానీ -
ధా, , - , , నీ-సా , , ధా , , నీసా | రీ - నీరీసా | , , నీ ధా , ని ||
, , సా - రీగా (మగు)

2. సారిరి - సనిధా , , - నిసరిరిగ - సరినిధా |
, - రినిధ - గరిసరిగా,-మాగమధధని-ధని | సరీనిస - ధనీ | ధమ - గమాగరిస - ||
నిధా - ధనిసరిగ (మగు)

3. గమనిధాధ-గమధమాగ-రిగమాగరి-సరి|
గ-సారినిస - ధనీగరిరిగా - ధనిసరిగమ | గధాని - ధగరిని | , ధ - ధమాగ - నిధ ||
మగరి నిసారిగ (మగు)

4. ధాని పధని - పధనీనిధ-పధనిస - నీసీ |
నిధ-రిరిససనిధ-గరిగసారినిస-ధనీ-రి | రిసస - నినిధధప - | పమగమ - ధా, - ని ||
ధసనిధప - గమపమగరిస-రిగమగపమ-గమ |

మ. ధధని-ధనినిసి - ధనిసరి-సరిగ-రిగమ-గరి | సరిగరిస - ధనిస | నిధ - గరీనిధమ ||
గరిస - ధనిసరిగ (మగు)

రాగము - తోడి - ఆదితాళము. పట్నం సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్

ప. ఏరా ! నాపై ఇంత చౌకసేయ మేరకాదురా ; నాసామి !
అ. మరుని గన్న శ్రీ వేంకటేశ ! సుకుమారా ! నన్నేలుకోర, సరసుడ !
చ. దానిమాటలు విని ఇంత సాహసమేలరా ?

ప. సా,సనిధ - పధని - నిధప - మగమని | నిధప - మగరి - సరి | గమప - గమపధని ||
ఏ , రఅఅ- నఅఅ - పయిఇ- ఇ ఇ ం త | చఉఉ - కఅఅ - సెఎ | ఎఎఎ - యఅఅఅఅ ||
సరిగ - నిసరి - ధనిధ - గరిస - నిధపమ | ధా ; ; - స ని | ధపమ - గమపధని ||
మెఎఎ-రఅఅ- గఅఅ - దఉఉ- రఅఅఅ | నా ; ; - స అ | అఅఅ - మిఇఇఇఇ ||
అ. నిధధని - ధధని - గమనిధప - మగరిస | మగమపధని - సని | ధపధనిసా - ధప ||
మఅఅఅ-రఉఉ - నిఇగఅం - నఅఅఅ | శ్రీఇఇవేఎం - కఅ | టేఎఎఎశ - సుకు ||

ధని - సరిగరి - గసగరి - నిగరిస - నిధ | నిసరి - ధనిధ - గరి | సనిధపమ - పధని ||
మఅ-అఅరఅ - నఅఅం - నెఎఎ-లుఉ | కొంఒఒ-రఅఅ - సఅ | రఅసుఉఉ- డఅఅ ||
సరిసని - ధనిసా - నిరినిధధమ - గమ | పధని - ధనిసనిధ | నిస - నిరిసా ; ||
ధనిధ - గరిరి - పగరిస - నిగరిస - నిధ | నిగరి-నిరిని-ధని | ధ-గరిని-ధమధని ||

చ. ధా, ని - రిసని - నిధప - మగరి - సరి | గా, - మా, - పధ | నిసా-సనిధపమ ||
దా, ని -మఅఅఅ- టఅఅ - లుఉవి - నిఇ | ఇం, - త , సఅ | హసా- మెఎలఅర ||
1. గా, - మా, - గా ; రీ - నీరి | సా, - ధా, నీ | , సారిగామ ||
2. ధానిధధమ - గమధామ - గారిసని | సారిగామ-ధని | సనీ- ధామ-గమ ||
3. మధనిసాని - ధనిసనీధ - రిసనిధ | ధామ - గామనిధ | మధనిసధా, - ని ||
ధమగరిస - ధమగరిస - రిగమధని - స | రిగరిని - ధనిధ | మగరి - నిసరిగమ ||
4. ధనిధమగమ - నిధమగరిస - ధమగరి | స - గరిని - ధనిరిని | ధనిసరి - గమధమ ||
ధనిసరి - నిధనిస - రిగరిని - ధనిధమ | గరిస - గరిని - ధమ | గరిస - నిసరిగమ ||

5. సా, ని-ధనిసా, ని-ధనినీ,ధ | మధనిధా,-రిసని | ధామ - గామధని |

రినిధమగరి - నిధమగరి - ధమగరిస - | నిసరిగమ - సరిగ | గమధ - మధనిసరి ||

సరిగరీని - ధనిగరీని - ధనిరిని | , ధ-మధనిసాని | ధమా - గమధధని ||

సరిగ - నిసరి - ధనిస - మధని - గమధని | సరిగసగరి - నిధ | మగరి - నిసరిగమ ||

రాగము - తోడి

ఇది 8-వ మేళకర్తరాగము. శాస్త్రోక్తమైన పేరు హనుమతోడి. సంపూర్ణ రాగము. అయినను, రాగములన్నిటికిని గమనింపవలసినట్టులే దీనియందును శ్రుతిభేదవివరములు గమనించి చూడవలెను. దీనియందలి అవరోహణమునందు సాధారణగాంధారము తనస్థానమునకంటెను ఒకింత శ్రుతితక్కువయైనది. ఈప్రయోగము అనుభవముమీఁదనే తెలియనగును.స్వరవిభాగపు లెక్కలచేమాత్రమే తెలియఁదగినది కాదు. ఈరాగమందు స రి గ మ ధ ని సా, స ని ధ మ గ రి సా అను షాడవ ప్రయోగము మనస్సును రంజింపజేయునది. దాటువరుసలును వక్రగతియు దీనియందు అధికము. గ మ ధ మ, ధ గ రి ని, ధ ని రి ని, ని స రి గ మ ధ, ని రి ని గ రి గా, గ ని ధ మ గా, అను నిట్టిప్రయోగములు దీనికిముఖ్యములయినవి. మంచి మనోరంజకమయినరాగము,

ఇది కర్ణాటక రాగముగాదు. ఉత్తర హిందూస్థానీ నుండి కొనబడినది. వెంకటమఖి

మమ దద నిని దద నిని సస యిట్టివంటి రాగమునకు రక్తినిచ్చును.

8

గమనింపుడు:—కొన్ని చోట్ల గ రి గా ప గ రి గ స రి గా రి స రి సని అను నిట్టి చోట్ల కొన్ని సమయములయందు రిషభము చతుశ్శ్రుతివంటిదో అన్నట్టుపలుకుట పున్నాగవరాళి రాగమునకు యుక్తమేగాని ఈతోడి రాగమునందు ప్రయోగించుట అశాస్త్రీయము. శుద్ధరిషభమునే ప్రయోగించవలెను. ఈలాగున శ్రుతివిషయభేదములను గమనింపదగును. ఈరాగమునకు పంచమముండవలెనను ఆవశ్యకము లేదు. పంచమము లేకయే చరణములో కొన్ని చోట్ల చిట్టస్వరములున్నవి చూడుడు.

---

2. **రాగము - ధన్యాసి - ఖండజాతి అటతాళము.**

ప. నెనరుంచి నన్నేలుకోరా నీరజాక్ష యీవేళ.

అ. ననవిల్తుని బారికోర్వ నాతరమా, శ్రీ వేణుగోపాల.

చ. పగదాననా సామినే నీకు?

ప. ; ; - ; ; * సీసా - గా , , - మపగమ

; ; - ; ; * నెన - రుం , , - . . . .

పా , , - , , , , , - పధపపమా-మపమమగా | గమపపని - గా | , పమధప -ధమప ||
చి , , - , , , , , - న... ం -నెవ . . . | లు . . . . . . - కో | , ... , - ... ||

గమధప-మగరిస*రిసనినిధప - నిసని - సరిస |
. . . . . - .రఅ . *ని. . . . . . . - . . . . . - ర. . |

మగమ-సాగపమ-గమపనినిధ -పనిసరిసిస | పా , ధమప - గా | , మగరిసా , - స ||
జఅ . -ఖ . . . - ఇ . . . . . - . . . . . . | వే , . . . - . | , శ . . . , - . ||

అ. నిధపప-మగరిస*సనిధప-మగమపధ-గమప|
. . . - . . . . *న . న .- . . . . . . - . . . |

పమధప-మగరిస -రనిసగామ-సాగమప-గ | మప - ని ధప-సనిరి | సరినిస - పధపమ ||
. . . . . - వి . . . - . .ల్ తు . - ని . . . . - . | . . . - ప . . -. . . | . . . . - ని . . . ||

గమపని-సా , , *నిధపనినిస-ధపసనిరిస -|
కొ౦ఒ.ర్ - వ , , *నఅ. . . . . -త. . . . . -|

నిసమా-మగరిస - గరిస -రిరిని-సిసప -ధధమ| గమపని-సా , ని | ధప - మపామగా |
ర. మా- . . . . -శ్రీఇ . - . . . .-వెవ .- . . . | ఞు. . . -గో , . | . . . - ప ఆ . . ||

,-మధప-మగరిస * నిధపనీసపనిస-గరిస ।

,- ...-ల ... *

,,మగరిసారి - సనిసగామపధ - పధపమ। పగారీసరిని -　　। సాగమ - పా , ధ

ప-పమగా-నిధపా-రిసనిధప-నిసరిసా ,　।

సరిసా-మగరిసాని-గరీసనిస-రిసాని　।ధప - మగా - మపని-। సా , పా , - సని　।

ధప - మగారిసని (నె)

చ. ; ; - ; ; పధమప - గా , , రిరిసా ।

; ; - ; ; ప . గ . - దా , , ...　।

పనిసగ-రిసరిని-సానిధధప-నిసని-సరిస। గా , మపధ - మప　। ధధపమ - పా , - ప

న ... - ....-నా .సఅ. - ....-మి..। నే , నీ . . - . .　। .... - కు , - .

మగరిస - నిసగమ * (పగ)

.... - ... . *

1. మా, , , ,గారిసా - నీసానీధా |

పా ,,-నీసారీనీ, సా,-గామా | పాగా, ,మా | గారిసా - నీ ||

,, సా-గామా (పగ)

2. మపధమధప-పామగరిస-గరిసనిధధపా|

నిసమగరిసా-పమగమపామ-గమపనిధప| నిసరి - మాగరీ | నిధప - పామగరి ||

స - సానిసగగమ (పగ)

3. ధపమగా-పమగరిసా-గరిసనీ-రిసనిధ |

పా-పనీసగరి-సగామపధ-పనీసగరి - | సారినీస - పా | ధమాప - గాగా ||

రిసాని - సాగమ (పగ)

4. నిధపమగ-మపధ-మగరిస-మగరిసరి-నిసరి|

సనిధప-నిసమగరిస-గమపమ-పనిసరిస-మ | గరిసరినిస - సని | ధపధమప - పమగ |

రిసరిని - సగగమ (పగ)

Presented By:-
V. GAYATHRI RAMARAO.

౬. ససమగ..రిసరిని-సా, ,నిసరిస-నిధపమ- |
పా,-నిసరి-పనిస-రిసమా-గమపమ-ధాప | మపగారిసరిని- | సామమ-గా ,, ॥
మపగరిసా-నిధపమపా-గమపనీధ - పని
,సాని-సమగారిస-గరిస-సరిని-సనిసప | ధమ-పగమగరిస | ససానిధప-పా- ॥
మగరి - ససాగమ (పగ)

ధన్యాసి - రాగలక్షణము.

ఆరోహణము. స గ మ ప ని సా.

అవరోహణము. స ని ధ ప మ గ రి స.

ఇది ౮-వ మేళకర్తయగు హనుమతోడియందు జన్యము. అయినను దీనియందలి గాంధారమును నిషాదమును ముఖ్యముగా ఆరోహణమందు తమస్థానములకంటె ఎక్కువగా యుండుననునది అనుభవముచే తెలియనగును. సాధారణగాంధారమును కైశికినిషాదమును రాగ

చ్ఛాయాస్వరములు. దీనిని 20-వ మేళమునందుండి జన్యమో అని సంశయించువారును కలరు. దీనియందు ఎచ్చోటను చతుశ్శ్రుతి రిషభము రాకుండునని గమనింపుడు. , ౫ , ౧ , జీవస్వరాలు

మ గా రి స, ని స గ మ ప నీ ప ని సా, ప ని నీ ని సా ని ధా పా, ప ని సా ని ధ పా

మ గ రి స, అను వరుసలు ముఖ్యములు. నిషాదగాంధారములు గమకముతోను నిడివిగను పలుకును.

---

3. రాగము - సావేరి - ఆదితాళము.

ప. సరసుడా నిన్నే కోరి చాల మరులుకొన్నదిరా.

అ. గిరిని వెలయు శ్రీవెంకటేశ కరుణించ నిదే సమయము.

చ. దానిపై నెనరున ఈవేళ.

ప. సా,రిగా - రిగరీ ; - రిగరిరి	। సా-సరిసనిధా	। గరిరిగ - రిసనిధ	॥
సరసు - . . డా ; - ని. . .	। . . -న్నే	। కోఒ . . - రి . . .	॥
సరిపమగరిస-ధధ మగరిస - ధసరి	। మపధ - రిసరి -మప	। ధనిధమ-గరిసధ	॥
చ . . . ల. .-మ. . రు . . . - లు. .	। . . . - కో. . -న్న	। . . . . -ది . . ర	॥

అ. ధధప-మపధ-రిమపధమా-గరిసరి - | రిసని -ధనిధపధ | పమపధ -సా ,, - ||
గ|. . - రి . .- ని . . . వె-ల-యు.- | శ్రీ ఇ . - వెం . క | టప . . . -శా ,, - ||
పధసరి - గరిరీ - గరిరిగ - రిసనిధ | రిసానిధప - ధమ | , - గరిస - సానిధ ||
క. . . - రు . . . - ణి . ం - చ . . . | ని . దే . . . స . | , - మ . . . - యము. ||
పారిగ - రిసరీ - సగరిస - నిధపధ | రిసగరిగసరి | ధసరిమపా, ధ ||
ధపమ-రిమపధ-సరిస-పమధప-ని | ధని-పధమప-సరి | మప ధని-ధా,, - ||
నిధపమాప-సనిధ-పాధ-రిసనిధ- | పామ-ధాప-నిధ | పధ-సరిగరిరీ ||
ధగరిసనిధ-ధసనిధ-పమగరిస- | గరిసనిధ-రిస | నిధపమ-గరిసధ ||

చ ధా,-మపధసా-నిధపమ-గరిసధ- | రి,-రిసరి-మప | , ధ - పనిధపమప ||
దా,- ని. . పై - . . . . .-నె . న. | రు,-న . యిఇ | , వె - ఎ . శ . . . ||
1. ధా , పా, -ధాపా-మాగారి- | మా,పా,-ధా | , - నీధా-పామ ||

2. ధానిపధపమప-ధనిధమ-గరిసధ | సారిమపధ-సరి | మపా-మనిధపమ ||

3. ధనిధమగరి-నిధమగరిస-ధమగరి | స-గరిసనిధ-రిస | నిధప-ధసరిమప ||

ధ. మపధసనిధ-రిసనిధ-పధసరిగ | ధసరి-పధస-మప | ధ-గరిసని-ధపమ ||

4. సా , , , , -రిసనిధ.పమగరిస ధ | సా , , , , - పమ | ధప - నిధప - మపధ ||

సనిధపాధ-నిధపమాప-ధమగరి | నిధపమ-సనిధప- | రిసనిధా పాధ - ||

మగరిసా,-ధసరిమాప-రిమపధ- | పమపధస-మపధ | స-రిగరిరిసనిధ ||

సా,నిధప-ధపా మగరి-మపధస | రిగరిస-నిధపా | మగరిసా-రిమప ||

రాగము - సావేరి.

Presented By:-
GAYATHRI RAMARAO,

ఆరోహణము:—స రి మ ప ధ సా.

అవరోహణము:—స ని ధ ప మ గ రి స.

ఇది 15-వ మేళమయిన మాయామాళవగౌళయందు జన్యము. ఆరోహణమున గాంధారము వర్జ్యము. దీనియందు గాంధారమును నిషాదమును ఒకశ్రుతితక్కువగనే పలుకు నిట్టివి. నిషాదసంచారములయందు కైశికినిషాదము పలుకును... రి మ ప ధ ని, స రి మ

ప ధ నీ, అను నిట్టిసంచారములలో సామాన్యముగా తోడికిపలికినట్లే నిషాదముపలుకును. ధ ప ధా అను ప్రస్తారమునందు కంపితము అధికముగ కావలసియుండును. ఈ రాగమును హానుమతోడి జన్యమని చెప్పుట సరికాదు. ఏకశ్రుతి రిషభధైవతములు పలుకుట ముఖ్యము.

ప ధా ప మ గా, రీ మ గ రి స, రి మ ప ధ సా సని ధ ప మ గ రి స, అను ప్రయోగములు చెవులకింపు

---

4. గౌళరాగము - ఆదితాళము.

ప. చెలిమి కోరి వచ్చి యున్నది, చిత్తము నాదు భాగ్యము.

అ. సలలితగుణ శ్రీలోల, సరస శ్రీవేణుగోపాల.

చ. ఎంచి జూడ నీసరిగాదురా.

ప. రీగామా-రిసనిసరీ -రిరిస-స | నిప-నిసరిమ -రిప | పమగమా - రిరిప ||
చెలిమి - కోఒరి...వ.. -చ్చి | . . -యు..ఽ- న | . . . . . - ది .. ||

రీసా - ని సరిస-రిమమరి-పమనిప | పమగమ- రిగమ - రి | రిస-నిస రీ సా ||

౨ చి_త్త-ము. . . -న అ . . . . | . . . దు-భఅ . - . | . . - . . గ్యము ||

అ. పమనిప-పమగమ-రిరిమమపా,-ప | పమ-నినిప- సే నిసే | ని-పమమా-రిగమ ||

స . ల ..లి . . . -త. . గు . ,-ణ | . . -శ్రీ ఇ..లొం బ. | . -. . . . -ల . . ||

రిమరిమపని-పసేని-మేరిరిసే-నిరిసే | సే-రిసేసే- నినిపప | మ- ప మరిగమరిస ||

స . ర . స . - . . . . -శ్రీ ఇ . . - . . . | . -వెఎ..ణు . . . | . -గొ ఒపఅ . ల . ||

రిరిసపనిస-రిగమ-రిరిపమ-నిపమ | గమ-రిసరి-నిసరి | సరిమరి-పమగమ ||

రిరిమ-రిరిప-మమని-పసేసే-నిరిసేసే | , నిపమ - పామగ | , మా-రిసనిస ||

చ. సేసేని - నినిప- పమగమరిస-నీ,, - | సారి-రిమగమ | రిపమ-గ మరిరిస ||

ఎం . - చి . . -జూడ . . డ.-నీ,, - | స రి-గఅ . . | . . . -దు . రఅ. ||(ఎంచి)

1. నీ ,, - ,, - సా , , - ,, రీ ,, | , , మా , , - రీ | ,,పా-మా నీ ||

2. నీ,సరిస-నిసరీ,-రిసని-సరి | మరి-పమనిప-సేని | రిసేసేని-పనిపరి ||(ఎంచి)

3. పనిపమ-పమగమ-రిసరి-నిరిసనిప | మపనిపనిస-నిస | రిస-మరిసమరిప ||

నినిపపమ-సనిమపనిస - పనిస-రిరి | ససాని-పపాను | రిరిసరిమపని ||(ఎంచి)

4. సా,రిరిసనిస-రిరిమ-రిపమపా | పమపని-మపరిమ | సరినిస-రిగమా ||

మపనిమప-రిమప-పనిసపని-మపని- | సరిమసరి-నిసరి | నిరిసపరి-నిరిరి ||

5. రీ ,, - ,, రీ-,,సనిపమరిస- | రీ , రీ , -రిమ | రిపమని - పసనిస ||

మరిస-నిసరిసనిపమ-రిగమరిసని | సరిమపని - రిమప | నిస-మపనిసరీ ||

సరిమ-నిసరి.పనిస.మపని-రిమపని | సరి-పనిసా-పని | స-రిమరి-నిరిపరి ||(ఎంచి)

గౌళరాగము.

ఆరోహణము:— స రి మ ప ని సా.

అవరోహణము:— స ని ప మా రి గ మ రి స.

ఇది వక్ర షాడవరాగము. 15-వ మేళమగు మాయామాళవగౌళయందు జన్యము దీనిని వాద్యమున వాయించునప్పుడును పాడునప్పుడును శ్రుతిలక్షణము తెలిసి ఆలాపన చేయ

వలెను. దీనిలోని శుద్ధరిషభము తోడిలోని శుద్ధరిషభముకంటెను కొంచెము తగ్గుశ్రుతిది గాంధారము ఒకింతతీవ్రము. ఈరాగమును పెద్దలువాయించునప్పుడో పాడునప్పుడో వినినేర్చు కొనుట ఆవశ్యకము.

సా రి గ మ రీ మ ప ని సా రి గ మ రి స ని ప మ రి గ మ రీ స. " రి గ మ రీ స " అను వరుసయే ప్రస్తారమునందు ముఖ్యభాగము. త్యాగరాజస్వాములవారి పంచరత్నములలో "దుడుకుగలనన్నేదొర" అను కీర్తనము సాధకము చేసినయెడల ఈరాగములోని ప్రస్తారపువరు సలు కొన్నిబోధపడఁగలవు.

5. రాగము - చక్రవాకము - కంట ఆటతాళము.

ప. ఇంకా చలమేలనయ్యా నాపై? యిది మేరకాదుర.

అ. పంకజాసనాది వినుతుడైన శ్రీవెంకటేశ్వర! సమయమిదేర.

చ. పలుమారు నిన్నే నమ్మియున్న నన్ను పాలించవయ్యా.

ప. , , , , - , , , , , ✻ గామా - రీ , , - సనిధని |
, , , , - , , , , , ✻ ఇ ఇ ం - కాఆఅ - చఅఅఅ |
సా , , - సా , , - ని సరిరి స ని-ధనిససనిధ | ప ధనిసారి- ని స | రీ గా-మపమ -గమ ||
లా , , - ఆ , , - మేఎఎఎఎ-ఌఅఅఅ | నై ఇఇఈఇ-యఅ | అ ఆ-అఅఅ -నాఅ ||

గరి స - నిధనిసరి ✻ గమగగరిరిససానిధని- |
అఅఅ - పై ఇఇఇఇ =, ఇ ఇ ఇఇఇఇది-ఈఇఇఇ- |
స రిగమా-పమగ-మధ పధాప గరి- పమగరి | సా, ని-ధనిసా | ,, సని రీ-సానిధ ||
మేఎఎ ఏ -ఎ ఎఎ- రఅ అ ఆఅ అఅ-కాఅఅఅ | ఆ ,అ-అఅ ఆ | ,,దుఉఉ-ఊఉఉ ||

అ. పమగరిస -నిసరి ✻ సనిధధపమ -పధపపమగ
రాఅఅఅఅ-అఅఅ==పం ం ంంం -కఅఅఅఅ
మధపధాధ-రిసమగామ-పమగరి-సనిధని | సస రి-సా రి-మగ |మపామ-గ మ పధ||
జఅఅ ఆ అ-సఅఅనాఅ -దిఇఇఇ -విఇఇఇ | నుఉఉ-ఊఉ-దుఉ| ఉఊఉ -డయిఇఇ||

మపధనిసా,,*నిధపధాధ-నిసరిసీస | |
ఇఇఇ ఇనా,,*శ్రీఇఇ-ఈఇ-వెంoooo | |

గరిగగాపమగరి- సగరి రి సని- ధ సనినిధ ప | మధపపమగ-మప | ధ-నిస రి సా నిధ ||
కఅఅఆఅఅ-లేఎఎఎఎ-శ్వఅఅరఅఅ | సఅమఅఅఅ-అఅ | అ-అఅఅమీఇఇ ||

పమగరిస-నిసరి * } గామగరిసరీగరిసని
దేఎఎ-రఅఅ * }

సరినిస-నిధపమ-పధనిసాస-ధనిసరీరి | గసరిగాగ -మప | ధపా-మగరిసని ||
సరిగమపా, , * మగరిసారి - గమపధాని

సరిగమగారిస - నిధనిసనీధపమ - గమప | ధనిస - రిగమపధ | ని - సరిసానిధప |
మగరిసా , నిసరి * , (ఇఇంక) ||

ఎత్తుగడ పల్లవి.

చ. , , , , - , , , , , * పామా పా , , పమగమ
పలు మా , , రుఉఉఉ

పధనిధ-పాధపమగమా- పమగరి-సనిధ ని | సరిగమా-పమగ | మపధనిసానిధ ||
నిఇఇఇ- నేఏఏ న ం ం -మ్మి ఇ ఇఇ-నఅఅఅ | నఅఅ ఆ -న్ను ఉ | పఅఅలి ం ంం ||

పమగరి - స రి గ మ * } పలుమారు
చఅఅఅ - వయిఇయ్య * }

1. పా , - మా , - గా , , - రీసానీ-ధానీ |
సా , , - , , - రీసానీధాపామా , , | , , పా-ధానీ | సారీ - సా , , ||
, , రీ - గామా * (పలుమారు) | | ||

2. పధనిధాప - మపధపామ-గరిసని - ధనిసరి | | ||
గమగరీస - నిధపమాగ - రిగ - సరిగమపధ | నిసరి - సానిధప | ధపామగరిసని ||
సధాని - సరిగమ * (పలుమారు) ||

3. పధనినిధప - మపధధపమ - గమరిగమపధని | | ||
సరిగమపధనిస - రిసనిధనిస - గరిగమగరి | సరిసనిధప - నిధ | మపగ-ధపమగరి ||

సనిధ - నిసరిగమ * (పలుమారు) | | ||

4. సా,రిసని-ధనిససనిధ - పధనినిధప-మగ | | ||

మపధసీస - గమపధాని - ధపమగరిసనిధ | నిసరిగామసా | రి-గామ - పాధని ||

సరిసనీధ - నిసరిగామ - సరిగమగగరిస |

ధనిసరి - ససనిధప-గామపధనిసాస - గమ | పధాధ - నిసరిగ | మగరి - సానిధప ||

మగరిసా - రిగమ * (పలుమారు) | ||

రాగము - చక్రవాకము

ఇది 16-వ మేళకర్త రాగము. సంపూర్ణరాగము. అయినను దీనియందు గ మ రీ స స ని ధ ని సా రి గ మ ప ధ ని స రి గ మ రీ అను నిట్టి వక్రప్రయోగములు ప్రధానములు. దీనియందలి కైశికినిషాదము శుద్ధకైశికిగనే పాడపలెను. తక్కిన విశేషప్రయోగములను గీతములచేతను కీర్తనలచేతను తెలిసికొననగును. రి, ని, జీవస్వరములు.

Presented By:-
V. GAYATHRI RAMARAO.

6. రాగము - మలయమారుతము - ఆదితాళము.

ప. మలయమారుతముచే మరి జల్లుమనెరా.

అ. ఇల శ్రీగుంటూరి పురీశ! యిభరాజవరద! రార.

చ. మరుడు నాపై వెడలెర.

ప. గారీసా, - ని - ధా ,నిసా ,, - | సరిగరి- రిగరిస | ని రి స ని-ధనిసరి ||
మలయ, - అ - మా,అరు ,, - | తఅఅఅ- అఅఅఅ | ముఉఉఉ-చెఎఎఎ||
గరిసరి - ధనిసరి - గాపధ - నిధపా | గాపధ- నిధధప | గపగరి - స ని స రి || (గా)
మఆఅఅ - దిఇఇఇ - జ అఅ - ల్లుఉఊ | మాఅఅ-నెఎఎఎ | ఎఎఎఎ - రఅఅఅ || (మ)

అ. నినిధధ - పాపగ - గ పధనిధా ,, - | గపధని - ప నిధప | గపధనిసా ,, - ||
ఇఇ ఇఇ - ల శ్రీఇ - గుఉఉంటూ,, - | రిఇఇఇ - పుఉఉఉ| రిఇఇఇఇశా ,, - ||
నిసరిస - గరిసని- ధనిసని- ధా , - ని | పధ నిధ-గాపధ | నిధధప - గరిసరి ||
ఇఇఇఇ - భఅఅఅ- రఅఅఅ- ఆ , - జ | వఅఅఅ-రాఅఅ | దఅఅఅ - రఅఅర ||

గారిస - నిధ నీ - ఫా -ధ ని సా రిని- | స రిగా-రి గపా | గపాధ - నిధపధ ||
ఏలర - ఇకయీా- జా -లము చాలుర- | తమితా-ళనురా | వదేర - పలుకర ||

సరీగరిస నిధ - పాధని - స నిధప | గపధ నిసా,, - | నిధపా -గరి సరి || (గా)
నిరంతరమునిను- సన్నుతి - సలుపగ | నలుగుట మే,, - | లటరా-పలుమరు || (మ)

చ. ధా ,, - ,, పధ నీ- నిధధప - పగ | పా ,, - ,, గప | ధస నిధ-గపధని ||
మా ,, - ,, రుడుడూ- డుడుడుడు - నఅ | పై ,, - ,, వెఎ | డఅఅఅ-లెఎఎర ||

1. పా, గా, రీ - సా, నీ, ధా | నీ , సా, - రీ | గాపా,ధాని ||
మా, బా, గా -యె, లే,రా- | మం, ద , - హా | సామే, ల ర ||

2 నీ , ధా,పా - గపధని - స నిధప | గా, రీ, సా- | ధ ని సరి -గపధని ||
పం, తా,ము - వలదుర - యికరఅ | వం,తై, న- | దయదల-చగదర || (మ)

3. నీ,ధానిపధ - నిసా నిధప- గప | గా, రీ స - సరి | గపాధ - నిధపధ ||
నీ,దానవిటు- నిరా దరణ- నను | పో,రాడ - తగ ! దు:రార - సికవర ||

గా,-రిస - నిరిసా , నిధనిపధ | సరిగరిసని- ధని |సనిధప - గపధని॥
నా,-నేర - మికసై , చిచనువున | చెనగొనసమ-యము|సరగున - గలయర॥ (మ)

సా ,, - సనినిధ - ధపపగ - గరిరిస | రి ,, - సని ధని | సరిగరి - గపాప ॥
4. శా ,, - రికములు-శుకమధు-కరములు | కో,, - కిలములు | కలకల -నికాయ॥

గపధని-సరిస -నిధని- పధని -పనిధ | గపధ - గప గ రిస| రిగపగ -పాధని ॥
ములుకుల పగిది- చెవుల-జొరగ-వగల | నొగల- తగులువడి| కలువల-రాయడు॥

సా రి గ- ప గ రి స -నిధపధ -గపధని | రిపసా - నిధపా | గ పధని- ప నిధప॥
వెన్నెల-యుడుకులు.నెరపగ.వెరపున | దరిజే - రితిరా | కవుగిట- నదుమర॥ (మ)

రాగము - మలయమారుతము.

ఇది 16.వ మేళమగు చక్రవాకమునందు జన్యము. షాడవరాగము. ఆరోహణము—స రి గ ప ధ ని సా ; అవరోహణము— స ని ధ ప గ రి సా. తళుకులేమియు లేక శుద్ధముగ వాయించిననే రాగలక్షణము బాగుగ వెలువడును.

7. రాగము - లలిత - ఆదితాళము.

ప. నిన్ను కోరి యున్నార, నెనరుంచి నన్నేలుకోర.

అ. పన్నగశయనుడౌ శ్రీ పార్థసారథి దేవ!

చ. సూనశరునిబారి కోర్వలేర. (నిన్ను)

ప. గా,,మాధా , , - నినిధనిసా | ధ నిసనీధ- ధని - | ధధమ-గమగరిస ||
ని,,న్ను కో , , - రిఇ . . రి | యు. . . ఽ - నఅ - | . . . . - ర . . . . ||
ని స ని - ధానిసరి - సనిసగ - మధధని - | సగరి సా నిధ-స్థ ని ధధమగ-ధమగరిస ||
నె . . - న రుం - చి . . . - న . . ఽ - | నెఎ . లు . . -కొఒ | . . . -కో - ర . . . || (ని)

అ. ధా , ధమధ-నినిధధమ-గమగరిస | మగమ - సారి-సమ | గమ - ధనిసా,,- ||
పన్న , న . . -గ . . . . - శ . . . . | య . . - నుఉ-డఉ | . . - . . శ్రీ,,- ||
సగమగరిస - నిసగరిసని - ధమధని | సనిరిసాని - ధమ | నిధా - మమగరిస
పఅ . . . . - ర్థ . . . . . - సఅ . . | ర . . థీ . - . . | దెఏ - . . వ . . ||

రిసనిధనిస - మధనిసరి - నిసగగమ | సరిసమగమ - ధమ | గనిధ - సనిధమగ॥
మగరిసా . ధమగరి - నిధమగ - సనిరి | స్సా - నిధమ - ధమ| మగ - సనీధమగ ॥ (ని)

చ. సా , రిసని - ధనిధధమ - గమగ - రిరి- | సా ,, - ,, - సని | ధధమ -గమధధని॥
సూ, న . . . - శ . . రు . - ని . . - - - - | బా ,, - ,, - రిఇ | కొంబర్వ - లెవ . . ర॥ (సూ)

1. సా, న్నీ, ధా - మా, గా, రీ - | సా, నీ, ధా | నిసా - గమధధని ॥ (సూ)
2. సా - నిధమగ - ధామగరి - సానిధని | సరిస - గావ ధా | మగనిధా - మధని॥ (సూ)
3. ధా, నీస - ధనిస - ధనిధమగ - మని | ~~ధా, మాగ - మధ~~ | మ-గమగ-రిరిసని ॥
ధా నిస - ధనిసరిస - సానిసగగమ | ~~ధా, మాగ - నిధ~~ | మ-సనిధమ-ధధని ॥ (సూ)

4. సా , , - , , నిసరిసీధ - మగారి- | సా , , , , గరి - | సనిధమ - గమధని॥
సనీధ , మగామ - ధమాగ - రిసాని - | ధనీస - రిగాస | మగాస- ధా , , ॥
సరిస - మగమ -ధమగనిధ - గమధధని | మగమధామ-గమ | ధధ-నినిధమగరి ॥
మగరిస - గమధమ - గమధని - సగమగ | రిసాని - ధనిధ-ధ- ద్మ-గరిస - గమధని ॥ (సూ)

రాగము - లలిత - ఆదితాళము.

ఇది 17-వ మేళజన్యము. షాడవరాగము.

ఆరోహణము.— స రి గ మ ధ ని సా.

అవరోహణము — సఁ ని ధ మ గ రి సా.

ఈరాగమునకును వసంతరాగమునకును ఉండుభేదములు ఈవర్ణమునందలి ప్రయోగములచే బాగుగ తెలిసికొనవచ్చును. ఇదిగాక " గ మ గ రి స " అనువక్రప్రయోగము ఈరాగమునకు ఇంపునిచ్చునట్టిది. " స రి గ మ " అను పూర్ణప్రయోగము శాస్త్రసమ్మతమయినను " స గ మ " అను ప్రయోగమే వాడుకలోనున్నది.

నిషాదము కొంచెముతగ్గుశ్రుతిగలది; దైవతము తీవ్రము.

చరణముతోచేరిన చిట్టస్వరఆవర్తనమును గమనించిచూడుఁడు. అందులోని చతురశ్ర దాటువరుసలను గమనింపుఁడు.

స గ మ ధ ని సా, సఁ ని ధ మ గ రి గ రి స, అను ఆరోహావరోహములు ఈరాగమునకుఁ దగినవి. శుద్ధరిషభము, అంతరగాంధారము, కాకలినిషాదమును, దీనికి జీవస్వరములు. పంచమవర్జితము.

గమనింపుఁడు—ఈరాగమును శుద్ధదైవతముతో పాడినట్లైతే లలితరాగమౌను. తీవ్రదైవతముతో పాడినట్లైతే వసంతరాగమౌను.

౨. రాగము - భైరవి - ఆదితాళము.

ప. వనిత నిన్నే కోరి- వలచి యున్నదిరా.

అ. ఘనుడౌ మాచక్కని -వేదపురీశ!

చ. మానిత గుణసాంద్ర.

ప. రీమాం - గరిగగరీ - సపరిరి - గగ | రిస - స్నీధ - గ రిని| సరి - పమమగరిస ||
వ ని - త .... - ని..... - .. | ..-న్నే ఎ- కోఒ | .. - .. ని ... ||
గగరిగ - మపధ - ధపపమగ - మ గరిస | నినిధపమ - రిసని | ధప - మపమగరిస ||
వ ... - ల . . . - చి . . . . - యు ... | న్న.... - ది .. | ... - ..ర ... || (వ)

అ. నినిధ - ధపపమగ - మపమగ - రిస నిస | గగరి - గమపగరి | గమపధా - నిసా ||
ఘ .. - ను .... - ..డఉ - ..మఅ | ... - ... చ .| ... ; - ... ||
నిసగగరి - నిసరినిధప - పమపధ | నిసరినిధప - మప | మ - ధపపమగరిస ||
క్క.... - ని...... - వే ..ద | పు ...... - రిఇ | . - శ ...... ||

గారిస - రిసనీధప - ధనిసారిని | సరిగా - రిగమా | గపామ - నిధపధ ||
మగరి - పమధప - నిధప - సనిధప-రిస | గరిసా - నిధపా | మనిధప - మగరిస || (వ)

చ మా,, - ,, నీనిధధమ - మగరిస | రి , గ -- రిగమా | , - గమప-మగరిగ ||
మా,, - ,, ని ... . - త ... | గు, ణ - .. సాం | , - ద్ర. - - . ... || (మా)

1. సా , , , , - సా , , నీనీధా | నీపా - ,, - ధా | ,నీసారీని ||
రీ , , , , - రీ . , , రీగామా - | గా,రీ,-సా | , - నీసారీగ || (మా)

2. నీనీ - ధాపా - , , - ధానీసా | రీ - నీసారీ | ,, - రీగామా ||
మగారిస - నినీధాప - ధనిసరి | గరినీ - సరిగగ | , - మనిధ- మగరిగ|| (మా)

3. గా ,,,, మగ - గమగగ - మామా | గగరిరీసనిస | రిగమగ - మాగరి||
గమపాగరి - గమమాగరి - గారిస | సానిగారిగమ | గపా - పమగరిగ || (మా)

4. నీ ,, - ,, ధధనినిధ - నిధపధమ - | పా ,, - ,, మప | నిధపప - మగపమ||
పామగరిస - నీధపధ - మపధనిస - | మపధనిసా - గరి | గమపా - నిసరిగ || (మా)

5. సా, సాస - నిసరిసీధ - పధమప | గా , రీగమప | ధ-మనిధప-మగరి ||
సా - మగరిసా - పమగరిసా - నిధమ - | గరీ - సనిధప-మ- | గరిగ - మపా,-ధ ||
మగరిగా - మనిధపధా - నిసరి - నిస | గరీ - నిగరిసరి | నిసనిరి - సా ,, ||
పధనిసరిగ - రిగమపధని - సరిగరి | స - సారినిధప - పా , ధమగరి - రీగ || (మా)

9. రాగము - భైరవి - ఖండజాతి అటతాళము. ఘన్సిమారియం ఆది అప్పయ్య

ప. విరిబోణి నిన్నే కోరి మరులుకొన్న దిరా.

అ. సరసుడౌ దక్షిణద్వారకస్వామి ! శ్రీ రాజగోపాలదేవ!

చ. చిరునవ్వు మోమున.

ప. సా , రి - నీ , ధ - * నీసా రీ ,, - గసరీ |
ఆ , . - . , . - * వి రి బో ,, - . . . |

గరిగగ రీ ,, గగరిగ - మపధమ - ౘగరిస |

౩ . . . . ణీ ,, ని . . . - . . . . - . . . . |

ని̣ సమగరిస - ని̣ స । రీ ,గసా,రి - ని̣ని̣ధ̣ని̣ ||

న్నె . . . . . . - కొ . । . , . . . , . - . . . . ||

సగరిని̣ - సని̣ధ̣ప̣ * ప̣ ధ̣ప̣ధ̣ - ని̣ ని̣ధ̣ప̣ - ధ̣ - ని̣సరి |

రి . . . - . . . . . * ను . . . - రు . . . . - లు - . . . |

ప̣ ధ̣ని̣స - రిగమప - మ గరిగ - మనిధప - మగరిని̣ |

కొ . . . . - . . . . . - న్న . . ది - . . . . . - . . . . |

సరిగమ - గరి - గగ । రీ ,, - సంనిధప ||

. . . - ర . - . . . । . ,, - . . . . ||

అ. మగరి - సారిని̣ధ̣ * సంనిధప - మగరిగ - మనిధప |

. . . - . . . . * స . ర . - సు . . . - డఉ . . |

మగరి - పమగరిస - ప̣ధ̣ని̣సరిగ - ని స రిగమప |

. . . - . . . . - ద . . . . . - తీ . ణ . . . |

ని నిధ - పాధ - మప । గరిగమ - ప ధనిస ॥
ద్వఅ . - . . . . . । . . . . - ర . క . ॥

పధనిస - రిగమగ - రిగసరి - నిగ రిస - నిధనిస ।
స . . . - . మి . - . . . . . - శ్రీ ఇ . . . - . . . . ।
గరిరిస - సనినిధ - ధ పమనిధప - మగరి - గరి స ।
ర . . . - . . . జ - గొఒ . . . . - ప . . - . . ల ।
నిసరిగ - మపధని । సనిధధ - పమపా ॥
దెఎ . . - . . . . । వ . . . - . . . ॥

, మగరి - సరినిధ * - గగరిస - రిసనిని - ధనిసరి ।
, . . . - . . . . * ।
మమపప - ధధనిని - పపప - ధధధ - నినిని - ససరి ।
పధనిస - రిగమప । ధప - మధపా - నిని ।
ధధ - ధపపమ - నిధని - పధని - మపధని - సరినిధ ।

మగరిసరి - నిసరి - రిగామపధ - మపా - ధనిస ।

నిరిసనిధ - సా । , నిధప - పా , మ ।

గరి - సా, రినిధ * (విరి) ॥

చ ,,,, - ,,,, - మామా - ధపధ - మపగ మా ।

,,,, - ,,,, - చి రు - నఉ . . - . . . వ్వా ।

పా ,, పా ,, - మ ప నిని - ధపమగ - మనిధప ।

,, ,, - మొబ . . . - . . . . . - . . . . ।

మగరిగ - మపధ - మ । పమధాపా - మప ।

. . . . . - . . . - . । వ . . . న - . .

సనిధప - మగరిగ *

. . . . - . . . . *

మానీధా నిధపాధపమాపమ గమ

చి రునా . . . . ఉఉ

Presented By:-
V. GAYATHRI RAMARAO.

పా ,, పా ,, - మ ప నిని - ధపమగ - మనిధప
,, ,, - మొఒ . . . . . . - . . . .
మగరిగ - మపధ - మ । పమధాపా * మప
. . . . . - ... . -ము । న . . .

1. గా, రిస - నీ , ధా పమా) - పధానిస |
నిరీ - నిసరి - గమగమా - నినిధధ - నీధధమ ||
మపమ - మాగరిగ । నినిధధా - మమా ||
గరిసని - సారిగ * (చిరు)

2. ధా |
నినిధధాని - ధధమా, - నిధపమా, - ధపమ |
గరీ - గామపధ - మపాధ - పధని - ధనిసరిస ||
నిగరి - నీధపధ । మపామ - గరిసరి ||
నిధాని - సగరిగ (చిరు)

3. సారిగ - సరిగారీ ,, నీసరి - నిసరీ |

సా , - నీనిధ - గా,రీస - నీ , ధాని |

పా , - ధానిసరి | పధనిస - రీ ,, ||

ధపగరీరి - నిధరిసా,స - మగారి - పమా,గ |

రిగామ - పధపమ - నినిధధాని - ధధపపామ |

గరీ - గామపధ | మప,గమ - పా ,, ||

నిసనిగ - రిమ - గప - మధపనిధని - పధమప - గరి |

గమ - పమపధనిస - నిసనిగరిగ - నిసనిరిసరి |

నిరిసని - ధపధమ | - పధనిని - సా - నిని ||

సస - రిరిగగ - మగగరి - మగరిస - నిగరిస - నిరి |

సని - ధపధనిసరి - మమపపధధనిని - సగరిని |

, ధరిసనీ - ధని | ధధని - ధధమ - మా ||

గరిస - నిసారిగ * (చిరు)

భైరవిరాగము.

దీనిని సంపూర్ణరాగమని సామాన్యముగఁ జెప్పుదురుగాని, దీనికి అవరోహణము సఁ ని ధ మ గ రి స అనియే గ్రంథోక్తప్రయోగము. అయినను సంపూర్ణరాగములలో ననేకములకు అన్నివిధములయిన ప్రస్తారప్రయోగములుండును కాఁబట్టి, ఈరాగమునకు ఇదియే అవరోహణ మని చెప్పుట న్యాయముకాదు. సంపూర్ణరాగమనుటయే ఉచితము.

దీనికి శ్రుతిభేదవిషయము తెలిసికొనుట చాల ఆవశ్యకము. అయినను, ఈరాగము యొక్క మూర్ఛన సాధారణముగా చులుకనగనే తెలియనగును. సమయోచితమయిన అనుభవ ప్రయోగములునున్నవి. ఆరోహణములో సాధారణగాంధారము (కొంచెము మృదుస్వరము, అనఁగా ఖరహరప్రియ గాంధారముకంటెను ఒకింత తగ్గుస్వరము), శుద్ధమధ్యమము, చతుశ్శ్రుతి ధైవతము, కైశికినిషాదము.

అవరోహణమునందు సమయోచితముగ (అనవసరము) చతుశ్శ్రుతిధైవతమును పలుకును. మంచి గమకకంపితరాగము కావున, దీనియందు పలుకుస్వరములన్నియు అనుస్వరముల సాహాయ్యము

చేత పలికించుటవలననే ఈరాగముశోభిల్లును. ధ ని సా ని ధ పా అను ప్రయోగమున, పైనికి వెళ్లునప్పుడు చతుశ్శ్రుతిధైవతమును, దిగునప్పుడు శుద్ధధైవతమును పలుకును. రి గ మ ప ధ నీ, ప ధ నీ మ ప ధ నీ అను వరుసలలో శుద్ధధైవతమే పలుకును. అయినను, పూర్ణముగా శుద్ధధైవతమేఅనరాదు. ఇట్టి శుద్ధధైవతము నటభైరవికిమాత్రముండునట్టిది. సំ ని ధ మా గ రి గ స అని పంచమము వర్జించిపాడుటయుకలదు.

10. రాగము - నాయకి - ఖండజాతి త్రిపుట తాళము.

ప. సరసిజాక్షి నిన్నే కోరి మరులుకొన్నదిరా.

అ. సత్యధర్మపురివాస, వరశ్రీమారాజకనాదీశ్వరా.

చ. మరుబారి కోర్వదురా.

ప. రీమా - పా,, పా,, - మపధపధా - పధ	। నినిధప - మపధప । మరి - గగరీసా -॥
స ర - సీ ఈ - జఅఅఅఆ - క్షీఇ	। ———- నిఇన్నెఎ। —— - కో - రి ॥

రిపమరి-గగరిస-పధపస-నిసరిమరీమపధ | నీ థా,,ప - ధమ | పరీ , గగరిస ||
మ——రు——లః——ఉ—— | కో —— ఒన్న ! అది - ర——. ||

అ. నీ , , , , సనిస పా ధ - పధనినిధప - మప | ధపా - మధప - సని | సరీ - సా, , , ||
సా . . . . త్యయఅఅఆఅ- ధఅఅర్మఅఅ- అఅ | —— —— —— పురి | వఅ- సా—— ||
నిసరిస-రిగగరి - సరినిస - పధపసా , పధ | నిథాప - మపధప | ధపమరి-గగరిస ||
వ—— —— —— ర - శ్రీఇఇమా, జక | నఆ——దిఇ—— | శ్వ—— ర——— ||
రీరిపమరి-గగరిస-పధపసనిరిసమ - రిప | మపధని - ధపమప | ధపమరి - గగరిస||
రిమరిప-మధపస-నిరిసరి-గగరిసా-రినిస | పధనిని - ధపాధ- | మపమరి-గగరిస ||(స)

చ. సా సా - పా,,పధనిని - థాపా మపధని | ధప - మరిగగరిస | రిరిస , రిమపధప ||
మారూా——బా,, రి —— ఈ కో ర్వ అ | —— అఅదుడు | —— ర—— ||

1. సా,,పా,,ధానీ,,ధాపాధమ | ,, పరీ , గస | , రిమా , పధప || (మ)

2. సనిసపాధ - పధనినిధప-ధపసారిమపధ-ని | నిధప - ధపమరి-గ| రిసా-రిమపధప || (మ)

3. పధనీ,,ధాప-మపధపమరి-సరిగా, | , రిప ధపసనిస | , రిమా , పధప ||

నినిధప-మపధప-సారిసరి-గగరిసారిని | సపాధ-మపరి-గ | గరిస - రిమపధప || (మ)

నాయకిరాగము.

ఆరోహణము — స రి మ ప ధ ప సా.

అవరోహణము — స ని ధ ప మ రి గా రి స.

ఇది ఖరహరప్రియజన్యము. అయినను, దీనియందలి గాంధారము రిషభము నంటియే యుండును. కోమలగాంధారము. అలాగుననే నిషాధమును ధైవతమునంటియేయుండును. ఇది యొత్తిగిపాడిననే రాగకళశోభించును.

గాంధారనిషాదములను దీర్ఘముగ గమకముతోపాడవలెను.

11. రాగము - దర్బారు - ఆదితాళము.

ప. చల మేల చే సేవుర ? చాలనమ్మిననాపై

అ. వలచియున్న నాతో వాదేల ? వేణుగోపాల దేవ

చ. పలుకుమునాతో.

ప. పమరీ - గాగా - రిసరీ - నిరిసని | ధప - ధనిస - రిసరి | పామ - గారిసరి ||
చఅల - మే ఎ - లఅఆ-జెఎఎఎ | ఎఎ - సెఎఎ-ఎఎఎ | వూడు - రాఅఅఅ||
పమ రిగరిస - రిమప - మాప - ధనిసరి | నీ ,-థాప - ధని | పమ-గగా- రి సరి||
చఅఅఅఅఅ - లఅఅ - న ం - ం ంంం | మీా - నాఅ - నఅ | అఅ-అ ఆ - పఇఇ||

అ. ధనిపధమప - రిమరిపమరి - గగరిస | ప మరి-ప పమ-ధధ| ప-మపధ- ని నిసా||
వఅఅఅఅఅ - లఅఅఅఅఅ - చిఇఇఇ | యుఉఉ-ఉఉఉ-నఅ|అ- నఅఅ-తోఓఓ||
ప ధప-స ని స-రి స రి-గారి- స నిస రి | సా, - పా, - సధ | పమ-గగా-రి స రి||
వఅఅ-దెఎఎ-లఅఅ- వే ఎ-ణుఉఉఉ | గో, - పా, - లఅ | అఅ- దే ఏ వఅఅ||

పమరిగరిస - నిరిసరి - నిసధపధని |సరి - సమ-రిప-మధ |పధ - మపధసిసా ||

ధపధనిసా - రిసరి - గా , రిస - రినీ |ధప - సిసా - పపా | ధపమ - రిగరిసరి ||

చ. పా పా ; - ధ ప - మ పధ పధా - ధ రి | నీ నీ - ధాపా |గాగా- రి స రి మ||

పాలూ ; - కుఉ - ఉ ఉఉఉ ఊ - ఉఉ |మూఊ- ఊ ఊ |నా ఆ -తో ఒ ఒ ఒ||

1. పా ;; - ధా ; - పామారీ | గా , రీ , సా | ; - రీ ; - మా ||

2. పాధధపమ - పాపమరి - గారిసరి | నిరిస నీసధా | , నీ - సా - రీమ||

3. ధపధ - మప - రిమప - సరిపమ - మరిగరి | సరినిసధనిపధ | ప - ధనిస-రిమపధ ||

సరిమపధ - మపధనిస-పధనిసరి - ని | గరిసరి - నిరిసని | స-ధపధ-మపరిమ ||

4. ధనిసపాప - ధపమరి - గారిసరి - ని |సా , - ధధప - ధని| స - నీసరీమప ||

ధానిసరిస - నీ , - ధధప - మధపమ - | గా, రి - రిసనిస | రిమపమ - పా ,, ||

ధపమ - రిగరి - సారిమప - రీమపధ | మాపధనిస - పా | ధనిసరి - నిసారి ||

గగారిరిస - నినీధపమ - ధనిసరి - | నీస - పాధ-మా | ప - రీమ - సారిమ||

దర్బారురాగము.

ఇది ఖరహరప్రియజన్యము.

ఆరోహణము:— స రి మ ప ధ ని సా.

అవరోహణము:— సం ని సం ధా ప మ గ గా రి స.

ఈ వర్ణములో రాగచ్ఛాయ బాగుగ తెలియుచున్నది. అయినను, ఈరాగమునందును, ఈవర్ణమునందును గాంధారము ఒకశ్రుతి హెచ్చుగనుండునది గమనింపనగును. జతికట్టుచాలా ఇంపైనది. చరణములో ఖండజాతిగ తీసికొనిపోయి, రెండక్షరకాలములుమాత్రము "తక" చతుశ్రములో ముగించియుండుటను గమనింపవలెను (చరణము మూడవ ఆవర్తపువివరము. వాద్యములో వాయించునప్పుడు "గ గ రి స" అనునది "మ మ రి స" అని లాగిమార్చుకొనవలెను). తక్కినవివరములు అనుభవముమీఁద తెలియనగును.

"మ ప ధ ని సా, ని సం ధా ప మ మా రి స గ గ రి, రి గ రీ స రి స, ప ధ ని సం, ధ రిం సం రిం సం సం ధా ప మ గ రి స" అను వరుసలు మనోరంజకములు.

12. రాగము - ఆభోగి - ఆదితాళము.

ప. ఎవ్వరిబోధనవిని యీలాగు జేసేవురా.

అ. జేవముగా నన్నేలరా శేషాచలేంద్ర శ్రీ వెంకటేశ.

చ. మరుబారికోర్వజాలనుర.

ప. రీ గా - గరిసా - సరిసస - ధమధా |మధసధాస - ధస | రిగామ - గగరిస ||
ఎవ్వ - రిఇఈ - బొఒఒ - ధఅఆ |నఅఅఆఅ - విఇ | ఇఈని - ఇఇఇఇ ||
రి గమగామ - రి గసరీ - ధ సరిగమ |ధమధసాస - ధస | ధమా-గమ గ రిస||
యిఇ ఇఈఇ - ల అఅఆ - గుఉఉఉఉ |జెఎ ఎఎఎ - సెఎ | ఎ ఏ -వుఉరఅఅ ||

అ సస‌ధధామ - ధ ధమగారి - గమరిగ | సరిగమామ-ధమ |గరిగ - మధధసా ||
జఅఅవాఅ - ముఉఉగాఅ - న ం ంం | నెఎఎ లా అ-రఅ |అఅశె - ఎషఅఅ |
ధస రిసారి - గసరిగా - మ గగరిస | రిగరిసరి - ధరిస | సధమ - ధమగరిస||
చఅఅలేఎ - ంద్రఅఆ - శ్రిఇఇఇఇ | వెంంంం - కఅఅ |టెఎఎ -శ్వఅరఅఅ|

రిగమ - రీగ - సరిగసారి - సధమధ | సధసరీరి - గస | రిమా - ధమగరిస ||

రిగమగామ - ధమధసా - రిగసరిగ | మగరి - గారిసధ | రిసా - ధమగరిస ||

రీగా - }
ఎవ్వ - }

చ. మాధమధా - ధసధమ - ధధసారీ | ధసధధమా-గమ | గరిస- రి గ-సరిగ||
మారు ఉబా - అఅఅఅ - రిఇఈఈ |కొఒఒఒ ర్వ-జఅ | లఅఅ-నుఉ-రఅఅ||

1. మా ,, ,, - , , ధా - మాధా - ,, సా | ధామా - ,, గా| రిసా - రీగా - || (మరు)
2. మధసధామ - ధమగరీగ - మగరిస | ధసా - రిగమధస| సధమగరి - సరిగ|| (మరు)
3. ధసధమ - గరిగమ - ధమగరిగ - సరిస | రిగమధస - రిగరి| సధమగరి - సరిగ|| (మరు)
4. సా , - సాస - రిగసరీ - రిసధమధ | సా , - సధరిసధ | , సగమా-గరిస ||
రిగమధాస - రిగమరీ - గరిస - ధస | రిసా- ధమధసధ | ,మగరి - సారిగ ||
మాధమధా|| }
మారుఉబా || }

రాగము - ఆభోగి.

ఆరోహణము:— స రి గ మ ధ సా.

అవరోహణము:— స ధ మ గ రి సా.

ఇది జన్యరాగము. 22-వ మేళమయిన ఖరహరప్రియలో పుట్టిన ఔడవరాగము.

గాంధారమును కంపితముగ నిడివిగపలుకించవలెను. నిషాదమును అనుస్వరములేకయే పలికించుట మేలు. ఈరాగమందు దాటుప్రయోగము ఇంపుగనుండును. కొన్ని ముఖ్యప్రయోగము లేవన— రి గా గ రి స మ ధ స ధ సా రి గా గ రి స రి గ స గ గ రి స రి స ధ స ధ మ ధ మ గా రి స స రి గ రి రి స ధ స మ ధ స స ధ మా గ రి స రి గ రి ధ స గా రి స మా గ రి ధా మ గ సా ధ మ ధ సా ధ సా సా ధ మ గ రి స రి గ మ గ రి స మ ధ స ధ సా మొదలగునవి చెవులకింపు.

ఈవర్ణమందు రాగభావముననుసరించిన ప్రయోగములున్నవి. ఇందులోని ఆవర్త స్వరముల వెంబడి మరికొన్ని అయిదాఱు వరుసలు కల్పించుకొని పాడుఁడు. ఖండజాతిత్రిశ్రమును తక్కినవడలను అనుసరించికల్పింపుడు.

రాగము - కానడ - అటతాళము.

ప. నెర నమ్మితినయ్య నిక్కముగ నిన్ను నీరజనయన నిరుపమ సుందరకర

అ. మరునికన్న శ్రీనివాసదేవ మానముతో నన్ను గాపాడుట కిదె సమయమురా

చ. సరసుడనినే సతతము కొనియాడుచున్నానురా.

ప. , , , , - , , , , , - , రీరిప - గాగ - గమరిస

. . . . - . . . . . - , నేరఅ - నం౦ - మి ఇఇఇ

సనిరిని - రీ , , - గమరిరిసని - ని రిపనీస । ధా , - నిస రి గా । , ని ధధ పమ . ధ ప

తిఇఇఇ - ఈ , , - న ఇఇఇఇ ఇ - య్యఅఅఅఅ । నిక్ , - అఅఅఅ । , ముఉఉఉఉ .. గాఅ

మగామ - రిస ని స - రిగమపాధ - మ ధపమగమ ।

అ ని క - నుఉఉఉ - నిఇ ఇ రాఅ - జఅఅఅఅ అ ।

రి సరి నీ స - రి గమ పమధనిస - పానిమ ప గ | మధనిస రి స - ని రి | స నిప-నిధపమప
నఅఅయాఅ- న అ అ అఅనిఇఇ - రూఉప అమ | అఅఅఅసుఉ - ఉ ం | వఅఅ-వఅఅఅ అ

గాగమ - రిస నిస - సా ధ ప - ధా , , - ధా , , |
కాఅఅ - రఅఅఅ - మారుఉ - నీ , , - ఈ , , |

అ. పధనిసనినిధప - మపధని - ధధపమ - ధ పధమ | ధప - గామధాధ | పధధని స - ని పమ
కం ంం ంం ంం - నఅఅఅ - అఅఅఅ - శ్రీఇఇ ఇ | ఇఇ - నీ ఇ వాఅ | సఅఅఅ - దెఅఅ

గమధనిసా , , - స నిసా - రి గసా - రి నిస రి
వ అఅఅఆ , , - మ అఆ . నఅ ఆ - ముఉ ఉఉ

రి స రి ప గాగా - గమ రి స - ని స ని - రిసరి ని రి | స ని పమ - గమధ ని | సరినిసా ని పమ
తో ఒ ఒఒనాఆ - న్నుఉఉఉ - గఅఅ - పఅఅడుఉ | ఉఉటఅ - కి ఇ దెఎ | సఅఅమాఅయఅ

ని ధపమ - గమరిస - } రిగమధాని - పధమపగా
ముఉఉఉ - రఅఅఅ -

మరిసనిసరిస - రిగమ - ధపమ - గమరిసని । పనిస - రిగమపమ । ధనిస - పాని - మప

గమధనిసా , , సనిసరిరి - సరిస గాస ।

రిసనిసారి - సనిపమ - గమమధధనినిసరి । గా - , రిసనిపా । , రిసరి - నిస - పని

మప - గమ - రిసనిస (నె) ।

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

చ. , , , , - , , , , , - సాసా - స ని రి స - పా , , ।

. . . . - . . . . . - సా రా- సుడుడుడు - డా . . ।

మ ధ పని - ధ ధపమ - ధపమధపమ - గా మ రి స । రి ని స - రిగమ ధ । ని సరి ని సా- , రి

నిఇఇ ఇఇ - న్నె ఎఎఎ - సఅఅఅతఅఅ - తాఅముడు । ఉకొ ఒ - నీఇ ఇయ । అఅఅడుడూ- . చు

సనిపమ - గమధని - } సా॥
ఉఉన్న అ - నుఉరఅ - }

1. నీ , , - , , సా - , , , ని - రీసా - నీసా
పా , , - , , మా - పా నీ - ధాపా - మాపా । గా , , - , , మా । రీసా - , , రీ
గామా - ధానీ - (సారా)

2. ధానిపధపమప - మగమనిధానిస - మగమరి
సరిగమధానిస - పధపనిధప - గమధానిస । రీనిసని - పగమ । ధానిసరి - గమరి
సనిపమ - గమధని - (సారా)

3. సరిస - నిససనిప - నిధపధప - పమగ - మరిగ - మ ।
పగమరి - సరిస - నిసనిపమ - పనిస - రిగమరిస । రిగమ - ధనిసరిగ । మరిస - సనిపమగ
మరిస - రిగమధని - (సారా)

4. సా , ని - రిసనిపా - మనిధపగా - మరిసరిని ।

సా , , - , , నిస - రిగమరిస - రిగమధనిసరి । సనీసి - పనిమప । మగమమ - ధధనిని
సపానిధనిపధ - మ:పమగమ - రిగమ - ధనిసరి

గగామరిసి - నిరీసనిప - గగామరిసరిగ । మధని - సరిగమరి । సనిప - రిసనిపమ
గమరి - గగమధని - (సారా)

13 B. రాగము - కానడ - ఆదితాళము.

ప. నిన్నే కోరియున్నది మానెలత ఈ వేళ.

అ. సన్నుతాంగ మా చక్కనిసామి వేణుగోపాలదేవ.

చ. కన్నడ సేయవలదు.

ప. పామాగా ; - గాగమరీ ; । స నిసరిసరి - నిస । ధనిధ - నిసరిసరి॥
నీ ఈ న్నే ; - కోఒ ఒరీ । యుఉఉఉఉఉ - న్నఅ । దిఇఇ - మఅఅఅఅ॥

పమగా - మరిగరిస - నిసరి - గగమమ | ధధనిధమమ - ధప | మ-గమరి-సనిసరి ||
నెఏ - ఏఏలఅఅ - తఅఅ- అఅఅఅ | ఇఇ ఇఇ ఇ ఇ - వె ఏ | ఏ-ఏఏఏ -శఅఅఅ ||

అ. పధనిధప - మ ప ధ ప-మపమ-గామరి | గ రిస - మగమ - ధధ | నిని - సరిసా ; ||
సఅఅఅఅ - న్నుఉఉఉ-తఅ అ-ఆ అం | గఅఅ - మఅఅ - చఅ | అఅ - కఅనీ ; ||
ధ నిసరి - స రిగా ,- గమ రి- స నిస రి | సా , - నిరి స - నిస | ధపమ - గమరి స రి||
స అ అఅ - అఅమిా, - వె ఏ ఏ-ణుఉఉఉ| గో , - పఅఅ - లఅ | అఅఅ - దెఏవఅఅ||
పపమగా - గమరి - సరిసనిస - ధనిధ | నిసనిరిస - రిగమ | గమధధ - నినిసా ||
ధనిస - నిసరిసరిగాష్టరిసరినిస | ధా , - నీ ధ - పధ | పమమ - గమరిసరి ||

చ. ధా ; ; - పధనిధప - మధప - మప | గా , - మరిస - ని స | రిగా - మపమగమ||
శా ; ; - నఅడఅఅ - జెఏఏ - ఏ ఏ |యా , - వఅఅ - ల అ | అ ఆ - దుఉఉఉఉ||

1. ధా ; పా ; మా ; గా ; | రీ , సా , రీ | ; - గా ; మా ||

2. ధానిధపమ - పాధప-మపగా - మరి | సరి - నిసధా - నిస | రిగా - మపమగమ||

3. పధపమగ - పమగమ-రిరిగ - సరిస - ని। సధ - నిసనిరిస - ని । సరిగమ - సరిగమ॥
గమధధని - ధధనినిస - నిసరి గసరి । సరిస - నిసధపమ । గమరి - నిసరిగమ॥

4. సా, నిరిస - నిసధపమ - గమరి - సని । సా, - నిసధ - నిస । రిగమ - గమధధని॥
సరిసనీ - నిసనిధా - నీధపధప । మపమ - గామరిస । నిసగగమా ; ॥
ధపమగా , - నీధపమ - గామ - పమ । ధధా - నిధని - పధ । పమ - ధధనినిసా ॥
గాగమరిస - నీనిస - ధపమ - గమరి । సా - ససా - ధపమ । గమరి - నిసరిగమ ॥

కానడరాగము.

ఇది 22-వ మేళకర్తయగు ఖరహరప్రియయందు జన్యరాగము. దీనికి సామాన్యముగ

ఆరోహణము:— స రి గ మ ధ ని సా.

అవరోహణము:— స ని స ధా ప మ ప గా మ రి స.

అని ప్రయోగించుటయేతగును. అట్లున్నను కొన్నిసమయములలో శుద్ధధైవతము తేలి

కగ పలుకును. అయినను దీని మూర్ఛనాప్రస్తారము గా మ రి స ని స ధా, ప మ ప గా మ ధా ని సా, రి మ గా, రి ప గా, అను నిట్టివానిని గమనించిచూచునప్పుడు ఈరాగము ఖరహరప్రియ జన్యమనుటకు సంశయముండదు.

ఈవర్ణమునందు రాగభావము బాగుగ అమరియున్నది. దీనియందలి చిట్టస్వరములు చాలఅందముగ జోడించియున్నవి. సాధారణగాంధారమే ఉపయోగింపవలెను. ధైవతము చతుశ్శ్రుతియే. కాని రాగము పాడునప్పుడు ప్రతిమధ్యమను శుద్ధరిషభముతప్ప తక్కినస్వరములన్నియును ఉపయోగించువాడుకకలదు. ఈవర్ణమును శుద్ధశాస్త్రీయస్వరములతోనే పాడినను బాగుగనుండును.

14. శ్రీరాగము - ఆదితాళము.

ప. సామి నిన్నే కోరియున్నాను, చలముసేయ మేరకాదుర.

అ. భూమి వెలయు శ్రీగర్భపురినివాస! పశుపతీశ!

చ. కామకోటి సుందరా! నన్నేలుకోర.

ప పా , పమరి - గరిసనీ - పనిసరి - ని | సా,,,, - నిస | రిగరిస - రిమపని ||
సా , మి . . . - ని.. న్నే - కొంబ . . . . | రీ ,,,, - యు . | . . . . - న్న అఅను||
పమా - నిపనిమప - రిగారి - నిసరిగ | రిసాని - ప నిసరి | గరీస - రిమపని || (పా)
చ . - ల . . . ము - సెవేయ- మెఎ . . | . . ర - క . . . | దు . . . - ర . . . || (సా)

అ. నీ ,,,, - సనిపమా - రి గరి - సరి | సా - ,,,, - మరి | పమనిప - సనిమప ||
భూ,,,,- మి . . . - వె . . . - ల. | యూ- ,,,, - శ్రీఇ | గ.ర్భ . - పు. రి. ||
నిసరిగారి - సరినిసాని - పనిసరి | సనీ - పధసిపమ | రిగరిస - రిమపని ||
ని . . . . - వ . . . . - స. . . | ప . - శు. . . ప . | తి . . శ - . . . . ||
పాపమరి - రిగరిరిస - సనినిప - నిని | సా - సనినిప - నిస | రిగరిస - రిమపని ||
పమనిప - సనిరిస - గరిసని - పనిసరి | గరీస - నిపామ | రిగరిస - రిమపని || (సా)

చ. సా;; - సనిపమా - రిగరిసరి | సా ; సా - నిస | రిగరిస - రిమపని ||
కా ;; - మఅకొంఓ - టిఇఇసుం | దా ; రా - న . | న్నె..లు - కొ. .ర || (కా)

1. సా ;; - రీనీపా - మారీ | గారీ - సాసా | రీమాపానీ || (కా)

2. నీ ;; - సనిపమ. - రిగరిస - నీ | ; - సనిపమ - పని | సరి - నిపరిమపని || (కా)

3. మా ;; - పనిమప - రిగరి - రిగరి - | సా ;; - ని స | రిగ - నిసరిమపని ||
పనిసరి - గరిరిగ - రిరిసని - పనిసా - | రీ - నీపమ - రిగ | రిస - నిసరిమపని || (కా)

4. నీపమరిగరిస - నీపమపనిసరి - | నీసరి - గరిరిస | నీ - సరి - మరిగరి ||
నీసరి - పమరిస - నీసరి - పమనిప | నీసరి - నిసనిప | నీపమ - రిమపని - || (కా)

5. సా ; ; సరినిస - పనిపమ - రిగ | రి - రిగరిసా - నిస | రిగరిస - రిమపని ||
సనీ - పధనిపమ - రిగారి - సరిసా | సనీప - నినిసరి | సరిమరి - రిమపా ||
సరిగ - నిసరి - పనిస - మపని - రిమ.ప.స | రిమ - నిసరిమపని - | సరిగరి - రిససని ||
రినీస - పనిపమ - నిమాప - రిగరిస - | రినీస - పనిసరి - | నిసరిస - రిమపని || (కా)

శ్రీరాగము.

~ ~~ ఇవి కంపితగమకమును చూపు గురుతులు. ఈవర్ణము పాడునప్పుడు గాని వాయించునప్పుడుగాని, జారు ప్రయోగములు వచ్చును. వానిని గమనించిచూడవలెను.

ఇదియు ఖరహరప్రియయందు జన్యమైనరాగము. 22-వ మేళకర్త. ఈరాగముననుండు కీర్తనలలో కావలసిన మూర్ఛనాప్రస్తారములు అధికముగ కానవచ్చుచున్నవి.

ఆరోహణము:— స రి మ ప ని సా.

అవరోహణము:— సఀ ని ప ధ ని ప మ రి గ రి స.

అవరోహణమునందలి వక్రప్రయోగము వక్రముగనే పాడవలెను. అప్పుడే రాగకళ శోభించును.

15. రాగము - రీతిగౌళ - ఖండజాతి అటతాళము.

ప. వనజాక్షి నిన్నే కోరిన వేసటదీర్చి బ్రోవవయ్యా.

అ. మనసిజుని కన్న చక్కని మా వేణుగోపాల, ఈవేళ.

చ. అన్నిటికి నీవే దిక్కని.

ప. సా , - నిగరిగమ * పామా - గారీ - సా ,, - |

. , - . . . . . * వానా - జా . - క్షి ,, - |

నిసగరిసనిని -నిపనినిసని- సగాగమ | గమప - పపమ - గమ | ప-పమమగరి - పమ:||

ని . . . . -న్నె ఎ. . . ..- . . . . | . . . - కొ౦ఒ . . - . . | . -రి . . . . - . . . ||

గరిసని - సగగమ * పాధధమ - గమప - పమగరి |

న . . . - . . . . * వే . . . - స . . - ట . . . |

గమ-గమనినిధధ-నినిధమా, - గమగరిసా | నిసని - సగరిగమ - |పధమప - గమగరి ||

. . - తిఇ . . . . -ర్చి .బ్రో , - . . . . . వ | . . . - వయి . . . | . . . . - . . . . ||

అ. గా - పమగరిగమ * సా నిధని - ధధనినిధ మా |

యా - . . . . . . *మా . న . - సి . . . . జు |

మధపమ - గరిగమ-ధపామగరి-పమాగరిస- । నిసా - నిగరిగమ - । మనినిధమ-గమని ॥

. . . . - . . . . . -ని-ఈ . . . . - క . . . . - । . . . - న్న . . . . . - । చ . . . . .-క్క . . ॥

నీసనిసా ,, * నిసగగమ - గమగరి - గాగ ।

. . . నీ ,, * మ. . . . . - వె. . . . - . . ।

రిసి - నినిసిగరిసి - నిసనినిధమ - గమగరిగమ । నిధమ - నినిసిసా । నిధమ-గమధపమ ॥

. . . - ఙు. . . . . . - గొ౦ఒ. . . . . - పఅ . . . . . । ల . . . - . . . . ఈ । . . . . - వెఎ . . . ॥

గరిసనిసగగమ * మాధధమగమా - పమగరి ।

శ . . . . . . *

గమా-ధధమగమా-మగరిరి-గాగరిస-నిప । నినిస - నిగరిగమ - । పధపప - మా ,, ॥

గరిస - గగమగమ - నిధమనీనిసి-నిసిగాగ।

రిగమగా - గరిసి - సనిసిగరిసి - నినిసా, - స । నిధమా, - మగరి । స - నీధామగరి ॥

స - నినిసగగామ (వ)

చ. ;; - ;; * సా ,, - నిధనీ - నిధమా

;; - ;; * అ౯ ,, - ని . . . - టి . .

మగమప - పమగరి - గమపమగరి .. గాగరిసన̣ి । సగరి - గమగ - గప । పమ-గగమా, - మ॥

కే . . . . - ని . . . . . . - వే . . . . । ది . . . . -కృ . । . . . . . నీ, - . ॥

గమపమ - గరిసన̣ి *

. . . . - . . . . . * (అన్ని)

1. మా , , , , గారీ - గారీసా , , - సా

నీ̣పా , , నీ̣నీ̣సా , , నీ̣గారీ । గా, మా, - ధా । ధా మా గా రీ ॥

సాగారీనీ̣ (అన్ని)

2. ని̣ప̣ని̣ని̣సని̣ - సగగమ - సమమగరిస - గాగరి ।

రిస - గగమగాను - ని̣ని̣పసనీ̣స - పమాపగరి । గమ్మానిధ[illegible]- నీ । నిధమ-మాగరిస॥

సాని̣పా̣ - పని̣ని̣ (అన్ని)

3. ససపమగరి - సమగరి - గగమమపమ- ధపమప।

గపమగరి - పమగరి - సారిని̣స - గగమసగగ । మ - నిధమ- నినిస-ని । సానిధమమాంగ॥

రి - నిధమగరిసని (అన్ని)

4. పధధమగ - గమపగరిస - మగరినిస - నిగరిస - ।

నిసనినిమధ - నినిసగరిస - మగరి - పమగ - నిధ- । మ-గమనినిస-నిగ । రి-నిరిసనిధమ-ని ॥

ధమప - గరిసరిని (అన్ని)

5. నినిధమగగ - మధధమగరి - గగమమపమ - గమ ।

గగరిస - గరిసరి - నిసనినిధమ - నినిస - నిగరి । గగమ-గపమ-ధప । మగరిని-సగగమ ॥

పమాగరిస - నిధామగమ - నినీసనిస - గగ ।

, మగరిగగమసా - రిససని - నీనిధమగగ । , మగరిససాస । నిధ - మనీధమగ ॥

మగాగరి - సరిని (అన్ని)

రీతిగౌళరాగము.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ని ధ ని సా.

అవరోహణము:—స ని ధ మ గ మ ప మ గ రి స ని ప ని సా.

ఇది వక్రసంపూర్ణ రాగము. ఇది ఖరహరప్రియజన్యమనియే తోచుచున్నది. 20-వ మేళకర్తయగు నఠభైరవిజన్యమని కొన్ని గ్రంథములలో కానవచ్చుచున్నది. కాని భైరవిలక్షణములో రావలసినశుద్ధధైవతము ఈరాగములో లేదు. సామాన్యముగా వక్రసంపూర్ణ రాగములకు గ్రహస్వరమూర్ఛనలు ఒకటేరకముగనేవచ్చును. ని ని స, స గ రి గ మా, నీ ని సీ ని ధ మా గ రి స ని గా రి స, గ మ ని నీ సా గ గ రి గా మ గ గా రి రీ గ రి సా ని ధ మ మా గ రి స ని ప ని నీ సా, మొదలగుప్రయోగములు చెవులకింపైనవి. వక్రసంపూర్ణరాగముల వర్ణములన్నిటిలోను మూర్ఛనాస్వరములే నిండియుండును. కొన్నిసమయములలో 'ప ధ మ గ రి స' అను నిట్టిచోట్ల ధైవతము కొంచెముశుద్ధముగనే పలుకును. , ని , స , రి , గ , మ , జీవస్వరాలు.

సా ని గ రి గ మ పా మా గా రి సా ని ప ని ని స ని స గా గ మా గ మ ప మ మ గ రి మ మ గ రి స ని
గ మ ని ధ మ ని ని సా ని ధ మ ని స గ గ మ గ మ గ రి గా గ రి స స ని స గ రి స రి గ మ గా గ రి స
స ని ధ మా మ గ రి ని ధ మా గ రి స ని సా ప ని ని సా ని సా

16. రాగము - కీరవాణి - ఆదితాళము.

ప. చలమేలఁ జేసేవు సామి చాల నమ్మియున్న నాపై.

అ. పలుమారు నిన్నే కోరిననాతో పలుకవదేమి శ్రీ వెంకటేశ.

చ. మరునిబాధ కోర్వఁగ లేర.

ప. పామా - గమగ గ రీ ,, - ధ̣ని̣ స రి | గరిస నీ̣- ధ̣ ధ̣ ప̣ | ధ̣ని̣స - ని̣సరిగమ ||

చాలా - మెఎఎఎలా ,, - జెఎఎ | సెఎఎఏ- వుఉఉ | సఅఅ - మిఇఇఇఇ ||

పమగరి - గమపధ - పమధప - నిధపా | ధనిసనీ - ధపమ | పధపమ - గరిమగ ||

చఅఅఅ - లఅఅఅ - నఅఅఅ . మ్మిఇఈ |యుఉఉఊ-న్నఅఅ | నఅఅఅ - పయిఇఇ || (చల)

అ. పమగ - రీగమా - రిగమ - ని̣సరిగమ | పమగ - రిగమపధ | పమపధ - నినిసా ||

పఅఅ -లూఉమా-రుఉఉ-నిఇన్నెఎఎ | కొఒఒ- రిఇఇమఅ | నఅఅఅ - తొఒఓ ||

సనిసరి - గరిసని - నిససని - ధనిధప | పమపధ - నీధప | మపమ - గరిగమా ||

పఅలుఉ-కఅఅఅ - వఅఅఅ-దెఎఎమి | శ్రిఇఇఇ - వెంకఅ | టెఎఎ - శఅఅఅ ||

పమగరిస - నిసరిగమగారిస - పని | పరిగ - రిగమపమ | గరిగమ - పధపా ||
పధనిధప - ధనిసా - సనిసరిగరిరి | గమగరి - సనిధప | నిధపమ - గరిగమ ||
5 చ. పా ,,- పమగరి - గమగరి - సనిపధ | సీ ,, - ధ నిసని | సరిగ - రిగమపధ ||
మా,,- రుడుడు - ని ఇ ఇఇ - బలఅల | ధా , - కొంబర్వ | గఅత - లెఎఎర ||
పా , - మా , గా , - రీ , సా - నీ | సా , - గా ,-రీ | గామా - పాధ ||
2. పమ - ధపామగరి - సనిరిసానిధప | ధనిసనీ - సరిగ | రిగమ - రిగమపధ || (మా)
3. పధప - మపమగరి - గమపమాగరిస | నీసరిగ - రిగమ | గరిగమ-పా ,, ||
పధపనీధపా - ధనిసా - నిసరీ | సరిగా - రిసనీ | ధపమా - గరిగమ || (మా)
4. నీ ,, ,, - సని - ధపమగరిస - నిధ | నీ ,, - ,, సని | రిస - గరి - గమపధ ||
నీధపధని - ధనిసనిసా - రీగరి | గమగరిసాని - ధ | పమగరి - గమపధ || (మా)

కీరవాణిరాగము.

ఇది 21-వ మేళకర్త. సంపూర్ణగమకకంపితరాగము. అన్యస్వరములు లేవు

రి గ మ గా రి స ని రి గ మ ప ధ నీ సా, గా రి స ని ధ ప మ గా రి స అను ప్రయోగములు రాగకళనువివరముగఁ దెలుపఁదగినవి.

17 రాగము - శుద్ధవేళావళి - ఖండజాతి త్రిపుటతాళము.

ప. విరిబోణి నీపై చాలమరులై వలచియున్నదిరా యీ వేళ.

అ. గరిమ మీరియున్నదిరా, సరసా, శ్రీకృష్ణ రాజేంద్ర, నాసామీ.

చ. శరదిందువదన.

ప. పారీమా - గరిగరిసా - సనిధనిపా,, | నిసారిగరిమప | ని స రి సానిధని ||
విరి బో - . . . . . ణీ - ని . . . పై | చఆ. ల . . మ | రు . . లయి . ఇ ||

పమగరి - రిమగరిసరిమప - ని స రి - సగరిసా | ,ని ధ నిపా,మ | గరిసా, స రి మ ||
వ . . . . - ల . . . చి . . . - యున్నఅ - . . . . | ,దిరా . . , . | ఇ . . , వెఎ ళ ||

అ. గారీమా, గరిగరినిధనిపనిసరీ మ | గరిసరిమపపమ | మపానిసా; ||
గరి మా,,మి . . . రి . . యు . న్న | ది . . . . | . రా . . ; ||

నిరిస సరిరిమమగగరిరిసనిధ నిపా గరి | సానిధనిపామ | గరిసా , సరిమ ||
సరస . . . శ్రీ ఇకృఉష్ణఅర.. జెవేంద్రఅ | . . . . | నా . . , సఅమి ||
పాధమగరి-సనిధనిపనిసరిమమమపాధ | నిపమగరిసా, | సారిమపా,, ||
మగరిమామ-పధమపాప-నిసరి-సగరిమా | గరిగారి స ధ ని | పమగారిసరిమ ||

చ. ధానీ పా ,, పమగరి - సరీ మ పా ,, | పనిసా - సనిధని | పమగరిసరీమ ||
శారాదిం ,,దు . . . . - వదాఅనా . ,, | . . . . - . . . . | . . . . ||

1. పా, - మా, - గా,రీ , సా,రీ - నీ, | ధా, నీ, గా | , రీ ,, రీమ || శారా||
2. ప ధ ని మా ప - రి మా గ రి స - ని ధ ని పా ని స రి |
మ ప ని స ని స ధ ని | పగమపమగరిమ || శారా||
3. పమగరి-సరిమప-ధనిపమ - పనిసరిసరిమగ | రిసనిధనిపనిస | నిధనిపమగరిమ || శారా||
4. పామపమగరిస - రిమగరిసనిధనిపనీ | పా, రిమ గరిస | రీ పమపా ,, || శారా||

5. పధనిపధమప-గమరిమ - రిగసరి-నిధనిపని । సరిమగరిపరిమ । పమపనిసా ,, ॥
పా ని స రి - మాపనిస-రిమపని-సారిమప । నిసగరిసనిమని । సానీ స రి ,, ॥
రి మగరిగ - స గరిసారి-పనిసగరి- స రి స । నిధనిపగరిసని । ధనిపనిధనిపమ ॥ శా రా॥

రాగము - శుద్ధవేళావళి.

ఆరోహణము:—స రి మ ప ని ధ నీ సా.

అవరోహణము:—స ని ధ ని ప మ రి గ రి స.

ఇది 22-వ మేళకర్తయగు ఖరహరప్రియ జన్యమని తెలియనగును. ఇది కాపివంటి రాగమని కొందఱిమతము. కాని కాపియందుండు దేశీయప్రయోగము లిందులో లేవు. దీనిని శుద్ధముగను వక్రముగనే పాడవలసినది. ఇది యపూర్వరాగమయినందు చేత ఈవర్ణమునందు రాగమూర్ఛన సంపూర్ణముగ కానవచ్చును. కైశికినిషాదమును చతుశ్శ్రుతి ధైవతమును సాధారణగాంధారమును రాగకళ స్వరములు.

18. రాగము - కాంభోజి - ఆదితాళము.

ప. తరుణి నిన్నుఁ బాసి తాళలేదుర.

అ. ధరలో వెలసిన శ్రీ త్యాగేశ ! జగదీశ !

చ. సరసకు రార.

ప. ప్హాధా సా - రినిధప - ధసరిగ - మమ | గగ - రిరీస - మగ | రిగస - సనీధప ||
తారూణీ . . . . . . - ని . . . . - . . | ను . - . . . . . - బ . | . . . . - . . . సి . ||

ధసరి - పమగ - సరిగమపధ - మ గ పధ | రిసానిధప - ధ ప | , మగరి - రిసాని ||
త . . - . . . . . . - ళ . . . . - లె . . | . . . . - . దు | , ... - ర . . ||

అ. నినిధధపమ - పనిధ - పాధమా - గమ | పధని - పనిధ - మగ | పప - ధధసా - రిగ ||
ధ . . . . . . - ర . . - . . . . . లో - . . . | . . . . - వె . . - ల | సి . . - న . శ్రీ - . . ||

మమగ - సరిగ - ధసరి - పధస-మగపధ | సరిగ - సానిధప | నిధప - మగరిసని ||
త్య . . . - గా . . - . . . . శ . - . . . . జ | గ . . . - దీ . . . | శ . . . - . . . . . ||

నిపధసాస - పధపరీరి - ధరీరి | ధసధరీప - ధగ | , గరిగ - సరినిధ ||
సరిగసాస - రిమగసా - రిపమగస - | రిమగమా - పమగ | సమగమ - పా ,, - ||
మగరి - సాస - నినిధపాధ - మపగా | మపధనినిధ - పని | ధపధ - మగపధస ||
రిగప - రీగ - సరిగసారి - నిధపధ | రిసాసిపా, - స | ధపమగ - రిసాని ||

చ. సాసా - ని నిధా - మపధధ - నినిధప - | మపనిధ - పధమా | ప - గామా - పాధ ||
సారా - స . . - . . . . - . . . . . . - | కు . . . . . . రా | . . - రా . - . . ||

1. సా, - నీ, - ధా, - పా, - మాగా | రీ, - సా, - రీ | , - గామా - పాధ ||
2. సనిధపా - నిధపమగరి - ధపమగరి - | రిసని - పాధపరి | గ - సరిగమ - పాధ ||
3. నిధపమా, - పధపమాప - మగమప - | మపధ - మాపనిధ - | మపసనిధ - సరిగ ||
4. ధా ,, - ,, నిప - ధనినిధ - మాపధ - | పా ,,,, - మప | ధ-మాప-మగమప ||
ధపమ - నిధప - సనిధ - మగపాధ - సరి | గసానిధపా - మ | గరిస - రిగమపధ ||

5. సా ,, - ,, సనిధప - మగరిస - రిగ | సా ,, - ,, - సని | ధపధ - మగపాధ ||

రిగమపా - మగమపధా - గమపధని - | పధనినిధ - మపని | ధ - పధపా ,, - ధ ||

పమగమా - పమపధాధ - పసనినిధ - | పధస - గపధస - రి | గమపధ - సానిధ ||

సరిసనిధ - రిసనిధ - గరిసనిధ . | పధసరిగా - గప | ధసరి - రిగమపధ ||

రాగము - కాంభోజి.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ప ధ సా.

అవరోహణము:—స ని ధ ప మ గ రి స.

ఇది 28-వ మేళకర్తయగు హరికాంభోజి జన్యము. ఇందులో కాకలినిషాద ముపయోగింపకయే రాగమూర్ఛనలు ఇంపుగ వెలువడునట్లుపాడవచ్చును. సనిపధస అను చోట కాకలి నిషాదముపలుకుచున్నదని సామాన్యముగ వాడుకలోనున్నప్పటికిని, ఇక్కడినిషాదము షడ్జములో ఒకశ్రుతితగ్గికలిగిన స్వరమే గాని మఱియేదియుఁగాదు. ఇదిగాక రిమగసా, రిపమగసా, ధసరిమాగమగపధసా, పధనిధమగపధ, పమగాగరిసనిధపధస, అను ప్రయోగములు కొన్నిచోట్ల

కానవచ్చుచున్నవి షాడవ సంపూర్ణరాగమైనను, ఒకస్వరమువర్జించి, మగసా, సరిమా, అనునిట్టి ఔడవప్రయోగములు చెవులకింపుగనుండును. సామాన్యముగా వర్ణములన్నింటియందును రాగ కళచక్కగ వెలువడును. వ , డ , ని , జౌ వ ప్వర వయు .

19. రాగము - కాంభోజి - ఝంపతాళము.

ప. కమలాక్షి నిన్నే కోరి యున్నది, కరుణింప మంచి సమయము సామి.

అ. విమలాత్ముడైన ముమ్ముడ్కీశ్వర సదా భక్తుడైన ముత్తురామలింగచంద్ర భూపతి.

చ. నీకే తగురా నీరజాక్ష కొమ్మ.

ప. మా గా - సా , ని - పాధా - సా , , - పా , ధసాధా - ధా , సరీసా - సా , రిగారీ |

క మ - లా అ . - ఆ ఆ - క్షీ . . . - నీ ఇ ఈఈ . - న్నే ఎ - . . . - కో , ఒఓఓ |

రీ - గమాగా | రీ గ మగారీ - గసరిగ ||

రీ ఇ ఈ ఈ | యుఉఉఊన్న - అఅఅది ||

ప॒ధ॒సా-రిగారి - రీ,గమామా - గా,మపా - మపధా,ని - పామప ధసధ ప । మధపమ ।
కఅరుఉఊఉ - ణీ,ఇఈం ప - మ, ం ం - చి ఇఈ ,ఇ - సా అమ అఅఅఅ । యఅఅము ।

ప మ - మ గ రి స రి గ ॥
ఉ ఉ - స అ అ అ అమి ॥ కమలాక్షి ॥

అ. ధాపా - , , పమ - మా పా - ప మ మ గ - మాపా - ధాధా - , , నీ । పధసా ।
వీమా - , , లఅ - ఆ త్మా - డ ఇ ఇ ఇ - నా ము - మ్ముక్తి - , , శ్వా । ర ఆఅ ।

ధా సా - సా , , ... ॥ ॥
సా దా - ధా , , ॥ ॥

రీ , , - మగగరి - సా గ రి - రి స నీ - రి స సనిధా-నినిధాపా । మపధస । ధపమగ-రిసరీ॥
క్తూ , , - డ ఇఇఇ - నాముడు - ఉఉత్తూ- రఅఅఅమా-లిఇఈంగ । చం ం ం । ద్రఅభుఉ-ఉపతీ॥
గాగమగరి - రీరిగరిస - రీరి స ని ధ ప॒ధసా ,, - ధ॒ప॒సధ॒ । రిసగరి । మగ-పమగరిసరి॥
గాగమగరి - గమపా - ధపమా-మనిధమ - పధసానిధపా-ధరి । సానిధ । నిపమగా-సరిగ ॥

{ మాగా
కామా }

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

చ. నీ , , - , , ధా - , పమప - మగమా - పా , , - , , - ధా-మా , , | , , పా |
నీ , , - , , కే - , ఎఎఎ - ఎ త గూ - రా , , - , , - నీ -రా , , | , , జా |
సనీధ - ప మ ప ధ ||
తుఆ అ - కొఒ ఒ మ్మ ||

1. నీ , , - , , ధా , , పా - , , మా - , , గా , , రి - , , సా | , , గా | , , మా - , పధా ||

2. ధానిపధ - మపనిధానిపధ - గమసిధానిపధ - రిగరిధానిప | ధసపస | ధానిపధ - మపధ |

3. నిధనిపధ - మపధ - నిధపమగరిసని-సమగరి-గమపధనిధపమ | పధరిస | నిధ-పనిధ - మపధ ||

4. సా, ప-ధసరిస - నిసని - ధనిధ-పధప-మధప-మపగమపా-సరి | సమగరి | గమపధ - మగపధ ||
సరిగరి-గపగగ-రిగరిసనిధపధ - రిరిసనిధప-రిసనిధ - మని | నిధ-మని | ధాప - రిగమపధ ||

{ నీ , ,
నీ , , }

20. రాగము - దేవమనోహరి - ఆదితాళము.

ప. పలుమారు నిన్నే కోరిన నాతో, పలుకవదేమిరా నాసామి.

అ. ఇలలో వెలయు శ్రీ శేషాచలనివాస, శ్రీ వేంకటేశ.

చ. నీసాటి యెవరున్నారు నాసామి.

ప. పామా - రీ ,, - ససరిరి - మమరిరి | సని ధని - స రి మరి | మపమరీ - సరిమ ||
పాలూ - మా,, - రు. . . . . . ని . | న్నె ఎ.. - కొఒ . . | రి ననఆ - తొఒ. ||
పమ రి స - రిమపధ - రిమప - ధానిసని | ధ ని - పమరీ,- స | నిధనీ , - సరిమ ||
పఅలుఉ - క . . . . . . వ - . . . దెఎ | మి . - . ర ,,- న | సఅమి - ఇఇ . ||

అ. పపమమప - రి మప - ని సరిమ - రిపమరి | మ పధ - రి మపధని | స రిమపధాని సే ||
ఇ . . . ల - లొఒ . . - వె . . . - ల . . . | యు . . - శ్రి ఇ . . | శె . . . షాఅఅ ||
రి రిసస - నిసరిమ - రిమరిసా - నిధని | స రిమరీస - నిధ | నిపామ - రిసరిమ||
చల . . - ని . . . . - వ . . . - స . . | శ్రి ఇఇ వేం - కఅ | అటే . - శ . . . ||

పమరిసా - రిన్రిసరిమా - రిపమరిస | రిమపథాని - పమ | రిసరి - మాపథా॥
నిధనిపామ - పధనిసారీ - మరిసని | సరిమ - నిసరి - ధని | స-నిధని-పమరిమ ॥

చ నీ,, - ,, సనిధని - పమరిసనిధ | ని సరిమా - మరిమ | పమా - సరిమపధ॥
నీ,, - ,, . . స . . . . టి.ఎవ | రు . .నా - రు . . | న . - . . సఅమి॥

1. నీ ,, పా ,, మారీసా - నీ | థానీసా , , | రిమాపాధ - ని ॥

2. నిధనిపాప - పమరిసా - రిసనిధని | సనిసరిమారీ | పమ-రిసరిమపధ- ॥

3. నిధనిప - మరిసమ - రిమరిస - నినిధప | ధనిస - మరిస - పమ | రిస - నిపమరిసరి ॥
మపధని - సరిమప - ధనిసరి - మరిసని | ధనిపమ - రిసరిమ | మరిమరి-ససనిధ - ॥

4. సా ,,,, నిధనిసనిధ నిపమరి | మా ,,,, పమ | రిసా - రిమపధని ॥
సనిధని-పమపమ - రిసనిధ - నిసరిమ | రిసరి - మమపధప | నిసరిమ - పధనిస ॥

సరిమరీరి - - రిమపమామ - సరిమప | ధనినిస-రిమపధ | నిసరిమ - పధనిస ||

సరిమా - రిసనిధ - నిసస - రీనిధని | పమామ - రిసరీ | మరిమరి-ససనిధ -||

రాగము - దేవమనోహరి.

ఆరోహణము:—సరిమపధనిస.

అవరోహణము:—సనిధనిపమరిస.

ఇది ఖరహరప్రియ జన్యము. వక్రరాగము, గాంధారవర్జితము. దీని మూర్ఛనాస్వరములు గమకముతోనుండును. రీమరీమరీస, దీనిని అనుస్వరములేకయే వాయించవలెను. ఇది మఱచినయెడల రాగకళ చెడిపోవును.

21. రాగము - కేదారగౌళ - ఝంపతాళము.

ప. విరిబోణి నీపై చాల మమత జెంది యున్నదిర.

అ. సరసుడ ధర్మపురిని వెలయు శ్రీ చెన్నకేశవ.

చ. సరసాక్షి నిన్ను రమ్మనెర.

ప. పామా - మ గరిమ - పా , , - పా , , - పమపని - ధపమగరిమగ రి । సనిధప ।
వీ రీ - బో ఒఒఒ - ణీ , , - ఈ , , - నిఇ ఇఇ - ఇఇ ఇఇఇ ప ఇ ఇ । ఇఇఇఇ ।
పనిసరి - మగరిమ ॥
చఅఅఅ - ల అఅఅ ॥

ప పమగరిస - గరిసనిధప - పనిస రి - రిమగరి - రి మప నిధ ప - మగ ।
మఅమఅఅఅ - తఅఅఅఅఅ - జెఎఎఎం - దిఇఇ ఇ - యుఉఉఉఉఉ - ఉఉ ।
రి సగ రి । సనిధప - పనిస రి ॥
ఉఉన్నఅ । దిఇఇఇ - రఅఅఅ ॥

౮. పధనిధపమ - మపమగ - రిమ పా - మగరిస - నిస రిమప - ధని ధపమ |

సఅరఅఅ - సు ఉఉఉ - ఉఉ డా - అఅఅ - ధఅఅర్మ - అఅఅఅ |

రిమప ని | సరిసని - సా , , ||

పుఉఉ | ఉఉరిఇ - నీ , , ||

ప నిసరి - మగరిగరి స - ని రి స నిధ ప - ప రిసా , - ని ధప - పా , మ ||

వెఎఎ - లఅఅఅఅ - యుఉఉఉఉ - శ్రీ ఇ చే - న అఅ - కే , శ ||

గరి సా | , నిధ ప - నిసరిమ ||

అఅవా | , అఅఅ - అఅఅ ||

పా , ధపమగరి - మా , మపమగరిసా , - గరిసనిధపా , ప | మపనిస | రీ, - రినిసరిమ ||

పా , నిధపనిసరీ , మగరిసరిసా , - సనిధపధపా , మ | గరిగరి | సా , - పనిసరిమ ||

పామా— }
వీ రీ — }

ఎత్తుగడ (పల్లవి)

చ. సాసా - నిధపధ - పా , , - మపనిధ - పమ గ రి - మగరి - గ రిస - నిస |

సారా - సఅఅఅ - త్రీ , , - ని ఇఇఇ - ఇనుడుఉ - ర అం - మఅఅ - అఅ |

గరి సా | నిధపమ - రిమప ని ||

అఅ నే | ఎఎఎఎ - ర అఅఅ ||

1. సా , నీ , ధా - పామా - నీ , - ధా , - పా - మాగా - రీసా | , , రీ |

, , మా , - పా - ని ||

2 సానిధపమ - పనిధపమగరీ - పమగరిసా-నిసరిమగరిమప | ధనిధప | సనిధప-రిమపని ||

3. పాధపమగరిమపా - మగరిస - రిమపా-పరిమగరిమపా-నిస | రిసరిమ | పాపని-సరిమప ||

రిమపనిధప - మపసనిధప-పనిసనిధప-గరిసనిధప-పమపని | ధపనిధ | ప-నిధప-రిమపని ||

4. సారిసనిధ-పనిసా-నిధపమ-పనిసా-నిధపమగరిసా-నిస | సా-నిధ | పనిసా - రిమపని ||

నిసరిమగరిసా - నిరిసనిపనిసా నిధపనిసా - నిధపమపా । మగరిస । సా - నిసరిమపని ॥

సాసా ॥ }
సారా ॥ }

రాగము - కేదారగౌళ.

ఆరోహణము:—సరిమపనిసా.

అవరోహణము:—సనిధపమగరిసా.

ఇది 28.వ మేళకర్తజన్యము.

దీనిలో సాధారణముగా హరికాంభోజిస్వరములే పలుకును. నిషాద రిషభ గాంధారములు దీర్ఘముగపలుకు ప్రయోగములు ఇంపుగనుండును. గమక కంపితరాగము. గమపనీధప, రిగారి రిమగరిసనిధప, పనిసరీ, మపనిసానిపమగరీ, మొదలగువరుసలు మనోహరములు. రి, గ, ము, ని జీవస్వరములు.

22. రాగము - నాటకురంజి - అటతాళము.

ప. సామిని వేగమె రమ్మనవే, సారసాక్షిరో యీవేళ.

అ. శ్రీమంతుడైన శ్రీగోటసామి భూపాలుని చెన్ను తలచి మరులైతిని.

చ. దయజేసి నన్నేలుకొమ్మనవె నాపై.

ప. , , , , - , , , , - మాగా - సా , ని - ధానీ ।
, , , , - , , , , - సా అ - మీా, ఇ - ఈఈ ।
సనిసా-సా , , - ని సరిగ - మ మ గ మ రి గ రిస । నిసగరి-సనిరిస । ని-సని ధ- ని స ధని॥
ని ఇ-ఈ-ఈ , , - వెఎఎ - గ అ అ అ మె ఎ ఎ ఎ ।రఅఅఅ-అఅఅఅ। అ-అఅం-మఅఅఅ॥

ప ధ ప - ధ నిసరిగ - మ మ గ గ స - గ స - మ గస ని ధ ।
న అ అ - వెఎఎఎ - స అ అ అ అ - అ అ - ర అ అ అ అ ।

నిస రి గ మ - స మ గ - మ ని ధ - నిసని-ధ ని - ప ధనిస । ని ధ నీ , నిధమ
సఅఅఅఅ - అ అ అ - క్షి ఇ ఇ - ఇఇఇ-ఇ ఇ - రొఒఒఒ। ఒ ఒ ఓ , ఇ ఇ ఇ ।

మా , గమగ స రి ||
వే , ఎఎ ఎ ళ అ ||

అ. నిస ని - ధనిస రి గ - సాసని నిసనిధ - మ గమ ని ।
అఅఅ - అఅఅ అఅ - శ్రీ ఇఇమం ం ం - తు ఉ ఉ ఉ ।
ని ధమ- ధ మ మ గ స-సూ గమ రిస ని-ధ నిసరి గ। సా, రి గ మ నీ ।ధాని-పధనిసని ।
డ ఇ ఇ- న అ అ అ అ - శ్రీ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ -కొ ఒఒటఅ। సా,మి ఇ ఇ భూ ।ఊఉ-పఅఅఅఅ॥
ధ ధ ని ని - సా , , - స ని ధ ని - సరిగసా - రి గ మ ।
లు ఉఉఉ - నీ , , - చె ఎ ఎ ఎ - ఎఎఎఏ - న్నుఉఉ ।
మ గ-సరి రిసనిధ-నిస రి-నిస ధ ని-పధ స ధ మ । గమ ని నిధ ని-ప ధ । నిసాని-ధమ గమ॥
ఉఉ ఉఉఉఉఉఉ-తఅఅ-అఅలఅ - చి ఇ ఇ ఇ ఇ । మఅ రుఉఉఉ-ల ఇ । ఇ-ఈఇ-ఇ ఇ తి ఇ॥

మ గస - స నిసరిగ * మాగసరిస - ని రిసాని ధ ।
ఇ ఇ ఇ - ని ఇఇఇఇ * న మ్మికకల - చెలి నీ వని ।
నిసనిధని - ధానిధాని -సానిధనిసరిగ । సమాగమ - రి గ స । నిధా - ధమగమా ||
నినునమ్మితి- నమ్మకొమ్మ -నిమ్మళముగచని । మఅర్మము - దెలుసు । కర - మ్మిపుడుపా ||

గ స-ని స రి గమా - మమగసా స -ని నిధమగ స ।
మ్మస-మయమురమా - తనయుడేయు-విరిశరములు ।

రిగమగామ-ని ద ని పా ధ -నిసరిగపగసని । స రి ని సాని-ధని । సా , - సనిధమ ॥
ఖరముగకు-రియుచునాయు-రమునతిరయ। ముగనునాటి-చన । గా - మిగులనా ।

, మ గసని - స రి గ - } మాంగా - సా , ని-॥ }
, చ్చితిన ని- తెలిపి - } సాఅ - మి , ఇ-॥ }

ఎత్తుగడ (పల్లవి)

చ. , , , , - , , , , . , ధా ని -ధా , , - నిధ నిస ।
, , , , - , , , , . , దాయ-జే , , - సి ఇఇఇ ।

నినిధధమా, , మగ మని నిధమ - గ మ గసని । స రిసమ-గ మ ని ధ । ని ప ధనిసా , స ॥
నఅఅఅ ఆ , , న్నె ఎఎఎఎఎ - లు ఉఉఉఉ । కొంబిమ్మ-అ అ న అ । అఎఎఎఫ , న ॥

ని ధ మ గ స - రి గ మ }
అ అ అ అ ప - ఇ ఇ ఇ }

1. మా , , - , , మా - గాసా - , , , , ని̣ - ధా̣ ని̣ ।
మ౯ , , - , , నా - నాజే - , , , , సి - చాను ।
సా , , - , , సా - ని̣ధా̣ - ని̣ పా̣ - , , ధా̣ । ని̣సా - రీ సా । , , ధా - మా గా ॥
దెం , , - , , చీ - నానూ - రామిం - , , చూ । టాకీ - దీమం । , , చీ - సా మా ॥

సా రీ - గామా - } , ధా ని ధా
యామీ - పూడూ - } , దా య జే

2. ని నిధ ధమగ - సమగసాని̣ధ̣ని̣స రిసా , , ।
చలువగుణము - వదలియొల్లగలువ లరే , , ।
ని̣ధ̣ ని̣సాని̣ - సరిసమూగ -మ ని ధని ప ధని స̇ । ని రీస̇ ని ధ-ని స̇ । నీ ,ధని -ప ధ ని॥
డలరువిల్తు - డు తన యల్లు-డ ను నెపమువలన । విభా కరుని-వలె । వే ,డిమి-గుణము॥

ధమా గ - సరిగ మ - } , ధా సి ధా
సుచేతా - నెనిపుడు - } , దా య జే

3\. సనిధమగస - ని ధమగస - ధమగస - మ గసని ధ !
ఖరమతియగు - మరునియద - నెరిగియు - లరసరణి |

నిసరి-సమగ-మనిధని-స నిధని-ప ధ నిసరి గ । మగమరి గస-నిరి । స ని ధ - నిస నిధమ ॥
నెనసి-చిరుక-రువలివి-రవాలిడు-ములుపడదవ। సరపడియగు - నన । లువలె - బిరబిరవి ॥

నిధ మ గ స - రిగ మ - } ,ధానిధా
సరతొడగె - నిపుడు - } ,దాయజే

4\. స మ్మ గ సని స రి సా - , , సా రి స ని ధ ని స ।
చొక్కపు పరువము బల్ - , , చక్కదనముమ రి |

సీ , ధనిపధ ని - సరి గసాస - రిగమగామ । రిగమ రి- స నిధని। సరిసమమా , , ॥
యె, క్కుచగుచను - ర తనుపిక్క-టిలిన మక్క । టిగమన-సుగలవి । భునియెడబా, , ॥

మ గ మ రిగస - ని ని ధ మ గస - మ గ మ ధ ని స - రి గ।
సి యెటుల మన - సు నిలుపుదును - ని ము స ము నొక -యుగ।

మరీగసరి - నిసాఽసని - ధనిసనీధమగ। సా, రి గ మ ధ ని। సమ గసా - నిధమ ॥

ముగాను దల-పుకొంచునల-శితిని తాళనిక। తా, మసముసలు। పక నునా - మనవి ॥

గసా - ని స రి గ మ } ,ధా ని ధా ॥
నితె - ల్పి చెలువుని } ,దా య జే ॥

రాగము - నాటకురంజి.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ని ధ ని ప ధ ని సా.

అవరోహణము:—స ని ధ మ గ స.

ఇది 28-వ మేళజన్యము. దీనియందు సామాన్యముగా ఆరోహణ అవరోహణములు శుద్ధముగనే పాడుటవలన రాగచ్ఛాయ బాగుగవిశదపడును. అయినను, రిషభము కొంచము వక్రముగను, అవరోహణమున పంచమము కొంచెమువక్రముగను, అవరోహణము ముగియునప్పుడు గమపగరిస అని ప్రయోగించుటచేతను రాగమునకు అందమిచ్చును. ఆరోహణము:—సరిగమని, పనిధనిసా; అవరోహణము:—సానిధ (ప) మగస. ఈరాగము వాస్తవమున వక్ర రాగము. ఈవర్ణములో శుద్ధప్రయోగములు ఇంపైనవి అనేకములున్నవి.

—

రాగ:సా నిద నినిప నిదనిసా నిప సరిగమా నిద మ,గమ నిప పదనిసా నిసరిగమాగ

23. రాగము - నారాయణగౌళ - ఖండ - అటతాళము.

ప. మగువ నిన్నే కోరి చాలా మరులుకొన్నదిరా.

అ. సొగసులాడిపై చాలా దయజూడరా శ్రీ వేణుగోపాల.

చ. చిన్ననాడాదిగా నీతో.

ప. సా ,, సనిసరి * మాగా - రిగరిగ - సా ,, |
. ,, ... * మాగూ - వ . . . . . ,, |
నిసనిగరిగసరి - నిసరిరిసని - నిసనినిధప | మపానినిస - నిస | రిగమ - రిపమగా ||
ని . . . . - న్నే . . . . | కోరీ . . . . . . | . . . . - చ . . . ||
రిగరిసరి . నిసరి * మగరిగరిస - రిరిమమప - రి |
. . . . - ల * మ . . . . . - రు . . . . . . |
మపనీనిధపధ - మపధపమా - మగరిగసా | నిధప-నిసరి - పమ| మగరి-గరిస-నిరి ||
. . . లు . . . - కో . . . . - న్న . . . . | ది . . . . | . . . . ||

అ. సా - నిధపనిసరి * సానిధని - నిధపధ - మపప |
రా- . . . . . * సో . . గ - సు . . . - ల . |

మగ . రిగరిస - నిసరిసూ - మగరి - సనీనిధప | సనిధపాధ-పమ | గరిగ - సరిమప||
. . - . . . . . - డి . . . - ప ఞ . - . . . . . . | . . . చా . -ల . | . . . . - ద . . ||

పనిధని - సా ,, * నిధమనినిస - నిసరిని - సరి |
. . . . - యా,, * జా . . . . . - డ . . . - . . |

ప మాగరిస - నినిగరిగ - సరిని - సనిధనిధప . | మగరి - మపసా|నిధప - పామగరి||
. రా . . - - . శ్రీ . . - . . . . - వె . . . . . | ణు . . - గో . . . | . . . - పా . . . ||

సనిధపా - నిసరి * మగరిగరిస - నినిగరిసరి |
. . . లా - . . . . *

నిసనినిధప - నిసరిమమగ - రిమపని - నిధపధ | మపమగరిగరిస-| రిరిమమపా, - ప||

మమ్మగరి - నిన్నిధప-మపానినిస - నిసరిమ |

, గరిగ - గరిసరి - సరినిధ॰మ - పధమగరిస | రిమపని -ధనిసా | , - నిధనిపా,-మ||
గరిసా, - నిసరి (మ)

చ ; ; - ; ; * నిధనీ - నిధనిధ పా ,, - |
; ; - ; ; * చి . . - న్న . . . .   ,, - |
మపమని - ధనిసధ - మపధపమా - మగరిగసా | పనిధ-నిపరి - పప| రీపమ- పా , - ప||
న . . . - . . . . - . . . . డా - . . . . దీ | గ . .-ని . . - . . | . . . - తో , . . ||
మగరిగ - సరిమప *
. . . . - . . . . * (చి)

1. మా ,,,, గారీసానీ - ధాపామా |
పా ,,,, నిధానిసారీ - మాగారీ | గారీసా-సా | మాగా - రీగా||
సారీ - మాపా (చి)

2 నిసరిపమా - మగరిగరిస - నినిగరిసరి - నీ |
నిధప - నిధనిసరి - మగరి - పమగరి - నిధనిపధ | మపనిసరి - సనీ |నిధప-పమామగ||
రి - గరీసరిమప (చి)

3. పధమప - మగరి - గరిస - మగరిగ - సరి - నిసనిని |
ధప - నిసరిపమగ - రిమపనిధప - పనిధనిస - ని | గరిసరి - నిసనిని |ధప-మపమమగరి||
గరిసని - సరిమప (చి)

4. మగరిగరిస - నినిసా, - నిపనిధనిధప - మమ |
పా , - నిధనిసరి - నిసారిమగ - రిమూపనిధ | పమూగ - రిగసరి| నిసరిమమా,, - ||
గరిసపాప - నీనిధప - నీధనిస - నిసరిమ |
,గరిస-గరిసరి-నిసనినిధప - మపమమగరి | గరిస-గరిససా | నిధప-పామగరి ||
సనీస - రిమమప (చి)

నారాయణగౌళ రాగము.

"ఆరోహణము:—సరిమపధనిస.

అవరోహణము:—సనిధనిపమరిస.

ఇది 28-వ మేళము హరికాంభోజిలో జన్యము. దీనికిని కేదారగౌళకునుండు భేదము అనుభవముమీద తెలిసికొనుటయేగాక, దీనియందలి పనిధనిసా అను ప్రయోగమును గమనించి చూడవలెను. శుద్ధస్వరములతో సంచారముచేయుటయే ఈరాగకళను బాగుగ శోభింపజేయును.

అవరోహణములో గాంధారము వక్రము. దీనిని గమనింప వలెను.

ఈవర్ణములో కొన్ని జీవస్వరములున్నవి; వానిని గమనింపవలెను. దీనినినేర్పు విద్వాంసులకు రాగమునేర్పు సమయమున నే మఱికొన్ని విశేషములు స్ఫురింపఁగలవు.

24. రాగము - యదుకులకాంభోజి - అటతాళము.

ప. పదరేది మేరకాదుర, భామామణిపై నేరమేమిర?

అ. సదయుడైన శ్రీవెంకటేశ్వర, సామాన్యుల మాటలెల్ల విని.

చ. పణతి నిన్నే నమ్మి యున్నదిరా.

ప. , , , , - , , , , , , , ధ̣ధ̣సా , ని - సరి రిస ।

. , పదారే , ఎ - ఎఎఎ ।

రీ , , - రీ , , - స రిమమ గ రి-రి మ గ గ రిస । సస రి-సారి-స రి । మ మ గసా - రి ప మ ।

దీ , , - ఈ , , - మె ఎఎఎఎ -ర అఅఅఅఅ । కఅఅ-ఆఅ-అఅ । అ అ అ ఆ - అఅదు ॥

గ - రి మ గ గ రిరిస - స రి మ మ గ - మ ప మ - గ మ పా ।

ఉ - ర అ అ అ అఅఅ - భ అ అ అ అ - అ అ అ - అ అ ఆ ।

మ: ప మ - ధ ధ ప - మపమ మ గ రి-రి మ గరీ గ రిస । సపా-ధ̣సని̣సా । రి మ గస రీ ,ధ̣ ॥

మ అఅ - మఅఅ - ణిఇ ఇ ఇ ఇ ఇ-ఇ ఇ ఇఈ ప ఇఇ । నెవ -ఎఎఎ రా । అఅఅఅ మే ,మి ॥

అ. ధప పమ గగ రిస - , ధాధా పా , , - మ ధ ప ।

ఇఇ ఇఇ ఇర అఅ - , సాదాయా , , - డ ఇ ఇ ।

ధసాసనిధ నిధ ప - ధధమపామ - పధపపమగ । మ ప మ గ రి-గరిస ।రిమ గ-మపమ -పధ॥

ఇఇఇఇఇ నఅ అ - శ్రీఇ ఇ ఈఇ - వెఎఎఎం । క అ అ అఅ -ఱుఎఎ।శ్వాఅఅ-అఅఅ -రఅ॥

ప - మ ప ధసా , , - ప ధసాసా నిస రి గసారి ।

అ - అఅఅ ఆ , , - సఅఅ ఆఅఅమఅ ఆఅ ।

రిమ గ రీ-గరిస - రి రిససాసస ని ధ ధ ప మ। ప ధస నీ ధ- ప ని।ధపామ-ధప మ ప ॥

అఅఅ ఆ -న్యుడుఉ- లఅఅఆఅ-మఅఅఅఅఅ । టఅఅఆఅ - లైఎ। ఎ వఎ-ల్లఅఅఅ ॥

ప మ గ - రిమ గ రిస - } పాధధాస - పాధసాని
వి ఇ ఇ - నిఇ ఇ ఇ ఇ - }

సరిగస - రీరి - రిమగా - రిగరిరీగరిస- । ససరిసారి - మమ । పమాగ - రిమగరి ॥

సరిమమ-పా , , - ధధపపమగ-రిమగసరిమ ।

పధసపాధసని - సరిగరీగ - మరిగసా , । ధపా - ధపమపధ । రిసానిధప-ధప ।

మాగరీ - గరిస ॥ (పద రే)

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

చ. , , , , - , , , , - పాపా - పమగా - రిమ గస ।

, , , , - , , , , - పాణా - తిఇ ఈ - ఇ ఇ ఇఇ ।

రీప మపా , , - మ పధపాధ - మ పధసధప । మధ పపామ - గమ । ప-ప మ గ-రి మ గ రి॥

నీఇఇ ఈ , , - న్నెఎఎఏఎ - నఅఅఅఅఅ । మ్మిఇ ఇఈ ఇ -యుఉ। ఉ- ఉఉఉ -న్నఅఅఅ ॥

రి గ రిసా - రి మ మ - } పణతి॥
దిఇఇ ఈ - రఅఅ -

1. పా , , - , , పా-మాగా- , , మా-పామా ।

గారీ - , , రీ-మాగా-రీసా - , , పా । ధాసా - , , రీ । మాగా - , , రీ ॥

గాసా - రీమా - (పణతి)

2 పానిధప - మపధపా , - ధమధప - పామగరి ।

రిమగరీ - గరిస - రిమగమా - పధపమపధసే । రిస - సనిధ - నిధా ! ధపమ - పధసపా॥

మగరీ , - సరిమ (పణతి)

3. పధపపమగ - మపమమగరి - రిమగరిగసరిస ।

రిమగమపమ - పధప - ధసనినిధప - ధపమపధ। సరిమమగరి - సరి । గగరిసనిధరిస ॥

నిధపమగస - రిమ । (పణతి)

4. సరిపమాగ - రిమగా , రి - సరిగసరిసా , ।

సపా - ధసనిసారి - మగసరీ-రిగమాగస । రిమపధపా - మగ । రిసరిమపా , , ॥

మపధసానిసరిమాగరీ గరిస - ధరిసస

నిధ - పనిధధపమ - పధసరీరి - మపధసాస । నిధప - మపధపా । మగరి-సరిగసా ॥

సనినిధ , - ధపమ । (పణతి)

రాగము - యదుకులకాంభోజి.

ఇదియు 28-వ మేళమయిన హరికాంభోజిజన్యము. సరిమపధసా—సనిధపమగరిగరిస అనునవి క్రమమైన ఆరోహఅవరోహములు. దీనియందలి రిషభగాంధారములు కంపికగమకముతో పలుకునట్టివి. అనుభవముచేత వానిలక్షణములు తెలియనగును. రిషభనిషాదములను దీర్ఘముగ పాడవలెను. మధ్యమమును మంచిగమకస్వరముగనే పాడవలెను. 'గామగామరీగ' అనునిట్టికంపితములు దీనియందు మెండు.

25. రాగము - శహానా - అటతాళము.

ప. ఎవరేమి బోధన జేసినారో యేమో నేనెట్లు తెల్పుదు నమ్మ.

అ. జవరాలిరో, శ్రీశేషాచలేంద్రుడైన శ్రీవెంకటేశవరుని.

చ పలుమారు నే పిలచినా రాడేమి నేతునే.

ప ,,,,-,,,,,-రీ రీ - గ మపా - ప మ గ మ
,,,,-,,,,,-ఏవా- రె ఎ ఏ - ఎ ఎ ఎ ఎ

రీ గ రిసా , ,:- ని సనిగరి స రి స - ని స నిధ । ధనిధధపమ - ధా । ధ - ధ నిస రి-నిసా ॥
మీాఇఇఈ , , - బొాఒఒఒఒఒఒ - ధఅఅ । నఅఅఅఅ- జే । ఎ - సిఇఇఇ -ఇనా ॥

స - మగమ- రి సనిస - రిగమపాప - రీ , గమప ।
అ - రొాఒఒ- ఒఒఒఒ - ఎఎఎ ఏఎ - మో , ఒఒఒ ।

రిగమపధమా , - ధపమగమ - రిగారి - స రి స । నిసధపమధా-ధ । నిసరీ - ,గమప॥
నెఎ ఎ ఎనెఏ , - ట్లుఅఅఅ - దెఏఎ - ల్పుడుడు । ఉదుఉఉనం -ం । ౦౦౦ - ,మఅ॥

అ. ధపమమగగరిస - ధానిధపా - , , - పమపధ ।
అఅఅఅఅఅఅ - జా వఅరా - , , - లిఇఇఇ ।

నిధపమ - గమరీ - గమప - రిపమగమ-రిగరిస । నిపరిసారి - గమ । పమా -ధపమగమ॥
ఇఇఇ ఇ - రొాఒఓ - ఒఒఒ - విఇ ఇ ఇఇ -నఅఅ। వెఎఎఏఎ - శ్రిఇ । ఇ ఈ -ఇఇ ఇ ఇఇ॥

రిపామ - ధనిసా - నిస రిరీరి - రిగమగామ ।
శెఏష - అఅ అ - చఅఅ లేఎ - ఎఎఎ ఏం ।

రిగరిస - నిసనిగరిస - నిసధనిధప - పమధని | సరినిసాస - పా | రి , గమప - నిధ ||
ద్రు ఉఉఉ-పయిఇఇఇ-నఅఅఅఅఅ - శ్రీ ఇఇఇ | వెఎఎఎంక - టే | ఏ , శ్వఅఅ- రుఉ ||

ధపమ - మగగరిస - } రిగమపామగప - రీగరి
నిఇఇ - కిఇఇఇఇ - }

సా స - ధనిసరిసనీ , నిస - ధనిధపాపమ | ధాధ - నీస - ధని | సారి - నిసరిగప ||
మగమ - రిగపా , ధపమగామ - రిపమపా - మ |

ధానిసరిగామ - రీగరిస - నీసధనిధప | రిగమపామ - రి | రి - రి - రినీధప ||
మగమ - రిగారిస - (ఎవ)

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

చ. , , , , - , , , , - పా పా - నిధధ పమ , , |
, , , , - , , , , - పాలూ - మఅఅఅ ఆ , , |
గాగప - రీగమపా - రిగమపమగమ - రిగరి | పా , నిసరిగా | మరిగమపా-పధ ||
యూఉఉ- నేఎఎ ఏ - పఇఅచి ఇ ఇ - నఅఅ | రా , అఅఅడే | ఎఎమి ఇఈ-ఇఇ ||

మపమగమ - రిగమ
సెఎతుడుడు - నెఎఎ } పలు ||

1. పా , మా , గా , , మా - రీ , , - గా రీ |
సా , , - , , ధా - నీ సా - రీసా - నీ , , | , , సా - ధాపా | మాధా - , , నీ ||
సారీ - గామా - (పలు)

2. పాధమపమ - గామరీగరిస - రిగమపాప |
నిసరిగామ - రిగరినీసపధప - ధాధనిస | సస - రిగమపమ | ధనిసరి - సానీ ||
ధపమ - గమరిగమ - (పలు)

3. నిధధపమ - గపమ - గమరిగమ - పమగ - మరిగరి |
స - నిరిని - సధనిధరి - సరిని - సరిగమప - రిపమ | ధనిస - రిగమరిగ | రి - సరినిసధ - పధ ||
మ - పమ - గమరిగమ - (పలు)

రీ , గామ - రిగమపాధ - మపమగమరిగరి | సా , , రినిసధ | నిధపమ - ధనిసరి||

సరినిసాస --రిగమపాప - మధా - నిసధనిధ |

పామ - ధానిస - రిగమగామ - రీగారిసా | నీధపమా - ధని | సరిసాసపా - ని ||

ధపమ - గమరిగమ - (పలు)

26. రాగము - శహానా - ఆదితాళము.

ప. కరుణింప నిది మంచి తరుణము సామి.

అ. పరుల వేడ లేను, నాపాలి శ్రీ వేణుగోపాలదేవ !

చ. కృపజూడు మీ వేళ,

ప. పామా - గాగా - రీగరిసా ; | నిసరిగరిస - నిస | ధపమ - ధధనిసరి ||

కారూ - ణీ ఈ - ఈఇంపా ; | ఇఇఇఇదిఇ - ఇఇ | మఅం - చిఇఇఇఇ ||

పమగమ - రిగరి సా రి గమ- పమధధ | నిని స పా , - - రిగ| మ-పధప ప -మగరి||

తఅఅఅ - అఅఅరూఉఉఉ - ఉఉణఅ | అఅఅము , - - సఅ| అ -అఅఅఅ -మిఇఇ||

అ. ధనిధధప - పధపపమ - ధపమ - గమరి | గమప - నిసరి - గమ| పమ - ధధనినిసా ||
పఅఅరుఉ - లఅఅఅఅ - వెఎఎ - డఅఅ | లెఎఎ - నుఉఉ-ఉఉ| ఉఉ - ఉఉఉఉనా ||

ధనిసరీరి - నిసరి - గామ - రిగరిసి | రినీసధా - నిధ | ప -ధపపమ - గమరి ||
పఅఅలీఇ- శ్రిఇఇ - వే ఎ - ఖుఉఉఉ | గొఓపఆ - లఅ | అ-దెఎఎఎ- వఅఅ ||

పా, - పమగమా, - రిగమ - పమగమ - | రీ , - గరిసనిస | రిగమప - ధనిసా ||
పాధనిస - నిసరి - గమరీ - గరిసని | సరినిసాస - పధ | మ పా - నిసరిగమ||

చ. ధాధా ; - నీ ; - నిసధా - నిధ | పా ; ; - ధప | మ గమ-రిగమపమ||
కృపా ; - జూ; - ఉఉఊ - దుఉ | మీ; ; - ఇఇ | ఇవెఎ - శఅఅఅఅ||

1. పా ; ; - మా ; - ధాపామా | గా - మా - రీ ; | గామా - పామా ||

2. ధాపమ - గమరీ - గమప - నిసరిగమ | పామగామ - రీ | గరిస -రిగమపమ ||

3. పధమపగమ - రిగమ - పమగమ - రిగరి | సరినిసధ - నిసరి | గమ - సరిగమపధ ||

పమధనిసే - రిసరి - నిసరిగమ - రిగరి | సరినిరి - సధ - నిసే | ధనిధ - పధపమ ||

4. నీ.సరిస - నిరిస - నిసని - థానిధప | పా , - రీ , - గమ | పమగమ - రిగరిస ||

రిగమపాప - మపమథాధ - పధనిధ | పధమ - పగమ - రిగ| రిస - రీగమపా ||

పమగమరీ - ధపమగమ - రీగమప | నిసారి - గమపమ | ధధనిసే - రీరీ ||

గమరిగరిస - నిరిసనిసధపమ - ధని | సెసా - పపా - రిరి | , నిసరి - గమగమ || (కృ)

రాగము - శహానా.

ఆరోహణము:—సరిగమపమపధనిసా.

అవరోహణము:—సనిధపమరిగరిస.

ఇదియు 28-వ మేళముగల హరికాంభోజిజన్యమే. ఈరాగమందు శ్రుతిభేదవిషయములు మొదలగు కారణములచేత దీనియందు సాధారణగాంధారమువలెనే రిగరిస, రీగమపాగమగగరి గరి, నీనిధపమథా, అనువరుసలలో, మొదటిదానియందు గాంధారము సాధారణగాంధారము రీరిగమప, నిధపమధనిసా నిసరి గరిసా నిసనిధపమ పమగమరిస.

మ గా మ రి గ రి స ని సా ని రి సా

వలెను, రెండవదానియందును "గమగమగాగ" అను చోటను గమకముగ గాంధారము శ్రుతి కొంచెము తగ్గగనుపలుకును. ఇదివక్రసంపూర్ణరాగము. పంచమగాంధారములు వక్రములు. **ఆరోహణము:**—సరిగమపధనిసా. **అవరోహణము:**—సనిధపమగమగాగరిస. స్వరములనుగమకముగను, జంటవరుసలుగను వాయించవలెను. రి, ధ, ని అన్య స్వరములు.

రీగామాపామాగాగమ మొదలగుప్రయోగములు బాగుగపనికివచ్చునవి. పరీ అను జారువరుస దీనియందుముఖ్యము.

---

27. రాగము - ఆరభి - ఆదితాళము.

ప. సరసిజముఖిరో నీకు సరియెవ్వరే.

అ. పరమాత్ముడైన శ్రీసుబ్రహ్మణ్యుడే నీపై
మరులుకొని చాలా పరవశుడై యుండగ.

చ. నలినాక్షి నిన్నెంతో.

ప రీ మ గ రీ - స రి సా , ని - ధాధా | పా - మపధసరి | ధాసరి - మగరి ||
సా ర అ సీ - . . జా , . - మూ . | ఖి - రో . . . . | నీ . . . . - కు . . ||

ధపామగరి - సరీసనిధ - ససరిరి - | మగరిరి - ససధరి | రీ , , - సా , , ||
సరీ . . . - యొ . . . . - | . . . . - . . . వ్వ | రే , , - . , , ||

అ. ధధపా - మపమగరిరి - మ గరిరి స స- | ధ స ధరీరి - సా | రిరిమగరి - మమప- ||
ప . రా - మ . . . . . - త్మ . . . . - | డయి . . న- శ్రీ | . . . . - సు . . - ||

రిపమగరిరి - ధధపపా - స నిధధప- | మపమగరిరి - మప | ధస - ధససా , , - ||
బ్ర . . . . . - హ్మా . . . - ణ్యు . . . . . | డె . . . . . - ని . | . . . . . పై , , - ||

ధధససారి - సరిమగరి - రీసనిధ . | ధాపమప - ధరిరి | ధసస - పధధ - మప -||
మ . . . . - రు . . . . - లు . . . . - | కొ . సి ని - చ . . | . . . . - [illegible] -||

రిపమగరి - మగ రిరీరి - పధరి - ప ధ | స - రిమపధసధప | మగరిసా - ధసరి ||
ప , ర . . . వ . . . . - శు . . . డయి | . -యు . . . . . ం | డ . . . - గ . . ||

మగరిరి - పపమగరిరి - ధధపపాప | మగరిరీ - సనిధ | , - ససరి - సరిమా ||
గరి - మమప - రీమమప - సనిధరి - సరి | మగరి - ధప - రిపమ | గరి - మమపా ,, - ||
మగరిరిసపా - ధరీ - సమా - రిపా- | మధధ - పధసాస | నిధ - ధరీరి - సరి ||
మగరిరీ - సరిసస - ధరీరి - రీమ | పధసా - ధధపా - | మగరిసా - ధసరి || (సా)

చ. రీసా - ధా , , - ధాధాపా , , - | మపధసస - ధధప | మపమగరి - మపధ ||
నాళీ - నా , , - కీ . . , , - | ని . . . . | నె . . . ం - తో . . ||

1. రీసా , , - ధా , , - పా , , - మా | గా , రీ , - సా | , , - రిమాపధా - ||
ధా , స - సా , - రి - మా , గ - రీసా | , నిధా - పా , మ - | గారీ , మపధ || (న)

2. సనిధధపప - మగరిస - రిపమగరిస - | సనిధ - రిరిస - మగ | రి - పమప-ధా ,, - ||
మపధసనిధ - రిరిస - మగరీ - రిసస - | ధరిరిసాస - ధధ | పప - మగరిమపధ ||

3. రీ , , - , , రిసనిధపప - మగరిస | రీ , , - , , - మగ | రి - పమధప - సనిధ ||
రిమపధాధ - మపధసాస - ధరీరి | ససారి - సాసని | ధరీరి - ససనిధ ||
ససరిరీ - మగరి - మగరిరీస - సా | రిసనిధ - ధాపప | మ - పధరీరి - పధ ||
సాస - రిమపధాధ - రీరిసాస - ధ | ధపమగరిస - మగ | రిరీ - సరిసనిధ || (న)

4. పా , , - , , - మపమగరిరి - ససధరి - | సా , , - , , సప | రిరిమగరి - మపధ ||
మపామగరి - సరీమమప - రిమమప - | ధధపమప - ధసస | ధససరిరి - మగరి ||
మగరిరిరిస - ససరిసనిధ - రిసాధ - | ప - పామగరిసా | నిధాస - రిమపధ || (న)

5. ధధపప - మగరిరి - మగరిరిససనిధ - | రిరిస - మగరి - పప | మగరి - మగరిసరి ||
మపధధపప - మగరిస - రిమమపపధ - | సరిమగరి - పమ-ధ | ధపమప - ధసనిధ ||
ధధసరి - ససరిసనిధ - రిరిససనిధ - | రిసరిమగరి - సరి | మగరి - సరిసనిధ ||
రిరిస - సనిధ - సనిధధప - మపధ - మప | ధసధప - మగరి - స | నిధ - రిసరి - మపధ ||

రాగము - ఆరభి.

ఆరోహణము:—సరిమపధసా.

అవరోహణము:—సనిధపమగరిస.

సాధారణముగా ఆరభిరాగము దైవగాంధారి అను జన్యరాగము తెగలో చేరినది ఈ రెండును ఒకతల్లికడుపునపుట్టినవి అనవచ్చును. అయినను, రాగమూర్ఛనను చక్కగాగమనించినయెడల, దేవగాంధారియందలి తీవ్రధ్వనులు దీనియందు లేవనిబోధపడును.

ఇదిగాక ఈ రాగము "సామ"రాగముయొక్క ఆరోహణములుకలిగినది. కాని "సామ" రాగముకంటెను ఒకశ్రుతి హెచ్చయినది. ఈ రాగములో నిషాదము అనుస్వరమేగాని పూర్ణస్వరముపనికిరాదు. పంచరత్నములలో ఒకటయిన "సాధించెనే"అను కృతిలో ఈ రాగలక్షణములు బాగుగతెలియనగును. "సామ"రాగము హరికాంభోజిజన్యము కాబట్టి, ఇది 28-వ మేళమున పుట్టినదనియే వ్యవహారము. ఇది ముఖ్యముగ జంటస్వరముల ప్రయోగముచేతనే శోభిం

చును. (ధధపామగరీ, ధధపపమగరీ, మొదలగునవి). దీనినిపాడుటకు అనుభవమే ముఖ్యము. ధధపపమగరిరీ, రిమగరిసనీసధసా, సధధపపామగరిరీ, అను చోట్లు ఇంపుగనుండును. తిరువట్టూరు త్యాగయ్యగారు రచించినస్వరజతిలో ఆరభిరాగపువరుసలు అందముగ బోధించియున్నారు.

ఆరోహణము:—సరిమపధసా. అవరోహణము:—స(ని)ధపమగరిస, సానిధపామమగరిమగరిస, మొదలగునవి. కాకలినిషాదప్రయోగము లేదు. ఈవర్ణములో జంటస్వరప్రయోగములు నిండియున్నవి గమనించిచూడుడు.

కైశికినిషాదపు అనుస్వరములను గమనించిచూడగా, ఇది 29-వ మేళజన్యమని చెప్పవలసియున్నది.

---

28. రాగము - శంకరాభరణము - ఖండ అటతాళము.

ప. చలమేల జేసేవురా ? సరసకు రార సామి.

అ. జలజాక్షుడైన చక్కని సరసిజనాభ దేవా.

చ. పాపజాతి మారుడు.

ప. ; ; ; ; - సా నీ - పా - , మ - గా రీ -

చాలా - మే - , . - - . . -

సా ; - , ధ రీ రీ ; - స రి గ రి - రి గ రి రి |

లా ; - , . . జే ; - సె . . . . |

నీ , - స రి గ సా | స రి గ మ - ప ధ ని స ||

. , - . . . . | వు . . . - . . . . ||

నీ స - ధ ని ప ధ ని * రి ని స ధ ని ప - ధ మ ప గ మ రి |

రా . - . . . . . . * స . . . . . - ర . . . . . . |

గ సా - రి స ని ధ ని - స స రి రి గ గ - మ మ ప ప ధ ని |

స . - . . . . . . - కు . . . . . . - ర . . . ర . |

స రి సా , ని - ధ ని | పా , మ ప మ గ రి ||

స . . . , . . - , . | మీ , ... ||

అ. సా - రి గ మ ప ధ ని * సా ధా - పా ; - ప మ గ మ |

. - . . . . * జా లా - జా ; - . . . . |

పా ; పా ; - ప ధ ని ధ - మ ప ధ ప - గ మ ప మ |

తూ ; . ; - డయి . . - . . . . . . - న . . . |

స ని రి స గ రి - మ గ | మ ప - మ ప ధ ని - స రి |

చ . . . . . - . క్క | . . . . - . . |

సా ని - ధ ని ప ధ ని * సా, ని - సా రీ - రి స నీ |

నీ . . - . . . . . * సా ర - సీ . - . . . |

సా సా - రీ రీ - రి గ మ గ గ రి - స ని ధ ప ధ ని |

జా . - . . . - న . . . . . - . . . . .

రి సా - ధ ప మ - ధ ప | , మ గ రి సా - సా

భ . - . . . . - దెవ | , ... - వా

స ధ ప మ పా ధ ని * సా ని ధ ప మ - ధ పా మ - గ మ |

. . . . *

పా , మ గ రి - స రి గ రి - గ, రీ - స ని - రి స ని - ధ ని |

ధా , ధ ని స రి - ని | ,స రి గ సా - రి గ ||

మ ప మ - గ మ ప ధ ని - సం రిం గం రిం సం ని . - సం రీం సం ని - రిం |

సా ని - ధ ని సం ని ధ ప మ - గ మ ప - నిధని - సం ధ ని - ప |

ధ ని - మ ప ధ ని - గ మ | ప ధ ని - రి గ మ ప ధ |

ని - స రి గ మ - ప ధ ని - * (చల)

చ. ; ; ; ; - పా ; ; ప మ గ . - రి గ మ |

పా ; ; ; ప . . . - . . . . |

గా ; మ గ గ రి - సా రి గ - రి రి - స ని ధ ప ధ ని |

జా ; - . . . - తి . . . . |

స మా - మ గ రి - స ప ! , ప మ గ - రి గా మ |

మా - . . . . - . రు | . . . . - డు . . . |

1. పా ; ; - మా - గా రీ పా ; - నీ̣ సా |

రీ సా - నీ̣ సా - ధా ; నీ̣ పా̣ - ధా̣ నీ̣ |

సా రీ - నీ̣ ; | ; రీ గా మా * (పా)

2. గా , మ గ రి - స గ రి రి స ని̣ స రీ స - ని̣ స ధ̣ ని̣ |

పా̣ , - ధ̣ ని̣ స రి ని̣ సా , - రి గ రి గా , - మ గ మ |

ధ పా - మ గ రి - ప మ | గ రి - మ గ రి స - గ రి ||

స ని̣ - స రీ - గా మ * (పా)

3. పా , ధ ప మ పా , - మ గ మ పా , గ రి స ని̣ ధ̣ |

పా̣ , ధ̣ ని̣ స రి స పా , - మ ప ధ పా , - ని ధ ని |

పా , - సం ని ధ పా | , ని ధ మ పా , - ధ ||

ని సం పా , రి గ మ * (పా)

4\. సా , - సాసే - పసా సే - ధనిసనీ - ధపమ - గమ |
ధా , మా , రి - గమగరిసా - ధాసా సా |
నీ రి - గా మా | ధా , ని - గా , రి ||

సా ని - రీ సే - గా రి - గ మ గ రి సా - రి గ రి స ని
రి ని సే - ధ ని ప ధ ని - స రి గ మ గ రి - స రి సా ని ధ |
ప ధ ని సే - ని ధ ప ధ | పా - మ గ రి స నీ ||
, స రి గ మ - ప ధ ని * (పా)

రాగము - శంకరాభరణము.

ఇది 29 వ మేళము సంపూర్ణగంభీర రాగము గనుక కంపితములుగల మనోహరమయిన రాగము. దీనిలో గాంధారరిషభములు కొంచెము బలపఱచిపాడవలెను. దీనియందు మధ్యమను ఏలాగు గమకస్వరముగనున్నదని గమనింపవలెను. అవరోహణములో స [illegible] ప మ-ప మ గ రి స ని-

గ మ ప గ రి స - అని గమకముగ రాగముముగియును. స ని ధా ప అను శుద్ధప్రయోగము అంతగా ఇంపుకాదు.

29. రాగము - బిలహరి - ఆదితాళము. వీణ కుప్పయ్య

ప. ఇంతచౌక సేయ యిది మేరకాదురా సామి.

అ. పంతమేలరా నాతో, వేణుగోపాల రారా యీవేళ.

చ. నిన్నే కోరి యున్నారా. (ఇంత)

ప. సా , - సనిధ - పధని - పధప మగగరి | సరిగ - సన్నిధ - సా | రిగ - సరిగపధ ||
ఇం - . . . . . . త . . చౌ . . . . . . | క . . - . . . - సే | . . . . . . య . ||
రిస - గరిస - నిసనిధపధ - మగపధ - | రి సానిధప - ధప | , మగరి - మగపధ ||
యి . - ది . . - మె . . . . . - ర . . . . - | క . . . . దు | , ర . . . - స . . మి ||
అ. ధధపధమగ - ధపామగరి - రిసన్నిధ | న్ధస - మగప - సా | రిగపధ - సరిగా - ||
పం . . . త - మె . ల . . . - ర . . . | న . . - తో . . . - వే | ణు . . . . - గో . . . - ||

మమగగారి - సరిగసా - సనిధపా | , - మగరిసా- రిప | నిధపధ - మగపధ ||

ప . . . . - . . . లా - . . . రా | , -ర. .యీా -వె . | . . . . . - శ . . . ||

సా , సనిధపధ - రిసనిధపమ - గధ | పా , - మగరి- సరి | గప - మగరిసనిధ ||

సరిగసాస - రిగపామగ - ధపాప | సనిధ - రీసనిస | ధనిపధ - మగపధ- ||

రిసనిధా , - గరిసనీధ - సరిగా - | సరిగ - మగగరిస | రిగరిరిసనిధ ||

రిసానిధప - ధపామగరి - గపధరి | సా - నిధపా -మగ| రిసా - రిగపధరి || (ఇంత)

చ. నీ , , - సనిధనిపా , , ధపమగ |రిస - రిగరిసనిధ | రిగ - సరిగపాధ ||

నీ , , - . . . న్నే , , కొ . . . | . . . - రి . . . . . | యు.- . . .న్నా ర || (నీ)

1. సా , పా , - ధనిపా - మగరిగపా | మా , గా , రీ - | సా, రీగపధ || (నీ)

2. నిసనిధపా - పధమగరీ - రిగసా | నిధ - సరిగ - సారి | గప - సరీగపధ || (నీ)

3. సానిపధని - పధపా - మగరిసరిగ | సనిధరిసా - గరి | పమగ - ధపా ,, - ||

రిసనిధ - పధసా - పధపమ - గరిసా | సనిప - ధనిపా | మగరి - ధమగపధ || (నీ)

4. సా ,, - ,, ధరిసనిధపి - మగరిగ | పా ,, ,, - ధప | మగరిస - రిగపధ ||

సపా - ధనిపమగ - పరిగమ - రిగమ - | రిగసరి - ధగరి - ప | మగధప - సనిధప ||

మగరిసా - సరిగపా - మగపధసా | పధసరిగ - సరి | గమ - గగరినిధా - ||

గరినిధా - రినిధ - పామగ - పపధధ | ససానిధప - పా | మగ - రీ , గపధ || (నీ)

5. పాధరి - సా ,, - పధపమగా ,, | రిగసరీ ,, - . | సనిధప - సా ,, ||

రిసనిధ - గా ,, - పమగరిధా ,, - | సనిధపరీ ,, - | నిసధనిపా ,, ||

ససిసా - పపపా - ధనిపా - మగరీ - | రిగధా - మగరిస | నిపధరిసా ,, - ||

పా ,, - సా , - రీ ,, - గా ,, - | మగరిస - నిధపా - | మగరిస - రిగపధ||

Presented By:-
V. GAYATHRI RAMARA

రాగము - బిలహరి.

ఆరోహణము:— స రి గ ప ధ సా

అవరోహణము:—సనిధపమగరిస.

ఇది ఔడవసంపూర్ణ రాగము. 29-వ ధీరశంకరాభరణ మేళజన్యము. చతుశ్రుతిధైవతమును, కాకలినిషాదమును జీవస్వరములు అయినను ఇది త్ర్యంగరాగము, అనగా, దీనిలో, పధనిపధప అనుచోట కైశికినిషాదము పలుకును; గాని, శుద్ధకైశికినిషాదముగనే పలికించుటతగదు. ఆరోహణము:—సరిగపధసా. అవరోహణము:—సనిధపమగరిస అని ఉన్నను, సరిగపధసానిధసా-సానిధనిపపధాపమగరిస అని పలికించుట అందమునిచ్చును. రిగపధగధపామగరి అను ప్రయోగము ఇంపయినదే. సానిధసా అనుచోట కాకలినిషాదమేపలుకును. రిగపధనిధప అను నిట్టిచోట్ల మాత్రమే కైశికినిషాదము ఒకటిరెండుచోట్ల పలుకును. అన్యస్వరమైన కైశికి నిషాదప్రయోగముచే ఇది భాషాంగ రాగము. — రి. ధ, ని, జీవస్వరములు.

30. రాగము - మోహన - ఖండ అటతాళము. [illegible]

ప. సరసిజాక్షి నిన్నే కోరి చాలా మరులుకొన్నదిరా.

అ. మరునిజనకుడైన మావేణుగోపాలసామి.

చ. పంతమేల జేసేవురా.

ప. సా , ధసరిగగ * ధాపా - గా , రి - రీ ,, - |
. , ... * సా రా - సీ , . - - . ,, - |

రిరిగగ - పగగరి - పగరిరిసస - గరిససధప .- | ధసస - ధరిరి - ధగ | ,రిగప - గధపగ ||
జ . . . . - . . . . . - క్షి . . . .- ని . . . . - | న్నె .- . . . . - . . | , ... - . . కో . ||

రి - సరిధ - సరిగగ * ధపధగప - రిగరి - గగపప |
. - . . . . - రి . . . * చ . . . . - ల . . - మ . . . |

ధ - గగప - పధధస - పధప - సధప - గధప - గరిస | సధా - సరిగధప | గా , రిరీ - ధప||
. -రు . . - - . లు .- . . . . - కొఒ.- న్న . . - . . . | ది . - . . . . . . | రా , . - . . ||

అ. గరిస - ధసరిగగ * ధధపపధ - ధపగప - గపధ |
. . . - . . . . . * మ . . . . - రు . . . - . . . |

గపగగ - రిరిసప - రిరిస - గగరి - పపగ - ధధప । పాగ-గగరి - గప । ధస-ధపపధ-గగ॥
. . . . - ని . . . . . . - జ . - . . - న . . । . . -కు . . - డయి । . . . . ॥

పప-ధధసా ,, * ధధరిరిస - గరిగ - పగగరి ।
. . - . . నా ,, *మ . . . . - వె . . - . . . . . ।

రిస - రిగరిసధప - ధసధపగరి - గగపపధధ । సధరిసాస - పగ । ధపాప - గరిరిస ॥
. . - . ణు . . . . - గో . . . . . - ప . . . । ల . సా . - . . । . . . . - మి . . . ॥

స - రిధసపరిరిగ * ధపగగ - రిగపగ - గరిరిస ।
. - . . . . *

రిధసస - రిరిగగ - ససస - రిరిరి - గగగ - పగధ । పపగగ - రిరిసస - । రిరిగగ-పా,-ధ ॥
ధపగరి - రిగగపపధా - పగపధస - పధసస ।

రిరిగ - రిరిస - ధసధరిరి - ధసస - పధధ - గపప । రి - గపధగరిసా । ధప - గధపాగరి ।
స - రిధాసరిగగ (స)

చ ; ; - ; ; * పాగా - పా , , - పా ,, - |

; ; - ; ; * పం . - తా , , - . ,, - |

గపధస - ధపధగ - ధపాపగరి - పగాగరిస | సరిగరి - గధపగ . | రిరిగగపా , - ధ ||

మె . . - . . . - ల . . . . . . - జె . . . | సె - . . . . - | . వు . రా , - . ||

ధప - గరిగ - సరిగ *

. . - . . . . - . . . * (పం)

1. ధా ; ; - పా ,, - ధాపాగా ,, - ధా

పాగాగారీ ,, - పాగారీరీసా | ,, - గారీసా | ధాసా ,, - పా K

ధాసా - రీగా (పం)

2. పాధధపగపా - గపగరిగా - పగరిసరీ !

సరిసధరిసగరి - పగరిసా - ధధపగరీ - గ | పధసం - ధరిసాధ - | పగధపాగరి-స ||

రిసా - ధసారిగ (పం)

3. రిగధపధ - గపరి - పగగరిరిస - రిధససరిధ |

రిధపస - రిరిగగ - పగధపగరి - గపధస - రిగ | పధసరి - ధధరిస | ధపధ - గధప - గరి ||

గసరి - ధసరిగగ (పం)

4. ధధపగరిగ - ధధపగధపగరి - పగరిసరి - ధ |
గరిసధ - పధసధ - రిరిస - గగరిపపగ - ధధప | గపగగా - రిరిస | రిరిగగపా , - రి |
గధపగగరి - సరిగపధ - రిగపధసి - పధసిరీ |
గపగగ - రిరిసధ - గరిగ - సరిధ - రిసధ - పధగ | ధపా - గగరిరిస | , - గరిసధప - గరి ||
స - ధారి - ధసరిగ (పం)

రాగము - మోహన.

ఆరోహణము:—సరిగపధసా.

అవరోహణము:—సధపగరిసా.

ఇది 29-వ మేళమందే జన్యమని చెప్పవలెను. తీవ్రధైవతమును, అంతరగాంధారమును మంచి కంపిత గమకముతో పాడవలెను. దాటుస్వరములును చాలఉపయోగపడును. ఇది ఔడవ రాగము. రి, గ, ధ, లు జీవస్వరములు. గగ పప ధధ సస అను జంట స్వర ప్రయోగములు రాగ రంజకములు.

31. రాగము - హంసధ్వని - ఆదితాళము.

ప. జలజాక్ష! నిన్నెడబాసి చాలా మరులుకొన్నదిరా.

అ. చెలియ నేలరావదేమిరా? చెలువుడైన శ్రీవెంకటేశా.

చ. నిసాటిదొర నేగాన.

ప. గారీ - సా ,, ని సరిగ - రిరిసని | సరిససనిప - నిప | రి - పా నీ - సారి ||
జాలా- జా ,, అఅఅఅ - నిఇఇఇ |నెఎఎఎఎ- డఅ | అ - బా ఆ - సీ ఇ ||
గరిస - నిసరి - ప నిప రి గప - గనిపా | సనిసరీ - సనిప | పగారి - సారీ ||
చఅఅ- లఅఅ - మఅఅఅఉరు - ఉఉలు | కొఒఒఓ- నఅఅ| అదిఇ - రాఆ ||

అ. పగరిస - నిసరీ - గారిరి - సపనిప | నిసరిగా - సగరి | గపాని - సా ,, ||
చెఎఎలి-ఇఇయా-ఆనెఎ - లఅఅఅ | రఅఅఆ - వదెఎ | ఎ ఏమి - రా ,, ||
రిసని - పనిసరిగ - సరిగప - గరిసని | రి రీ - సనిప - పగ | , రిసని - పనిసరి ||
చెఎఎ- లుఉఉవుఉ-డఇఇఇ-నఅఅఅ | శ్రీ-ఈ-వెం౦ - కటే | , ఎఎఎ- శఅఅఅ ||

గారిగ - రిసరీ - నిసరిగ - రిరిసని | రీ - నిగరి - నిసరి | పనిసరి - గా, - ప ||

గరిసరీ - గపని - రిగప - నిసరిగప | పనిసరి - గపనీ | రిగపని - సా ,, ||

రిరిసనిసా - నిగరిసని - పనిసరిగ | పానిసా - రిగరి | పనిస . రిగరి - నిరి ||

గపగరిసని - సరిసని - పగరిగపని | గరిసనిప - రిస | , నిపగారిసరి ||

చ. నీ ;; - సారీ - సనిప - పగరి | గా , - గరి స రీ | రిసని - సరిగాప ||

నీ ;; - సాఆ - టిఇఇ - దొఒఒ | రా , - అఅఅనే | ఎఎఎ - గఅనా అ ||

1. నీ ,, - పా , గా , రీ - సా - నీ | పా , - రీ , - నీ | , సారీ - గాప ||

2. నీ ,, గరిస - రీగరిసని - పారిని | , గరిని - పనిసరి | , రిగ - నిసరిగప ||

3. ని పగరి - నిగరిని - పనిపసనిరిసగ | రిగపని - పసనిరి | నిగరి - నిరి - నిపగ ||

పనిసరిగ - గపనిసరి - రిగపనిస - ని - | గరిసనిప - రిసని | పగరి - నిసరిగప ||

4. సా ,, ;; నిరిసని - పగ - రిసరిగ | పా ; ; - సని | పగరిస - రిగపని ||

సరీ - నిరినిపగప - రీగపగరిస | రిన్రీ - గరిపగరి | రిగపని - సా; ||

నిపగిపా , - రిగపనీ - గపనిసరి | పనిసరీగ - నిస | నిగరిరి - నీపని ||

గరీ - నిసరి - పగా - రిసని - పగసరి | సా , పా,- నిప | గరిస - నిసరిగప ||

రాగము - హంసధ్వని.

ఆరోహణము:—స రి గ ప ని సా.

అవరోహణము:—స ని ప గ రి సా.

ఇది ఔడ రాగము. 29-వ మేళమగు శంకరాభరణజన్యము. దీనిలో గాంధారమును కాకలినిషాదమును రాగఛాయాస్వరములు. దీనిలో దాటువరుసలు ఇంపైనవి రామస్వామి దీక్షితులువారు దీనినికల్పించిరని ఒకవదంతి. ఆరోహణము:—సరిగపనిసా. అవరోహణము:—సనిపగరిసా. వక్రదాటులు ముఖముగ ఉపయోగింతురు. సగరిప, గరిపస, పరిసని, పగరిస, నిగనిపగరి పరిసని, పరినిసపరి, మొదలగునవి.

—

32. రాగము - అఠాణా - అటతాళము.

ప. సామి నిన్నే కోరియున్నదిరా మాసరసాక్షి నీకైన చిన్నదిరా.

అ. శ్రీమన్మహా మేరుసమాన ధీరుడైన శ్రీఉగ్ర పాండ్య భూపాల గానలోల

చ. నీరాక కెదురుజూచుచున్నదిరా.

ప ,,,, - ,,,,, - సా ,, - సనిపా - ధాధా ।
- సా ,, - అఅఆ - మీా - ఈ ।

పధపసే - పనిపా - ధధపా - మధపమా పమగ । గమప - ధధపపా । మ - పసేసేసనిధని ॥
నిఇఇఇ - ఇఇఈ - న్నెఎఏ - కొంఒఒఓ ఒఒఒ । రి ఇ ఇ - ఇఇఇయూ । ఉ - న్న అఅఅది ఇ॥

సా - స ధప - మపని - స రిస స నిప - ధధపమ - పస ।
ఈ - రఅఅ - మఅఅ - సఅఅఅఅ - రఅఅఅ - సఅ ।

ధా - పమధపా - మరిమరీస - సీసరిప - మమ । రి - పపమ - ధధప - సే । ని - రిసని - ధా,,॥
ఆ - క్షిఇఇఈ - నిఇఇఈఇ - కైఇఇఇ - నఅ । అ - అఅఅ - చిఇఇ - న్న । అ - అఅఅ-దీ ,,॥

అ పమప - గామపని - పా , , - పధపపమగ - మప ।

ఇఇఇ - రాఅఅఅ - శ్రీ , , - ఇఇఇఇఇఇ - మఅ।

మా , , - గమపధపధా - పధమపామ - పస ని । ధాప - మాపగమ । రీస - నిసరిమరి ॥

హా , , - మెఎఎరుఉసా - మఅఅ ఆఅ - న అ అ । అ అ - ధీ ఇ రు ఉ ।ఊఉ-డఇఇఇఇ ॥

పమనినిసా , , - ప నిస రీ సే ని స ధా ని సే ।

ఇఇ ఇఇ నా , , - శ్రీ ఇఇ-ఈఇ - యు ఉ గ్రాఅఅ ।

మగమరీసే - నిసరీనిసే - సే ధపమ - రిమపని । సే రిని సే - నిప ధ ధ । పమరి -గమరిసా ॥

ప అఅఆఅ - ఒద్యఆఅఅ - భుఉఉఉ - పఅఅఅ । లఅఅఅ - అఅగఅ । అఅఅ - అఅనలో ॥

, మరి - పమ - నిప రి - } సానిపధపమపగామప

, లఅ - అ అ - అఅఅ - } నీనెరతనములకా చెలి

ధా; - పసనిధా, - పధనిసే - రి స ని - ధాపమ పసా - నిసేధా । ప - మపగమమ్మ రిస ॥

దా , - తగునుదా,-నిసుగుణ-ములను-నేపాగ । డజా- లసుధా మ। - తివగునిన్నుతల ॥

రిస్నీ స - రిమపా . , ఫన్నిసరీస - గామపమధ ।

చిచాల- మతిమీా - రినినుతోడి- తెమ్మనెరార ।

పసా - నిరీస - గమరిసా - రినిస - ధానిస - రి । సా , సనిపధా । పసా - సపామ - గ ॥

పరా-కుజేయ-తగదురా - నిజము- పల్కితి - ని । రా -యికబిరా। న రా - ర ధీ ర- సు ॥

మ రీ స - రిమపని
కుమార - న రవర } ——సామి.

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

, , , , - , , , , , , నీసా - సనినిధ - నీసా ।

నీఈ - ఇఇ ఇఇ - రాఅ ।

మపనిస - రిసనిప - ధధపా - మపసధాప - మధ । ప - మాప - మగగమ । పధా-ౕసనిసా॥

కఅఅ - కెఎదుఉ- రుఉఊ -జాఉఉఊఉ-మఉ । ఉ - ఊ ఉ - ఉఉమఉ ।ఉఊ-న్నఅఅఅ॥

రిసథాప - రి మ ప } నీర॥
దిఇఈఇ - ర అ అ

1. పా , , - సా , , - , నిసా, , - థా , ని - సా ।
నీ , , - వే , , - , ఘన , , - యో, గ - శా ।

, , నీ-రీసా - , , పా , , సా-నీపా । మా-గా , మ-రీ । , , - సా-రీ-సా ॥
, , లీ వీ నీ- , , వే , , రా-సీ కా । శీ-ఖా , మ-ణీ । , , - వా-నీ-చా ॥

, , - రీ.మాపా } నీర ॥
, , -లా-వీ నీ

2. సాని థాప-మ పథాప-మ పమగమ-రీ -మప ।
ఆట-పాట-పలు నేరు - పులకుమరి-సూ-టిప ।

ధప-సీ నిథా ప-మ పసినిస - గారిసనిస రిస । నీస థా-నిసరి । సానిప-థాపమ ॥
లుకు-లకు మేటి-మిగులయల-బోడి కనిమిషవ। ధూటు లె-ల్లసరి। సాటియు-తారని ॥

Presented By:-

గారిసా - రిమప
నాటిప - ల్కు_దుర } నీర ॥

3. పనిప-మ మగమ ప-ధ పమ-గమ రిసని-సరి స-మ ।
ఖరగ-రిమవియగు-మరుని-శరముల క-దరి బె-ద ।

రిపమప-ధధ ప-మ పసనిస-పని సా రి సా -మంగ మం । రిస రిస ని-ధనిస । రిస ని-పధ పమ: ప ।
రిపదరి-విరహా-మను తప న-కిరణముల- కలసి।తరుణి నిను-దలచు। తరుణ-మిదియికను ॥

గమరి రిస - రి మ ప
చలముతగ-దనుచు } నీర ॥

4. పాపా-మ ధ ప మధప - మా , ప-మప గామ ప ।
పాపా-త్ముడగు మరుని - జో , ధ-నకులోబడి ।

ధా , , - , , పధ పస నిధా ప - మధపమా -రి । సా నిస నిప ధ ప ।
వ , , - , , చ్చిన మలయమారు-తుడు తన కా-ప్తు । డౌ యనలు-నిగుణ ।

మ ప-గా, మ రి స ||
మును-చే,కొనెను ||

నిసరిమ ప-ధాధ-మ పనిసా స - నిస రిసీస |
సుఖకరము-లైన - మృగ మదాది-సుమసుగంధ।

ధాని సమ గామరిస-రి నీస-ధా - ప-మపని । సా , సని పధా | , పమ ప గా - , మ ||
ముల్ హితవు లేదనుచు-ను శయ్య-పై పొ-రలుచు । సా , రెకును న్నిన్ను మదిలో-,ద||

రినిసా , - రిమ ప } నీర ||
లచుచుగా - న చె లి

రాగము - అఠాణా.

ఆరోహణము:—స రి మ ప ని సా.

అవరోహణము:—సా ని స ధ ప మ గ రి స.

ఇది భాషాంగరాగమనియును దేశీయరాగమనియును, సంపూర్ణ స్వరూపముగలదని యును చెప్పియున్నారు. కాని యీరాగమునకు ఒకరీతిగనే ప్రయోగమున్నదనలేము. దీని

యందు సాధారణముగా వాడుకలోనున్న మూర్ఛనలు అభ్యాసముచేతనే తెలియదగినవి. దీని యందు రెండునిషాదములును, కొన్ని సమయములలో అల్పముగ సాధారణగాంధారమును పలుకును. ఈరాగమునకు సాధారణగాంధారఛాయయు ఉన్నది. ధైవతము తీవ్రముగను కైశికినిషాదమునువచ్చు వరుసలు దీనియందుండుటచేతను, తక్కినస్వరములు శంకరాభరణమును అనుసరించి పలుకుటచేతను, దీనిని 28-వ మేళములోను 29-వ మేళములోను జన్యమనవచ్చును. అట్లయిన, ఒకరాగమునకు రెండుమేళములుండునా అనుసందేహము కలుగవచ్చును; కాని, భాషాంగరాగములను చూచితిమేని అవి సామాన్యముగ మిశ్రరాగములయియే యుండును. అనగా ఇరుగుపొరుగుమేళములస్వరములు కలసియుండును. "రిమరిగరిసధా, రిమగగరిససనిధా" అనుచోట్ల సాధారణగాంధారముకలసియే వచ్చును. "గపధసా" అనుప్రయోగమును కలదు. కాని, మొత్తముమీద ఆలోచించినయెడల, రాగమూర్ఛ, నిసధాపధనిపధమప, ససానిసధా, అను మూర్ఛనాప్రస్తారములలోనే రాగముశోభించుననుటయు, అనుభవముమీదను మంచి గురుశిష్య పరంపరమూలముననే తెలియదగుననుటయు, నిస్సందేహము. ఆరోహణము:—స రి మ ప ని సా,

అవరోహణము:—సనిధాపమరిగసా. ఈవర్ణములో దీనిముఖ్యప్రయోగములు గమనింపుడు. సనిధా, నిసధా, సధా, పధనిపధమపగా, అనువరుసలలో కాకలినిషాదముకాదు, షడ్జముయొక్క తగ్గుశ్రుతియే పలుకునట్టిది. నిసధా అనుప్రయోగములో ఈశ్రుతిబాగుగపలుకును.

33. రాగము - బేగడ - ఆదితాళము.

ప. ఇంత చలము జేసితే యేమని తాళుదురా ?

అ. అంతరంగుడని మోవి ఆన వచ్చితే, నాతో

పంతమేలరా ? శ్రీ వేణుగోపాలబాల ! దాసపరిపాల !

చ. పగవారి బోధన విని.

ప. ధపమా,-గరిస - రిని ధధ పప సా । సా-సని గరిగా । మా , మ-గరిగమ ॥
ఇఇఇం ,-తఅఅ- చఅఅఅఅఅలా । అ -ముఉఉఉజే । సీ , తె-ఎఎఎఎ ॥

పామ-ధాప - సనిధప - సనిధనిసా । పధ ప-నీ ధాప । మాగారి - గమప ॥
ఏ ఎ -మాఅ-నిఇఇఇ - ఇఇఇఇతా । అఅఅ-ళూఉఉ । దూఉఉ - రఅఅ ॥

౨. సాధధప నినిధ - మపధనిధప-మా। గరిస -మగమరిగ।మప - పధమా ; ||

అ ం ం ం-తఅఅ - ర ంంంగుడు-డూ । డఅఅ-ని ఇఇ ఇఇ। ఇ ఇ - మొఇవీ ; ||

పథా-ధపమ మపా-పమగ-రిగమప। మథాప-సే నిధప। సే ని ధని-సా ; ||

అఆ -నఅఅ -వ ఆ -అఅఅ-చిఇ ఇఇ। ఇ ఈ ఇ-తెఎఎఎ। నఅఅఅ-తో ; ||

ధనిసే- రీ సే-గ రిగమ-గమరీ పమ। రీ , -రి సేస ధధ। ప-సాని-ధనిసేరి ||

పం ం-తాఅ-మెఎఎఎ-ఎఎలా-అఅ। రా, -అఅఅ శ్రి ఇ। ఇ-వేఎ-ణుఉఉఉ ||

రి సా-నిధపా-ధమ-గారి-గమపధ । పసా - పధప నీ । ధప మగరి-గమప ||

గొ౦-ప అ ఆ-ల అ-దాస- పఅఅఅ । రిఈ - ఇఇఇపా । అఅఅఅ-లఅఅఅ ||

థాపమా-ధపమగరి-గామపధ । మగారిసని-రిస । , రినిధప - ధ - సస ||

నిరీస-గరి-పమా-మగరి-గమపధ । ప - నీ-ధపమగరి। గమపధ-పా , - మ ||

గరిసా, - గరిగమపమ - గమపధప। సాని-రీస-రిని । ధప-సనిరిస-గరి ||

మమా-గరిస-నినీ-ధపమ - గరీ - స। పసారి-నిధధప । ,మగ-రీగమప ||

చ. మామా ; - పా ; ; - మపధా | పాధని-ధనిధప | మపగామ-రిగమ ||

పా గా ; - వా ; ; - రి ఇఈ | బోఒఒ-ధఆఅఅ | నఅఆఅ-విఇని ||

1. పా , మాధమాగరీ - సాన̣ిధ̣ా | ప̣ా, సాన̣ి - రిస | గా,రీ-గామ ||

2. పమధపామ-గరి - సన̣ిరిసా - రిన̣ిధ̣| ప̣ధ̣ప̣-సాన̣ి-రిస | గరిగమపా - మప ||

ధమాగరిస-గరిగమపమ-ధాపసని | రిసాని-పధనీ | ధపమగా - రిగమ ||

3. మగమపధ-మగపమగరి-గమప-ధప| మగరి-పమగరిస| న̣ిధ̣-ప̣రి-సన̣ిగరి ||

సమగరి-పమగధప-సనిధరిసమగ | రిసరినిరిస-పధ | మధప-గమరిగమ ||

4. నీ ; ; ధపధ - మాపగరి - గమ | పా,-మపధ-మధ| పమగరి - గమపధ ||

నీధపామ - పధపామ-గారి - పమ | గారి-సాన̣ిధ̣ప̣ | సాన̣ి-గరిగా , ||

రిసమగా-మగరి-పమా-పధధ-మగ | పమ-మపధప-సా| నిధాప-సనిరిస ||

గరిగమా-గరిస-సనీ - ధధప - సని | రిసా - నిధప-పా| మగరి - సగరిగమ ||

రాగము - బేగడ.

ఆరోహణము:—స గ రి గ మ ప ధప సా.

అవరోహణము:—సం ని ధ ప మ గ రి సా.

ఇది 29-వ మేళము. సంపూర్ణగంభీరరాగము. గమకకంపితములుగల మనోహరమయిన రాగము. దీనిలో గాంధారరిషభములు కొంచెముబలపఱచిపాడవలెను. దీనియందు మధ్యమము ఏలాగుగమకస్వరముగనున్నదని గమనింపవలెను. అవరోహణములో సంధాపమ-పమగరిసని-గమప గరిస అని గమకముగ రాగముముగియును. సనిధాపఅను శుద్ధప్రయోగము అంతగాఇంపు కాదు.

32. రాగము - పూర్ణచంద్రిక - అటతాళము.

ప. ఇక నేలనే వానితో చెలిమి ఇంతిరోచాలు పొమ్మనవే.

అ. అకటా, నన్నీలాగు మోసముజేసిన ఆదివెంకటేశ్వరుడు కాదటే.

చ. పగవారి బోధన విన్నవాడేకదా.

ప. , , , , - , , , , , - , గమా - పా , , - పమగమ ।

, , , , - , , , , , - , ఇకా - నే , , - ఎఎఎ ఎ ।

రీ , , - గమప పమ రి- ప మ రి గ మ రి-సరిసస । ని ప- ధ రిసరీ రి । గ మప.రిగమప-ధ॥

లా, , - నెఎఎ ఎఎ ఎ- వ అ అ అ అ అ-నిఇఇఇ। ఇఇ -తో ఒఒఓఒ । చెఎఎ -లిఇఇఇ -ఇ॥

పా మ-గమ రిసరి - గమ పప మ రి-గమపమపా ।

మీా ఇ -ఇ ఇ ఇఇఇ - ఇ ఇ ఇఇ ఇ ఇ-త ఇఇఇ -ఈ ।

ప మ రిగమపధా - పసాసే ని ప - ధపా మ గమ। రిసాసనిప-ధ రి । స రి-గ మ ప మ రీ ॥

రో ఒ ఒఒఒఒ ఓ - చఅఅ అ అ - లుడూఉఉఉ ।పాఓఒఒఒ-మఅ । అఅ-నఅఅఅఅ ॥

అ. పమ గమ-రి సరీ - స సనినిప మ-ప మ గ మ రి గ ।

వెఎ ఎ ఎ-ఎఎవ - అఅకఅఅఅ -టఅ అ అ అ అ ।

మపధపామ-పసనిపామ-రిగమ రీ స నిప। ధ రి సరి గమ-రిగ । మ ప మ రి-స రిగమ ॥

న ఙ ఙ ఙ -నిఇఇ-ఈఇ -లఆఅ ఆగు ఉఉ। మొఒఒఒఒ ఒ-సఅ। అముఉఉ-జెఎ ఎఎ ॥

పధ పసే-సా , , - , సే ని ప రీ-స రిగ-మరీ ।

సిఇ ఇఇ-నా , , - , అ అ అ అ-ఢిఇఇఇ-ఈ ।

పమగమరీసని-ప రిసస ని ప-మధ పపమ రి । గమ ప - రి గ మ- స రి। గమ-పధ ప రిసా ॥
వెం ం ం ంం ం-క అఅఅఅఅ-లె ఎఎఎఎఎ । శ్వఅఅ - రుఉఉ -డుఉ। ఉశ-గఅఅఅ ఆ ॥

నిప మ-గమ రిసరి } గామపమరి - గమరిసనిప
అదఅ -లెఎఎఎఎ }

రీరి-పసాస-పమరిగాగసరిగమపమరి । గమపధా-పసని । పామ - గమరిసరి ॥
గమపధ-పా , , - పమరిగామపధ-పసాస ।
రిసరిగామ-రిసగమరిస-సరిససనిప-పమ । గమరిగ-మపధప । రిసా-సనిప-సని ॥

పామ-గమరిసరి } , గ మా పా ॥
} , ఇ కా నే ॥

చ. , , , , - , , , , - , ప పా-సా , , - స నిపా ।
, , , , - , , , , - , ప గా-వా, , - అఅ ఆ ।

ధా , , - సని ప మ గ మ రీ-స రి గ మ ప మ-గ మ । పా , - పస ని ప -రి । సా , రిసనిప-స॥
రీ , , - ఇఇ ఇ ఇ బో ఒ ఓ-ధఅ అ అ న అ-అ అ । విఁ , - నఅఅఅ-అ।వా,-డెఎఎఎ-గ ॥

రి ప మ-గ మ రి గ మ - } , పగవా
అఅఅ - దఅఅఅఅ - } ,

1. పా , మా , గా - , , మా - రీసానీపా । సా , , - , , సా । నీపా - మాగా ।
మారీ-గామా - , (పగవా)

2. పాధప-సనిపమ-పా , ధపమగమరిసనిప

సా , పమరిగా-మపధ-పసాస - రిగమరిస । రిసాసనిప-ధప । , మగమ - రిసాస ॥

3. ససని-పధపసని-పమరి-గపమరిగ-మరిస-రి

సరిగమ-పమరి-సరిగమప-సనిప-రిసరిగమ । మమరి - గమరిసని। పమరి - గమరిసని ॥
పరిస - పమరిగమ - , (పగవా)

4. సరిగామ-రిగమపామరి-గమరిసనిప-రీ
సా , , , , - సనిపధా-రిసరిగమరీ-పమ । రీ - ధపమరీ - గ । మప - సరిగమపా ॥

పధపసాని-పధనిసారి - సరిగామరిసని

పరీరిసనిపసాసనిప - ధపామగమ- రిగ । మపససానిపస । పసారిరిగమ ॥

రిసనిపమరిగమ - , (పగవా).

రాగము - పూర్ణచంద్రిక.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ప ధ ప సా.

అవరోహణము:—స ని ప ధ ప మ గ మ రీ స.

ఇది 29-వ మేళమగు ధీరశంకరాభరణమునందు జనించినది. వక్రషాడవరాగము. ప ని ప అనుస్థలములందు నిషాదము తగ్గునేగాని కైశికిగాఁ బల్కుట పొరపాటు. ఈవర్ణమునందు సర్వత్ర రాగమూర్ఛనాప్రయోగములు వచ్చియుండుటను గమనించి పాడవలయును. పాడి అలవాటుమీఁదనే లక్షణము తెలిసికొనవలయును. రి గ మ రీ రి రి గ మ ప పా గ మ రీ ప ధ ప సా రి గ మ రీ అనునవి ఇంపైన వరుసలు.

35. రాగము - నాట - ఆదితాళము.

ప. సామి నిన్నే కోరినాను, చాలా దయజూడర.

అ. భూమి వెలయు శ్రీ వేంకటేశ.

చ. పామరజనపావన

ప సా ,, - ,, సనినీ - పమగమ - పని | పమ - నిపమపమరి - | సరిగమ - పాధని ||
సా ,, - ,, మి . . - ని . . . - న్నే | . . - కో . . రి . . | న . . . - ను ||
సాసనిప - పపమ - గమరి - సరీసా | గమపనిపా-సని | పమరిస - గమపని ||
చాలా. - ద . . - య . . - జూ . . . . | డ . . . . - రా | . . . . - న . . . || (సా)

అ. సనిప-నిపమ-పమగ - మరిప - నిసగమ | రిస - నిసగమ - పమ | పా ,, - ,,,, - ||
భూ . . - మి . . - వె . . - ల . . - యు . . . | . . - శ్రీ . . . . . . | . ,, - ,,,, - ||
నిసరిని - సనిపా - పమగమ - పనిసరి | రిసా - సనిప - నిప | , - పమప-గమపని ||
వే . . . . . . - క . . . - . . . . | టే . . . . . . - శ . | , - . . . . - . . . . ||

సా, రిసని - పనిపపమప - గమపని | పసాసని - పనిప | , పమప - గమపని - ||

పసా - సరీ - రిమా-పమమరిస - రిరి | , ససని - పనీప | పప - గమపాధని || (పా)

చ. పా ,, - పమ - గమపామా- పమమరి | సా ,, - ,, నిని | ప - పపమ - గమపని ||

పా ,, - . . . - మ . . - ర . . . | జ ,, - ,, న . | . . - పా , . - వ . . న || (పా)

1. పా ,, - ,, - మా ,, - ,, రీ ,, | ,, - సా ,, - నీ | సా , - రీగామ || (పా)

2. పా ,, - ,, పమ - గమపమ - గమమరి | సా ,, - ,, రిస - | పమ - నిప - గమపని ||

పసాసని - పనిపా - పమప - గమపని | సరిసని - పని | , పపమ - గమపని || (పా)

3. పాపా-మపగమ-పా ,, - పా ,, - | మామా-రిసరీ | రీ ,, - సా ,, - ||

సారిస - మారిస - పామ - నీప - సా | నీ - రిస - మారిస | రీస - సాని - నీ ||

స-పామ-గమపని-సరిసని - సరిసరి | , పనిపపా - సరి | సపా - రిగమపని || (పా)

4. పామ - పామగమ - పామ - గామరిస | రీస - రీససని . | పాని - సారిసని ||

సారిగామ - గమపామ - గామపా - | సారిసారిసని | పానిపానిపమ - ||

మాప - మాపమగ - గామ - గామరిస । పామ - నీప - సా । ని - రీసీ - సానిప- ॥

సారిసని - సారిసపా - పానిపమ । పా - మారిసని - ప । సపా - మామపని ॥ (పా)

రాగము - నాట.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ప ధ ని సా.

అవరోహణము:—స ని ప మ రి స.

ఇది 35-వ మేళము. దీనిని నాటరాగమని వాడుట గలదు. సంపూర్ణౌడవరాగము. దీనికి రెండు గాంధారములును, రెండు నిషాదములును వచ్చును. కాని దీనికి శ్రుతిభేదానుభవమావశ్యకము. ఈరాగము మనదేశమునందు "మల్లారి" అను పేరట నాగస్వరమున విని విని జనుల కలవడిపోయియున్నది. దీనికిఁ గల షట్శ్రుతిరిషభమును శుద్ధముగాఁ బట్టవలయును. షట్శ్రుతి ధైవతము దీనికి ప్రధానము. గ మ ప ని ప మ గ (సాధారణగాంధారము) అనునది "గ మ ప ని ప మ రి" అని త్రిప్పునపుడు కైశికినిషాదముగనే పల్కును. సులభముగాఁ జూచుతరి నిందు ఆరోహణమునందు కాకలీనిషాదమును, అవరోహణ మఱిఁగెడి ప్రయోగములందు కైశికి నిషాద

మును వచ్చుచున్నవి. పాడెడియలవాటుచొప్పున స గ మ ప ని సా, స ని ప మ గ గ మ ప ప ని ప మ గ మ ప మ గ మ రీ స అనునది క్రమముగు సంచారము.

36. రాగము-కల్యాణి-ఖండ-అటతాళము. పల్లవి గోపాల అయ్యర్

ప. వనజాక్షి నిన్నే కోరి వలచి వచ్చి యున్నదిరా.

అ. మనసిజుని కన్న చక్కని మాకస్తూరి రంగసామి!

చ. చిరునవ్వు మోమున

ప. సాని - ధనిసరిగ * పామా - గా , రి - రీ ; |
 ఆ . - . . . . . . * వానా - జా , . - అ ; |
 గ మప - గరిసనిధ - రిససారి - ధగరి - గపమరి |
 క్షి . . - . . . . . . - ని. . . . - . . . . |

గమపధప - మనిధ । ని - పానుగ - ధమగ
నె . . . . - . . . . । కొ- . . . . - రి . .
రిసని - ధనిసరిగ * ధపమ - రిగమపధప - మనిధ
. . . - . . . . . * వ . - ల . . . . . . - . .
నిపమ-గమపధని-సనినిధప-ని ధమపగ-ధ మ
చి . . - . . . . . .-వ. . . .-చ్చి. . . మీరూ .
గరిసని - ధగరి - ప । మగరిసని - ధరిస
. . . . - . . . . - . । . . . . కా - నది .
అ. రీ , - ధనిసరిగ * మపనిధప - మపధపమ - మప
రా, - . . . . . * మన . . . - సి . . . . . - . .
ని ధ - గమపగరిస - నిధమగరి - పమగరిసని రి
జా . - ని . . . . . . - గా . . . . - న . . . చు
ధనిసరి - నిసరిగ। పమగమ - పధధని
. . . . -కృ. . . । . . . . - . . . ని .

ప ధనిస - ధనిపా * ని ధసనిస - ధనిసనిస - గరి |

శ్రీ. . . . - . . . * త్రీ . . . . . - క్ష . . . . . . - . . |

మగరిస - నిధనిస - గరిససని - నిధప - గగధధ |

స్తు. . . - . . . . . - రి . . . . . - . . . . - రం . . |

నిని - ససారి - నిధ । ధధమగ- ని ధమగ |

. . - గసా. - . . । . . . . . - మి . . . |

రిసని - ధనిసరిగ * మా, - గపమపాధ - గమప |

. . . - . . . . . . * |

నిధప - నిధా - పమధమగరీ - పమగరిసని - ధ |

రిని - ధగరి - పమగ । మ - గరినిధా - సని |

నిధపమ - గమపధనిపా - ధపనిధ - సనిరి - ధగ |

రి - మగరిసని ధరిసానిధ - సనిధప - నిధపధ |

మపగా, రిరిస ।, సారి - నిధమగ ।

రిసని - ధనిసరిగ * (వ) ।

చ. ;;; ;-సనిధప - గా, రి - గమపధ ।

;;; ;-చి.రు. - నవ్,వు - . . . . ।

పా, - గమపధప - మ పధధనిని - సెసనినిధప ।

ల్వ, - . . . . . . - మొ. . . . . . - . . . . . . ।

మ పధనిపా - ధని - । స - ధసనిసా - సని ।

ము . . . ఊ - . . - । . - . . .నా - . . ।

ధపమ - గమపధని *

. . . - . . . . . . * (చి)

1. రీ ;; - సా ;; - రీసానీ - ధా ।

నీపా ; మాధామా - గారి ; నీ

సారిగా - సా । రీ - గామా - గా

మా - పాధానీ * (చి)

2. ధా - మపగమాప - గధమగరి - పమాగరిని |
సరిగప - మగరి - నిరీరి - ధగరి - పమమగ - నిధ |
ధగరినిధ - ధనిధ - । మగ - ధమగరిస - స ||
, నిధనీ - పధని * (చి)

3. మనిధమాప - గపమపా , - ధగ - ధమగరిస - నిరి |
, రి - ధనిసరీరి - ధపగగరి - నిధపమ - గమప |
ధధనినిస - ధగరి । సని - ధరినిధపమ ||
గనిధ - గమపధని * (చి)

4. ధానిధమగ - ధమగరీ - మగరి - నిధా - గరి |
మగ - నిధ - గమపధని - పధమగధ - గపమనిధ - ని |
స - ధనిరి - నిధమ - ధ । మగరి - నిరినిస - ధ ||
ని - సరి - గమపధని * (చి)

5 పమగా - గరిరిస - రీరి - నిసరి - నిధపమగరి |

సా, ధగరిని - ధరీరి - ధరీరి - ధగరిపమ |

మాపగరి - నిధ - గ । మపధని - సా, రి |

గమ - రీగమపధ - గామపధని - పాధమప - ధ |

నిసా - ధగరినిధ - గరిమగరిస - గరిసని - సరి |

నిధ - రినిసధనిప । ధమగ - రినీధధ |

మా - గమాపధని * (చి)

Presented By:-
AYATHRI RAMARAO.

రాగము - కల్యాణి.

ఇది సంపూర్ణ రాగము. 65-వ మేళకర్త. మేచకల్యాణి యనియును శాస్త్రోక్తనామము గలదు. ఈరాగమునందు కాకలినిషాదము కొంచెము నయముగాఁ పట్టవలయును. గాంధారము మిక్కిలి తీవ్రము. ప్రతిమధ్యమరాగమైనను దీని వక్రప్రయోగములవలన నిది చక్కఁగాఁ దెలియును. ఉదాహరణము:—ని గరి, ని రి ని, ని స రి గ మ ప ధ ని సా, గ రి గా రి ని ధ ప
గగ మమ ధధ .. గగ మమ, ధధ నిని [illegible] జంటలు, నిగరినిధ పరిపధమ
పమగరి [illegible] స్వర[illegible] [illegible] . గగ ధధ నిని రిరి

మ గా గా రీ ని రి గ గ ధ ధ ని ని సా అను జంట ప్రయోగములవలనగూడ శోభిల్లును. అనుభవము చేతను గీతకీర్తనములమూలమునను తక్కినవిషయము లెఱుఁగనగును.

---

37. రాగము - కల్యాణి - ఆదితాళము.

ప. వనజాక్షిరో! ఈ విరహమోర్వనే; వాసుదేవుని తోడి తేవే.

అ. వినవే, నాగపురమున వెలయు సౌందరరాజును.

చ. నిలుపరాని మోహ మాయె.

ప. ససా - సనిధ - రిసనిని -ధ ధపమ-గమ। పధనిధా- రి స ని। ధ పమ -గమపధని ॥
వనా - జఅఅ-క్షిఇఇరో-ఒఒఒఒ -ఇ ఇ। విఇఇరా -హాఅఅ। మొఒఒర్-వఅఅఅనె ॥
స రిగరి స ని స రి సని- రి సని-ధ నిధ ।నీ ; - ; - స ని ।ధపమ-గమప ధని ॥
వఅఅఅఅ-సుఉఉఉ - దెఎఎ-వుఉఉ ।నీ ; - ; - తొఒ ।డిఇఇ - తెఎఎవెఎ ॥

అ. పామగ - నిధా-గధపామ-గరిస ని | స రి గమా, - గ మ | ప గా -మనిధని ప ||

వీ ఇ ఇ - ఇనా -అఅ వే ఎ-నఅగఅ | పుఉఉ రా , - ముఉ | ఉనా -అఅఅఅఅ ||

ధని స రీ - స రి గ- స రి గరి-స నిధని |ధగరి సని ధ-పని |ధపమ-గమప ధ ని ||

వెఎఎలా-యుఉఉ- స ఉఉం-దఅఅఅ |రఅఅఅఅఅ-రఅ |అఅఅ-జాఉఉనుఉ ||

సరీ - నిసని - ధనీ - సనిధప - మగరి | సరిస-పామ-ధా | ప-నిధ-రిసనిధని ||

ధగరినీ - రినీ సధా - ని - పధనిస | గరిసా - నిధపా |మగరి - గమపధని ||

చ. నీ ; ; స ధ స నిధపమ - గమా | పా ; ; మ ప | ధ ని ప- ధ ని - ధ రి స ||

నీ ; ; లుఉ - ఉఉపఅఅ - ర ఆ | నీ ; ; మొఒ | హాఅఅ-మఅఅ- అఅఅయె ||

1. పా ; మాగారి - ధామాగా | రీ - నీసా - రీ | గామా - పాధా ||

2. పాధపామ - గమ - పామగారి - సని | సారినీ - సధని | సారిగా - మపధ ||

3. నీ ; ; సరినిసని - ధనిధపమ | పా,-ధనిధ - పధ | ప-మపమ-గమపధ ||

నిసనిగ - రిగసరి-నిసారిసరినిస | ధనీ - సనిధపమ | గమపధా-నిగరి ||

4. రీ ; ; ధగరిస - నిప - ధనిసరి | సా ; ; - సని | ధపమ - గామపధ ||

మాపధని - పాధనిస - రీసనిధని | సనీ - ధపమ-గమ | పధ - పనిధా , , ||

ధనిసరి - రిగగమ - గరిసని - సరిసని | ధసనిధ - పనిధప | మ - గామాపాధ ||

38. రాగము - సారంగ - ఆదితాళము.

ప. ఇంత మోడిచేయ నీకిది మేర కాదు సామి.

అ. చెంత చేరి నను కావ, పంత మేల శ్రీత్యాగేశ.

చ. పగదానిబోధన విని. (ఇంత)

ప. సా , సనిధపమ- ధ పమ-రిగమరిస - | రిరిప - పాము - ధ ధ | పమరి - గ మపధని ||

ఇం , త. . . . .-మో . . -. . . . . - | డి. - . . - చె . | . . . . - య . . . . ||

సగరిసని - రినిధపమరి - గమపధని - | సధాపమరి - గమ | రిస రి- గమపధని ||
నీ . . . . - కి . . . . . . - ది . . . . . | . మే . ర . . - గ . | . . దు - స . . . మి || (ఇం)

అ. స నిధపమప - ధనిధపమ - రీ గమ - | పధాప - మపధని - | మపధని - సా ,, - ||
చెం . . . . . - త . . . . . . - చే . . . - | రి . న - . . ను . . | క . . . . - వా ,, - ||
సనిస - రిరిస - గ రిసని - స ధాససరి - | సానిధా పమా - | రి గామా - ప ధని ||
పం . - త . . - మె . . - ల . . . . . | శ్రీ . త్యా . . . - | గ . . . . శ . . ||
సరినిస - ధని పధ-నిధపమ-పరి గమ | పమగ-మరిస-పమ | ప-రిగమ-పాధని ||
సగరిస - నిరిసని-సధాప-మపధని - | సరిసధా, - పప | మరీ - గమపధని || (ఇం)

చ పాపా ,, ధప - పధపప - మమగమ - | పాధని-సా సస - | ధ పపమ - రీగమ ||
పాగా ,, ద . - . . . . . - ని . . . . . | బో . . -ధాన . - | . వి . ని - . . . || (ఇం)

1. పా, మా, రీ, - గామరీరిస - | రీ, సా, - పమ | ధపామ - రీగమ || (ప)
2. పధాప - మపమరీ - గమప - రిగమప | మధాప - మపధని - | సధాప - మరిగమ || (ప)

3. ధపధమ - పరిమగ - పరిగమరి - ని̣రిస - । రిసరి - సపమధప - । నిధపమరి - గమప ॥

ని̣పరిగమప - గామపధ - మపాధని - । సాసీ - సాసీ - సని । ధపామ - రీగమ ॥ (ప)

రాగము - సారంగ.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ప ధ ని సా.

అవరోహణము:—సే ధా ప మ రి గ మ రీ సా.

అనువదిక్రమము. త్యాగయ్యగారి "ఏమి త్రోవ పల్కుమా" అనుకీర్తనమును గమనించిచూడవలయును. ఇది వక్రసంపూర్ణరాగము. 65-వ మేళమందు జనించినదైనను, ఇది చాలభాగము భాషాంగరాగము. దీనికి రీ గ మ రి స అనునపుడెల్ల శుద్ధమధ్యమము పల్కును. శుద్ధమధ్యమము వచ్చినచో వెంటనే రిషభము వచ్చి పైకిఁ బోవలయును. ఈరాగము దేశీయము గలసినది ఇందు తఱచుగా రి గ మ నుండి క్రిందికిదిగునపుడెల్ల శుద్ధమధ్యమము పల్కును. 'గ మ ప ధ ని సా ధా ప మ రి గ మ రీ స'' అనుదానియందు మూఁడవ మధ్యమము శుద్ధమధ్యమము. ఈరాగ

మున వర్ణము పాడుటకు అనుభవము అత్యావశ్యకము. శాస్త్రజ్ఞానము మాత్రము ప్రయోజనకారి కాఁజాలదు. ఈవర్ణమునందు త్రిస్రచతురశ్రగతులు విశేషము. ఇదిగాక చరణస్వరావర్తములలో వక్రప్రయోగములను గమనింపవలయును. రి, గ, ద, జీవ స్వరాలు ఈ రాగమున మంద్ర స్థాయి నిషాదము వరకు దిగవచ్చు తారస్థాయి గాంధారము వరకు పైకెళ్ళి సంచారము చేయవచ్చు.

---

32. రాగము - పంతువరాళి - ఖండ - అటతాళము.

ప. చెలియపై దయ పుట్టదేమి, చెలిమి మరచుట చక్కనా సామి?

అ. పలుకులు వేయేల? వేణుగోపాల! పలుచ చేయక కూడుమీ బాల.

చ. తలపకు వేరుగా చెలిని యీవేళ.

ప. , ధపమ - గరిసరి * సారీ గా ; - గరిగమ |
, అ . . - . . . . * చేలీయా ; - . . . . |
పా; పా ; - పధధపమా-మ ధపమగా |
పై; . ; - ద . . . . -య . . . . |

గ రి గ - మపమ - ప ధ। ప - నీధప - మపధ |
ఫుట్ ట - . . . . - . . । . . - దే. . - . . . |

పమ - పమగ రిసని * స రిగరిస - నిసరి - స నిధప |
. . . - . . మి . . . * చె . . . . . - లి . . - మి . . . |

ధ నిస - నిసరిసని - స రిగ రి గ - మప ధపాధ |
మ . . - . . .ర . - చు . . టా . . - చక్ . కా . |

నీ ,ధపమ - నిధ- । ధపపమ - గమగా ||
నా , ... - స . - । . . . . . - . . మా ||

అ , ధపమ - గరిసని * సనిధ ప - మపనిధప - మపధ |
, ఇ . . . - . . . . * ప. లు . . - కు . . . . . - లు . . |

పమ - పమగరిసని - స రిగమపధ - గమపధ - నిధ |
. . - వె. . . . . . - యొ . . . . - ల . . . . . - . . |

నీ , - రి సని - ధ ని। , ధపమ - ధధనిని |
వే, - ణు . . . - గో . । , ... - ప . . . |

సా ; - సా ; * ధనిస - నిసరిస ని - సరిగా |
లా ; - . ; * ప . . - . . .లు . - . .చా |

గమగ - గరిస - రిగరి రి స - నిసరిసని - ధసని - ధ |
. . . . - సె . . - . . .య . - క . . . . . - కు . . - . |

పమ - ప ధని - ధనిస । ని సరి - సానిధప ||
. . . - డు . . - . . . । మి . . - బా . . . ||

మ - ధపమ - గరిసని * సారిగరిస - నీసరిస - ని |
. - . . . - ల . . . *

సనిధ - నిసారి - నీసరిగ - సరీ గమప - పమ |
గా , మపా - ధని । ధ - ధపమ: - గమపా ||
(, ధపమ - గరిసని)

ధపమగా , - నిధపమా - సనిధపధా - నిసరి |

నిగారి - గమగరి - సరిగరిస - నిరిసని - ధపధ |

నిసరిస - సానిధ । ప - పామగరిస - స ॥

నిధపమ - గరిసని * (చె)

చ. ; ; - ; ; * పాధా - నిధనిధపమ - గమ ॥

; ; - ; ; * తాలా - ప . . . . . . - . . ॥

పా , ధనిధ - ధపమ - పధపపమ - గమపధపా ।

కూ , వె.రు - . . . . - గ . . . . . - చె. . . లీ ।

మపమ నీ ధ - పధ । పమ - గమపా , - (మ ।

ని . . యా. - వె. । . . . . . . శా , - అ ।

గరిస - నిసరిగమ) *

. . . - . . . . .) * (తల)

1. పా ; ; - మా ; ధా - మా - గా - రిగా ।

మాగా ; రీ - గారి ; సానీరి ।

సానీ - ధా ; | ; నీ ; సా

; రీగామా * (తల)

2\. , , , , పాధనిధప - మాధపధ - - మపగా - గ |

రిస - రిగరి - రిసని - ధనిసరిగ - నిసరి - గమపధ |

నిసని - గారిసని | ధనీధపమ - ధమ |

గరిస - నిసరిగమ * (తల)

3\. మాపధ - మపధపామ - గమగరిసరి - గారిస |

రిస - నిరిసనిధని - సారిగారి - గపమ - పధని |

సారిగారి - గమ | గరి - సానిధ - పమ |

గరిస - నిసరిగమ * (తల)

4\. ధనిధధప - మపధపమగ - గపమగరి - సగరిరి ||

స - నిసరి - సనిధ - నిసని - గరిగ - మపమ - ధపధని |

ధ - నిసని - గరిస - ధ | సని - ధపమ - గపమ ||

గరిస - నిసరిగమ (తల)

5. నిధపమ - గరిగమపా , - ధపమగరిస - నిసరీ |

సా, - గరిస - నిరిసనిధనిధానిసనీ - సరి |

గారి - పామ - ధధ - | పమ - గమపా - , ధ |

పమగరిస - నిధపమగ - మపధనీధ - నిసరీ |

గారి - గమగరి - సగరిసనిసరిసాని - ధసని |

ధ - పామ - గమగరి | స - సానిధ పామ ||

గరిస - నిసరిగమ * (తల)

రాగము - పంతువరాళి.

ఈ రాగ మిప్పుడు శుభపంతువరాళియొక్క జన్యముగాఁ బాడునట్లు తెలియవచ్చుట లేదు. ఏదో అసంభావితముగా దీనిని 51-వ మేళమగు కామవర్ధని గానే సంపూర్ణముగా పాడి వేయుచున్నారు. ఇప్పటి వాడుక చొప్పున నిది కామవర్ధని యనియే యనవలసియున్నది. దీనికి

రాగము - శంకరాభరణము.

అ. సాపా - పమగ రి-గామా-పా ; | గ మప-ధధప - మప | ధ నిసని - సా; ||
చే లూ- వుడుడు-డై ఈ -నా ; | శ్రీ ఇఇ-వెం౦ - క అ | ఓఎఎఎ - శా; ||
నిసగరి సని-సరిగా - మ గరిస నిధ | నిసరిసా , - మప | ధపా -మగ రి సని ||
కఅలఅఅఅ-సిఇఈ - మెఎఎలఅఅ | సిఇఇశా , - గ అ | అలీ ం-చ అఅఅఅ ||

రాగము - కల్యాణి.

ధ ని సరిగ -సరిగమా - ధపమగరి | నిగరి - నిరినిధని | సరిగమ - పా ; ||
ధమగరిసా-ధనిస రీ - గామపధ | గమపథాని - పధ | మపధనిసా ; - ||

రాగము - బేగడ.

నిధపమా-గరిగ-ధమాగరి - సనిధ | పసాని - రిసగరి | పమధప - సనిరిస ||
గరిగమ గమరిస - నిరిసరి - సనిధప | పమా - గరిససా | , మగగ - రిరిసని ||

కారణము ఏమియుండవచ్చునన~గా పంతువరాళికిఁ గావలసిన సాధారణగాంధారము కొన్ని వేళల యందు కంపితమున వాయించునప్పుడు వరాళి గామారిపోవునో యనుసంశయముచేత ఈగాంధారమును వాడుదురేమో. దీనిని సంపూర్ణముగా కామవర్ధని స్వరముతోనే పాడుచున్నారు

40. రాగము - నవరాగమాలికా - వర్ణము - తా - ఆది.

ప. వలచి వచ్చి యున్న నాపై చలముసేయ మేర కాదుర.

అ. చెలువుడైన శ్రీవెంకటేశా! కలసి మెలసి కౌగలించ.

చ. పదసరోజముల నమ్మితిరా.

రాగము - కేదారము.

ప. పా నీ - సా ;. - స నిప రి - స సనిని | స మగమ - పని ప ప | మమగగ - రి రిసని ||

వాలా- చీ ; - వఅఅఅ - చిఇఇఇ | యుఉఉఉ - నఅఅఅ | న అఅఅ - పఇఇఇ ||

స ని స - మగమ- ప ని-ప సని.పా మ-మగ | రి స్సా-స నిపమగ- | ని పమ - గరి స ని ||

చఅఅ - ల అ అ-ముఉ-సెఎఎ-యాఅ-మెఎ | ఎరా-కఅఅఅ అ- | దుఉఉ - రాఅఅఅ ||

రాగము - కాంభోజి.

చ	పాధాసా - సనిధా - ధనిపా ;	। మ పధ - నిని ధ-పని	। ధ-ధ పమ -గపామ ॥
	పాదాసా - రొాబఓ - జఅఆ ;	। ముఉఉ - లఅఅ-నం	। ం-మిఇ ఇ -ఇ తీ ర ॥

రాగము - యదుకులకాంభోజి.

1.	పా ;; మా - గారి - గారి	। సాఫా; - ధా	। ; సా, - రిమ ॥

రాగము - బిలహరి.

2.	పధపమగరిగా - పధమగరిసనిధ	। పధసరిగపమగ	। రిసరిగపా ; ॥
	పమగరిగపధసారిగపధసా -	। సరిగపధసధస	। రిగపా - మగరిగ ॥

రాగము - మోహనము.

3.	పాధప - గరిగా - ధపగరి - గపగరి	। సా - గరిసరిసా	। రిసధస - రిగపధ ॥
	సధపగరిస - ధపగరిస - రిగపధస	। రిగరిసధప - ధస	। ధపగరి - సరిగగ ॥

రాగము - శ్రీరాగము.

4. పా, - పమరిగా, - గరిస - నిసగరి | సా, - సనిపనీ | , సారి - మామ ||
పమరిగరిప - నిసరిమప - సరిమపని | పసనిమామ - రిగ | రిసా - రిమపనిస ||
పనిసరీరి - నిసరిగా - గరిస - నిని | గరిగ - సారి - రిస | రి - నీస - పనిసరి ||
నిగా - గరిస - నిరీరిసని - పధనిప | మ - రిగరిసా - గరి | సనిప - రిసనిషమ ||

అనుబంధము

రాగము - సావేరి - అటతాళము.

ప మన సేటికి కరగదు రా మామానినియొంత వేడుకొన్న గాని.
అ. వినురా శ్రీ వెంకటేశ్వర వెలదిపై నేరమేమిర తెలుపుర.
చ. మరుబారికి తాళజాలదుర.

ప. , , , , - , , , , - , మామా - గా , - రీ , , ।
, , , , - , , , , - , మానా - సే , - ఏ , , ।

రిరిపమ -గరిసా-రిగగరిసగరి సనిధ పధ । రిరి స-ధస రి మగ । రి-మ పధమాపమ ॥
టిఇఇఇ -ఇ ఇఈ-కి ఇఇఇఇ కఅఅరఅఅఅ । అఅఅ-గఅఅ అఅ । అ-దుఉఉరా అఅ ॥

గరి స-ధా రిస రి - మప ధధమగరిసా-రిమప ।
అఅఅ-మాఅఅఅ - మఅఅఅఅ నిఇఈ నిఇఇ ।

ధ పధమా-పధ సా-మపధసా నిధ ప- ధమాగ।రి స-గ రీ సని ధ ।ప రిమపమపామ ॥
యొం౦ ౦ -తఅఅ-వెఎఎఏ దుఉఉ-కొ ఓ ఒ।ఒఒ-ఽ నాఅఅఅ ।గఅఅఅఅ ఆ అ ॥

అ. రీ , సరి-ధసరి * మపధధపమ - మధ పమగ రి ।
నీ , ఇఇ-ఇఇఇ * విఇనుఅఅఅ - ర అఅఅ అఅ ।

మపధా పమ-పధనిధాప-ధనిపధా-మపమ।ధపా-నిధప- ధమ । గరి స-ధస రిమప ॥
అఆఆ శ్రిఇ -ఇఇఇఈ ఇ-వెం౦ ౦ -క అఅ।టెఏ -ఎఎఎ-శ్వఅ । అఅఅ-రఅఅఅఅ ॥

ధమపధ -సా, , - ధాధా సరిగాగరిసరి ।
అఅఅఅ-ఆ , , - వే లా-దిఇఈ ఇఇఇఇ ।

మామా-గాగరి-స రిగ రి-సగరి స రీ, ధ। రిప నిధప-మపధ।సా , నిధప . ధ ని ॥
పై ఈ -ఈ ఇఇ-నెఎఎ-రఅఅఅ, మొ। ఎఎఎఎ-మిఇఇ। రా , అఅఅ- తెఎ ॥
ధమగరి స-ధ సరి * మాపధ - పధపమగరి - పమ
లుఉపఅఅ-రఅఅ *

పాప-సరీరి-ధపా-ధమా-పమగరిసనిధ । రిసా, - సరిమప । , ధపనిధ మగరి ॥
మ ధానిధా , , - పధసరీగసరిమాగరి ।

సరిగసా-రిగరిసరి-ధరిపనిధప-మపధా । సరిగసా - నిధప । ధమగరిస - గరిని
ధమగరిస - ధసరి*, మనసే ॥

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

చ. , , , , - , , , , - మామా-పధమధపమగరి ।
, , , , , , , , , - మారూ -బఅఅఅఅఅఅఅ ।

మపధ [illegible] ధనిధా-పనిధపమప ।ధ , స-మగ। రిస నిధసా, స

రి ఇఇ [illegible] ఇఇఈ -తఅఅఅఅఅ।రఅఅఅఅ-జ అ। అఅఅఅఅ , ద

నిధప [illegible]
ఉఉఉ - ర అఅఅఅ } మరు ॥

1. థా , , - , , పా - , , థా-పామా-థా , , ।

పామా - గారీ - , , పా-మాగా - రీసా । , , థా - సారీ । మాపా - , , మా ॥

గారీ - సారీ * , (మరు)

2. థాపమగరి - పామగరిమాగరిసనిధరీ ।

సా , ధపరిమపా-ధసనిధపా-మపధసరి । గరీసరినిధ - స । , రినిధపమ - ధమ ॥

గరిస - థారిసరి * (మరు)

3. సనిధ-పధమపధ-నిధపధమగరిసగరిస-స ।

నిధరిస-మ గరి-పమ ధపధ-పమ ధ-సనిధ రిస । గరిసని - ధపమప । ధసరి - పధసనిధ ॥

పమగరిస - ధసరి * (మరు)

4. మా, మగరిసరిమా-,గరిధసరిమా-, ధ।

పమగరిమా, - సనిధపధమా, - ధపధసరి। మా,-గరిసనిధ | మా, గరిసనిధ ||

మా, - ధపధసరిం * (మరు)

5 సరిస - పామగరిసరి - మమాగరిసనిధరి।

సా, - ధసరిధా-సరిగసా-రిమపరీ-మప | ధమా - గరిసనిధ | సరిమపధా-, , ||

సనిధపా-ధపగరిమపధ-సరిగసారిమా।

గరీసనిధపమ - పధసరీరి - మపధసాస | రిమప - ధాధ - సరి | గసా - గరిసనిధ ||

ప - మగరిస - ధసరి * (మరు)

రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్ సన్సు వారి 'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1912